SPOMENICA HRVATSKOGA FILOLOŠKOG DRUŠTVA 1950 – 1980.

Dosadašnja izdanja
Znanstvene biblioteke
Hrvatskoga filološkog društva

Dragica Malić
Jezik prve hrvatske pjesmarice

Franjo Grčević
Književni kritičar i teoretičar Bogdan Popović

Zlata Bogdan
Aorist u romanima Mirka Božića

Vida Flaker
Časopisi hrvatskoga modernističkog pokreta

Prilozi
Šesnaest lingvističkih i književnoznanstvenih priloga hrvatskih slavista Osmom međunarodnom slavističkom kongresu u Zagrebu 1978.

Mirko Peti
Predikatni proširak

Miroslava Tušek
O pjesničkom djelu Zvonka Milkovića

Marica Čunčić
Stilematika Kolarove proze

Dubravka Ugrešić
Nova ruska proza

Dunja Fališevac
Hrvatska srednjovjekovna proza

Eugenija Barić
Imeničke složenice neprefiksalne i nesufiksalne tvorbe

Spomenica Hrvatskoga filološkog društva 1950–1980.

Hrvatsko filološko društvo / Znanstvena biblioteka

ХФД

Spomenica Hrvatskoga filološkog društva

ZNANSTVENA BIBLIOTEKA
HRVATSKOGA FILOLOŠKOG DRUŠTVA / 12

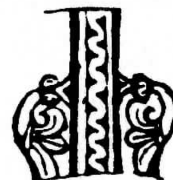

Izdavački servis
SVEUČILIŠNA NAKLADA LIBER

SPOMENICA HRVATSKOGA FILOLOŠKOG DRUŠTVA 1950—1980.

Zagreb, 1980

Kazalo

Historijat [9]

Povijest Hrvatskoga filološkog društva 1950–1980

Prvo desetljeće [9] – Drugo desetljeće [18] – Treće desetljeće [22]

Sekcije [29]

Zagrebački lingvistički krug [31]

Sekcija za teoriju književnosti i metodologiju povijesti književnosti HFD u Zagrebu [50] – Sekcija za kulturu hrvatskoga književnog jezika HFD [55] – Sekcija za strane jezike HFD [58] – Sudjelovanje HFD-a u radu MAPRJAL-a [64] – Veze HFD-a s međunarodnim društvima IATEFL i IDV [66] – Sekcija za metodiku nastave hrvatskoga književnog jezika i jugoslavenskih književnosti HFD-a [67] – Sekcija za orijentalistiku HFD-a [69]

Časopisi [73]

„Jezik" [75]

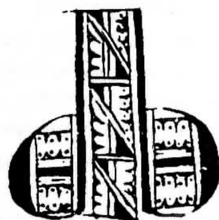
„Umjetnost riječi" [88]

„Suvremena lingvistika" [96]
„Književna smotra" [100]
„Strani jezici" [104]

Podružnice [109]

Podružnica HFD u Osijeku [111]
Podružnica HFD u Puli [114]
Podružnica HFD u Zadru [119]
Podružnica HFD u Petrinji [123]
Podružnica HFD u Rijeci [125]
Podružnica HFD u Vinkovcima [127]

Članstvo u HFD [129]

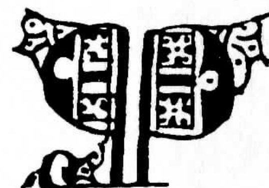
Znanstvena biblioteka HFD [133]

HISTORIJAT

9

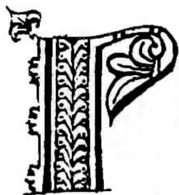

Povijest Hrvatskoga filološkog društva 1950–1980.

Prvo desetljeće

Kad sam izabran za predsjednika Društva na godišnjoj skupštini održanoj 28. II 1965, rekao sam, komemorirajući petnaestu godišnjicu osnivanja Društva – 14. II 1950 – kako je Društvo imalo sreću da mu je prvih petnaest godina postojanja palo u doba snažne dinamike razvitka kulturnoga života socijalističke Titove Jugoslavije, poslije oslobođenja, a naročito nakon g. 1948. Veliko povijesno Titovo djelo, prekid s tadašnjim Informbiroom, odbacivanje sovjetskoga uzora i sovjetskoga tutorstva u kulturnom životu Jugoslavije dovelo je do neslućenog procvata na svim područjima društvenog, gospodarskog i kulturnog života. Sve se činilo otvorenim, sve se moglo, smioni pothvati držali su se prirodnima i potrebnima, pa su, nošeni krilima toga poleta, mlađi i mladi, nakon mnogih prethodnih dogovaranja, odlučili da osnuju Društvo. Pritom im je, u velikoj mjeri, pomogla činjenica koju mlade zemlje u razvoju nerado spominju, a koja ipak ima presudnu važnost u kulturnom životu: tradicija. Od narodnoga preporoda naovamo u Hrvatskoj je postojala snažna filološka tradicija – dovoljno je spomenuti ime Vatroslava Jagića. Ali kad se i ne zahvati tako visoko, povijesna je činjenica da je na hrvatskim gimnazijama djelovao velik broj nastavnika, naročito nastavnika materinjega jezika i klasične antike, koji su bili dobri stručnjaci i snažne ličnosti.

U času kad se Društvo osnivalo u Zagrebu su djelovala tri filologa svjetskoga glasa – abecednim redom: Antun Barac, Stjepan Ivšić, Petar Skok. Od te trojice Petar Skok često se zadržavao u zgradi Sveučilišta, bolje reći zgradi Filozofskoga i Pravnoga fakulteta, staroj zgradi na Trgu maršala Tita. Kao nastavnik Petar Skok – koji je mnogo tražio od svojih studenata za vrijeme njihova studija i dobro ih stručno osposobio – nije mnogo mario za nji-

hovu daljnju sudbinu pošto su završili studij, niti se posvećivao odgoju znanstvenoga podmlatka. Ali bio je prisutan i pristupačan, pa su se poslije oslobođenja mlađi sveučilišni nastavnici, lektori, asistenti, docenti, stali sastajati s njim u njegovoj minijaturnoj radnoj sobi, tzv. kabinetu profesora Skoka, prizemno desno, na referate, razgovore, savjetovanja koja je on slušao i pratio s dobrohotnim zanimanjem. I ja sam tu redovito sudjelovao. Ti sastanci bili su prvo vrelo iz kojega je potekla misao o osnivanju Društva. Kad je Ljudevit Jonke u osamnaestom godištu „Jezika" g. 1970.[1] povodom dvadesetgodišnjice postojanja Društva prikazao njegovo osnivanje, on to vrelo nije ni spomenuo. On se kao serbokroatist, slavist, i nije sastajao s mlađim kolegama neofilolozima u kabinetu profesora Skoka, pa možda nije ni znao za te sastanke. On pak opširno spominje drugo vrelo iz kojega je jače i odlučnije potekla misao o osnivanju Društva – tek to drugo vrelo nije bilo jedino. On, Jonke, anglist Josip Torbarina, klasični filolog Veljko Gortan i pisac ovih redaka (pridružio nam se obično i filozof Vladimir Filipović, kojega Jonke ne spominje) također su u razgovorima poticali misao o Društvu te odlučili da ozbiljno rasprave mogućnosti i modus osnivanja. Sastajali bismo se, nas četvorica ili petorica, *en petit comité,* polukonspirativno. Jonke spominje da je to bilo u tadašnjoj kavani „Medulić"; sjećam se da je podatak točan, meni je ta pojedinost bila izmakla iz sjećanja, ali mislim da smo se sastajali i drugdje. U članku Jonke spominje kakve smo zadatke predviđali za djelatnost novoga Društva: trebalo je za hrvatski književni jezik stvoriti nove udžbenike, u skladu s napretkom znanosti; trebalo se pobrinuti za kodifikaciju pravopisa, pogotovu voditi brigu o prilikama koje su vladale u srednjoškolskoj filološkoj nastavi. Još smo stvorili jednu tvrdu odluku koja se u daljnjoj djelatnosti Društva pokazala vrlo korisnom i vrlo plodnom: trebalo je slomiti granice koje su umjetno dijelile filologiju materinjega

[1] „Jezik", XVIII/1970, str. 69–72.

jezika od filologija stranih jezika; u svojim zadacima, svojoj problematici i svojoj metodici znanstvena filologija može biti samo jedna, ma o kojem se jeziku radilo. Materinji jezik može zauzimati povlašten položaj samo po broju stručnjaka, radova i publikacija koji se njemu posvećuju, a to je u zemlji materinjega jezika prirodna pojava – ali u općem znanstvenom interesu stručnjaka, izvan praktičnih potreba nastave i jezične kulture u zemlji, stranim jezicima treba posvetiti jednaku brigu kao i materinjem. Vrlo je značajno kako se među stručnjacima koji su poticali osnivanje Društva našao samo jedan serbokroatist, slavist, drugi su bili sami neofilolozi – uz jednog klasičnog filologa.

Spomenuta grupa „osnivača", kako ju je opisao Jonke, ozbiljno se prihvatila posla, pa se 14. II 1950. održala osnivačka skupština Društva u tradicionalnoj dvorani X stare zgrade Filozofskoga fakulteta. Prisutno je bilo petnaest osoba. Za prvoga predsjednika Društva izabran je Antun Barac, za prvoga potpredsjednika Stjepan Ivšić, za prvoga tajnika pisac ovih redaka. Kako sam jâ jedan od suradnika Društva koji je upravo u prvo doba vrlo aktivno sudjelovao u organizaciji i radu Društva, zapala me časna zadaća da pripremim i redigiram *Spomenicu* koju Društvo izdaje prilikom tridesetgodišnjice svoga postojanja i da u njoj, u glavnim obrisima, skiciram povijest Društva.

Antun Barac ostao je predsjednikom do jeseni 1954, dakle za vrijeme triju prvih najvažnijih godina Društva, Stjepan Ivšić ostao je potpredsjednikom do svoje smrti (1962). Od mene je tajničku dužnost g. 1957. preuzeo Ljudevit Jonke.

Prvom odboru Društva na čelu s Antunom Barcem kao predsjednikom treba odati priznanje da je već tokom prve godine svoga djelovanja, od jeseni 1951. do kraja 1952. zamislio, pa čak i postavio na noge osnovne oblike kasnije aktivnosti Društva. Već ujesen 1951. stvorena je odluka da se Društvo treba zalagati za izdavanje dvaju časopisa: jednoga za kulturu našega književnog jezika, namijenjenoga širokim krugovima čitalaca, pa i srednjoškolcima u najvišim razredima, a drugoga sa strogo znanstvenim

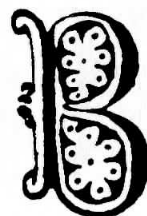
karakterom. Prvi projekt razmjerno se brzo ostvario. Nakon dugih, a gdjekada i vrlo oštrih diskusija unutar odbora stvorena je u srpnju 1952. odluka da se novi časopis nazove „Jezik", časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. U veljači 1961. promijenjen je u podnaslovu pridjev *hrvatskoga* u *hrvatskosrpskoga*, od XVII godišta, 1969/70. vraćen je prvotni termin *hrvatskoga*. Svi mi mlađi i mladi željeli smo da urednik „Jezika" bude Stjepan Ivšić, bivši urednik časopisa „Hrvatski jezik" koji je izlazio g. 1938. i g. 1939 – no kad je on nakon početnoga kolebanja definitivno odbio našu želju, preuzeo je redakciju njegov učenik Ljudevit Jonke.[2] Za drugi zamišljen časopis našlo se financijsko rješenje tako da se zamislilo njegovo izdavanje u zajednici s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti. Tu su i pregovori i skupljanje građe trajali mnogo dulje. I tu je bilo dugih diskusija oko naslova. U lipnju 1956. odlučeno je da naslov bude „Filologija", a 1957. izašao je prvi opsežan broj.[3] Već krajem 1951. zaključeno je da Društvo ostvari vezu s javnošću putem javnih predavanja koja bi se održavala jedanput na mjesec. Od početka 1952. takva su se predavanja održavala svakoga prvog četvrtka u mjesecu sve do početka g. 1960, kad je odbor zaključio da je posjet predavanjima tako slab te bi bolje bilo da se ukinu.

U ožujku g. 1952. stvorio je odbor odluku da u krilu Društva osnuje radne zajednice, sekcije Društva, koje bi se zabavile određenom filološkom problematikom, značajnom za naš domaći kulturni život. U studenom iste godine pada odluka da se osnuju sekcije: jedna za pravopis, jedna za hrvatski jezik s književnošću, jedna lingvistička i jedna za teoriju književnosti i – kako je dodano na želju Antuna Barca – za metodologiju književne povijesti. Prva je odmah počela raditi vrlo intenzivno – tako intenzivno da je

[2] Povijest toga časopisa Hrvatskoga filološkog društva u ovoj je *Spomenici* prikazao Stjepan Babić.

[3] U ovoj je *Spomenici* razvoj toga drugog časopisa prikazao Rudolf Filipović.

potkraj godine 1954. sve bilo spremno da se s izdavačkim zavodom Školska knjiga potpiše ugovor o novom izdanju hrvatskoga pravopisa u redakciji pravopisne sekcije. Nakon novosadskih dogovora u prosincu g. 1954. Sekcija je, dakako, obustavila rad u starom smislu pa je njezin spremljen materijal otkupljen od redaktora zajedničkoga pravopisa. Sekcija ipak nije potpuno obustavila rad i kad bi se naši delegati u Saveznoj komisiji za izradu novoga pravopisa, koji su aktivno radili u Društvu, vratili s kojega od brojnih zasjedanja Komisije, sazvao bi se sastanak Sekcije Društva gdje bi se diskutiralo o prošlom zasjedanju. Na te zagrebačke sastanke redovito bi dolazio i Stjepan Ivšić i s velikom bi se pažnjom i s velikim poštovanjem slušao njegov sud. Tako se sa zadovoljstvom smije istaći da su se posredstvom Sekcije za pravopis našega Društva u Saveznoj komisiji, iako ne izravno, a ono vjerno, riječi velikoga našeg lingvista Stjepana Ivšića i čule i slijedile. Kad su se izvršile pripreme za izdanje zajedničkoga, novog pravopisa, naša Sekcija prestala je, dakako, djelovati.

Sekcija za hrvatski jezik i književnost brzo se prozvala srednjoškolska sekcija i stala je okupljati u svom radu srednjoškolske nastavnike materinjega jezika i domaćih književnosti. Rad je te sekcije pojedinih godina bio plodniji, pojedinih godina opet sastajala se slabo. Nakon nekoliko godina uspješnoga rada lingvističke sekcije pored nje se udružio krug mladih lingvista koji se u svibnju 1960. fuzionirao sa sekcijom u Zagrebački lingvistički krug. U tom obliku Krug je razvio veliku aktivnost, uveo sastanke svakog tjedna, koji se odvijaju u napetoj atmosferi pažnje, okupio, a to je naročito važno, oko sebe mlade kolege te se može reći da je razvio najuspješniju djelatnost Društva. Od g. 1962. izdavao je Krug sveske pod naslovom „Suvremena lingvistika", s dijelom informativnim, a dijelom kritičkim prikazima suvremene lingvistike, kako svescima kazuje i ime.[4] Smije se istaći da je početak rada Sekcije

[4] Od g. 1972. „Suvremena lingvistika" izlazi kao časopis, a njezinu je povijest u ovoj *Spomenici* prikazao Rudolf Filipović.

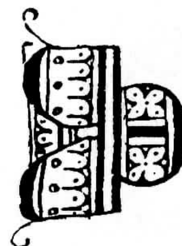
značio proboj u našoj domaćoj znanosti o književnosti. Organizatori njezina rada poslušali su savjet Antuna Barca da mi na tom području moramo tražiti svoj samostalni put između Zapada i Istoka, kako bismo stvorili svoju jugoslavensku socijalističku kulturu i na tom području. Da je ta sekcija u našem kulturnom životu odigrala važnu ulogu, vidi se po tom što se rad njezinih sudionika stao nazivati „zagrebačkom školom". Zagrebačka je škola bila izložena i oštrim napadima, ali se ona održala i stekla priznanje i u zemlji i u inozemstvu. Iz rada te sekcije izrastao je najprije zbornik književnoznanstvenih problema *Pogledi 55;* nakon toga imala je Sekcija namjeru da izda zbornik interpretacija, ali se onda ipak radije odlučila na to da osnuje časopis „Umjetnost riječi".[5] Članovi Sekcije održali su, u priredbi Centralnoga narodnog sveučilišta i Gradske knjižnice, nekoliko seminara za sudionike izvan Sveučilišta i jedan ciklus javnih predavanja o problematici teorije književnosti. Konkretni rezultat toga rada bio je poziv izdavačkoga poduzeća Znanje da se takva predavanja skupe i prošire u zbornik, pa je g. 1961. izdan u nakladi toga poduzeća zbornik *Uvod u književnost* koji je g. 1969. doživio drugo izdanje.[6]

Rad Društva, uspješno započet u Zagrebu, ubrzo je dobio svoj uspješan odaziv i u drugim kulturnim sredinama. Zato je na godišnjoj skupštini održanoj 24. I 1953. pored ostalih pothvata i planova Društva istaknuto pitanje osnivanja, odnosno rada podružnica Društva u kulturnim središtima izvan Zagreba. Sa zadovoljstvom je utvrđeno da je u travnju g. 1952. osnovana podružnica u Zadru i da je, poput zagrebačkih kolega, odlučila koncentrirati svoj rad u dvjema sekcijama, jednoj za teoriju književnosti, drugoj lingvističkoj. Odlučili su, poput Zagreba, održavati mjesečno

[5] Povijest časopisa „Umjetnost riječi" prikazan je u posebnom odjeljku ove *Spomenice.*

[6] Prikaz rada Sekcije za teoriju književnosti donosi se i u ovoj *Spomenici,* na str. 50.

javna predavanja na koja će povremeno pozivati predavače iz Zagreba. Na godišnjoj skupštini Društva održanoj 30. I 1954. izvijestio je kolega Keser o osnutku podružnice u Rijeci, koja će raditi u tri sekcije: lingvističkoj, pravopisno-gramatičkoj i sekciji za teoriju književnosti. Iscrpni dokumentirani izvještaj kolega Kesera, pun inicijative za rascvat Društva u Rijeci, oduševio je sve prisutne te su izvjestitelju burno pljeskali. Skupština je sa zadovoljstvom primila na znanje da je i u Gospiću osnovana podružnica, te da se Split, Karlovac i Osijek također spremaju osnovati podružnice Društva. – Na godišnjoj skupštini održanoj 30. I 1955. izabran je za predsjednika Društva umjesto Antuna Barca anglist Josip Torbarina. Skupština je postavila zahtjev da se što prije izvrše predradnje za izdavanje dvaju novih časopisa Društva, jednoga za lingvistiku i jednoga za znanost o književnosti. Voditelji sekcija saopćili su da se pravopisna komisija sastaje svaki utorak, lingvistička svakoga trećega četvrtka u mjesecu, a Sekcija za teoriju književnosti svakoga drugoga i četvrtoga četvrtka u mjesecu. I na toj je skupštini utvrđeno, kao i na prеđašnjoj, da je časopis „Jezik" od čitalaca prihvaćen s tolikim odobravanjem da su se našli dobrotvori koji su Društvu s većim svotama novca pružili materijalnu pomoć za izdavanje „Jezika". Utvrđen je osnutak podružnica u Karlovcu, Rijeci, Osijeku, Đakovu i Puli. Sve su te podružnice javile ime onoga kolege koji je izabran na čelo podružnice.

Na prijelazu iz g. 1955. u g. 1956. upravni se odbor Društva sreo s pojavom koja je prijetila da mu ugrozi opstanak u dotadašnjem obliku. Krajem g. 1955. i početkom g. 1956. u jugoslavenskim republikama počela su se osnivati društva za žive strane jezike. Kad su te tendencije doprle do Zagreba, zaključio je upravni odbor Društva da ne dopusti cijepanje Društva: ako kolege neofilolozi žele da razviju specifičnu aktivnost primjerenu upravo njihovim, većinom srednjoškolskim potrebama i interesima, pa da se u tu svrhu uže povežu među sobom, neka u okviru Društva osnuju vlastitu sekciju, sekciju za strane jezike. Tako se to i izvelo. Počet-

kom g. 1957. za tajnika je izabran Ljudevit Jonke, pored dotadašnjega predsjednika J. Torbarine. Dok sam ja bio tajnikom, pored mene su, u funkciji drugoga tajnika, po godinu dana sudjelovali u radu upravnoga odbora mlađi sveučilišni kolege Vojmir Vinja, Rudolf Filipović, Aleksandar Flaker. Na godišnjoj skupštini održanoj 15. II 1958. sa zadovoljstvom se utvrdilo da su već štampana tri broja novoga časopisa „Umjetnost riječi"; u redakcijski odbor časopisa „Filologija", koji se imao izdavati u suradnji s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti, i to tako da bi svake godine izašla po dva broja, izabrani su Mirko Deanović, Mate Hraste i Josip Torbarina. Na narednoj godišnjoj skupštini održanoj 22. II 1959. članovi su Društva utvrdili da u Društvu djeluju sekcije: lingvistička, za teoriju književnosti, srednjoškolska, za strane jezike i Krug mladih lingvista; tek se lektorsko-korektorskoj sekciji prigovorilo da nije dovoljno aktivna. Upravnom je odboru stavljeno u dužnost da se pozabavi pripremama za II jugoslavenski kongres slavista. Pored Ljudevita Jonkea za drugoga je tajnika izabran Krunoslav Pranjić. Na narednoj skupštini, održanoj 13. III 1960. prezentiran je sudionicima drugi svezak časopisa „Filologija".

Dvije-tri godine nakon osnutka Društva razgovarao sam jednom s kolegom Jonkeom o perspektivama rada novoosnovanoga Društva. Velik odjek u javnosti ono u prvi mah nije imalo, pa smo obojica sa skepsom gledali u budućnost. Jedino su narodne vlasti bile spremne materijalno pomagati časopise Društva, i tako im omogućiti izlaženje. Osvrt na prvo desetljeće rada Društva međutim radikalno demantira tu skepsu: u časopisima u sekcijama, u podružnicama izvan Zagreba ono je našlo prikladne oblike za podizanje spoznaja na polju jezika i književnosti i za širenje tih spoznaja. No na te su svijetle pojave padale i jake sjene, neuspjeh pojedinih akcija Društva. Tokom prvoga desetljeća nije upravnom odboru pošlo za rukom da, zasjedajući na Filozofskom fakultetu i vršeći odande svoju aktivnost, uspostavi prisnu i stalnu vezu s kolegama sa srednjih škola. Što je god u to vrijeme odbor pokušavao i poduzimao, sve je ostalo bez trajnoga ploda. I ubiranje članarine, koja se imala plaćati od 1. I 1952, ostalo je problem. Isto je tako problematična ostala veza s podružnicama izvan Zagreba, tim ponosom organizacije Društva. Sam osnutak nije riješio pitanje. Ako se u određenom mjestu našao kolega koji je bio spreman raditi za svoju podružnicu – da za to ne očekuje nagrade u bilo kojem obliku – podružnica je cvjetala, ako je on bio premješten ili primoran da se bavi drugim poslom, podružnica je zamrla. Veza s kulturnim i prosvjetnim centrima izvan Zagreba mogla se razmjerno lako održavati s pomoću predavača koji bi iz Zagreba odlazili u podružnice, a i sekcije u Zagrebu rado bi primile predavača iz vanjskih podružnica. Međutim ta se zamisao lomila o materijalna sredstva koja su potrebna za to, a kojih nisu imale ni podružnice ni upravni odbor.

U prosincu g. 1954. uspostavljena je bila veza sa Savjetom za prosvjetu: on će na svoj trošak slati predavače koji bi u isti mah fungirali i kao stručni savjetnici nastavnika jer, što je potpuno razumljivo, članovi Društva ne bi pristali na to da odlaze kao inspektori svojih kolega. No ni to se nije održalo. Neko se vrijeme pokušavalo – i opet bez trajnog uspjeha – da se predavači šalju izvan Zagreba u režiji Centralnoga sveučilišta. – Upravni odbor Društva pokušao je uspostaviti vezu i sa studentima filologije, i opet bez većega uspjeha. Isto tako malo uspjeha imale su akcije Društva s ciljem da se ostvari jezična korektnost javnih natpisa. Na svakoj se godišnjoj skupštini Društva to pitanje postavljalo kao urgentan zadatak Društva, no ostao je neizvršen zadatak. Ipak, ako se zbroje uspješne i manje uspješne aktivnosti Društva u prvom desetljeću njegova postojanja, rezultat će nesumnjivo biti pozitivan: zahvaljujući akcijama Društva mnogo je stvoreno ni iz čega. Pored toga treba upravnom odboru odati priznanje da je, koliko mu je god bilo moguće, održavao tijesne i srdačne veze sa srodnim društvima u bratskim republikama. Tako su g. 1959. u redakcijski kolegij „Umjetnosti riječi" izabrani profesori Dragiša Živković, tada redovni profesor Sveučilišta u Sarajevu, Bratko Kraft, redovni

profesor Sveučilišta u Ljubljani i – danas pokojni – Stojan Subotin, izvanredni profesor Univerziteta u Beogradu.

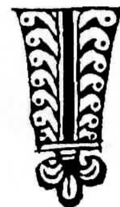
Drugo desetljeće

U prikazu prvoga desetljeća nastojalo se prikazati detaljnu sliku rada upravnoga odbora Društva i njegovih članova, iz godine u godinu, od zadatka do zadatka, kako bi se dobila slika s koliko se muka i zapreka odvijao taj rad. U daljnjem prikazu navodit će se samo značajni datumi iz povijesti Društva.

Na godišnjoj skupštini Društva održanoj 18. III 1960. pod predsjedništvom Mate Hraste zaključeno je da Društvo izda zbornik u čast Stjepana Ivšića prigodom 75-godišnjice njegova života. U prosincu iste godine osnovan je redakcijski odbor toga zbornika. Zbornik je u dostojnoj opremi i s bogatim znanstvenim sadržajem izdan g. 1963; nažalost je Stjepan Ivšić naglo preminuo već 14. I 1962.

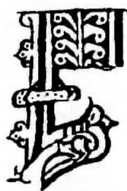
Kako je Društvo u Hrvatskoj bilo predstavnik Društava nastavnika stranih jezika, ono je g. 1965. prema pravilima Saveza društava za strane jezike i književnosti SFRJ preuzelo statutarnu obavezu da organizira ljetne tečajeve za nastavnike stranih jezika iz svih jugoslavenskih republika, i to je učinilo u tri navrata: u Banji Koviljači, u Varaždinu i u Jajcu. Na godišnjoj skupštini održanoj 28. II 1965. izabran je za predsjednika pisac ovih redaka, za tajnike Rudolf Filipović i Zdravko Malić. Na skupštini međunarodnoga udruženja nastavnika stranih jezika (Fédération internationale des professeurs de langues vivantes, FIPLV) u Uppsali Rudolf Filipović izabran je za potpredsjednika Federacije, i u tom je svojstvu istovremeno kao sekretes Saveza društava za nastavnike stranih jezika SFRJ i kao tajnik Društva, u okviru Društva organizirao Deseti jubilarni kongres FIPLV 5–9. IV 1968. Predavanja i referate održane na kongresu izdalo je g. 1971. zagrebačko izdavačko poduzeće Školska knjiga u omašnom zborniku od 528 stranica, u hrvatskom prijevodu; na samom su se kongresu predavanja, referati

i diskusije vodili na pet jezika: engleskom, francuskom, njemačkom, ruskom i talijanskom. Naslov je zbornika reproducirao okvirnu temu kongresa: *Aktivne metode i moderna pomagala u nastavi stranih jezika.* Iste je godine 1971. englesko izdavačko poduzeće Oxford University Press, u redakciji Rudolfa Filipovića, pod naslovom *Active Methods and Modern Aids in the Teaching of Foreign Languages* – Papers from the Tenth FIPLV Congress, izdalo, na izvornim jezicima, pet plenarnih referata: petnaest sekcijskih predavanja i referata. Izdavač nije pristao na veći opseg knjige, pa je redaktor u opširnom predgovoru sažeo ostali materijal kongresa. Duša organizacije kongresa bio je Rudolf Filipović, u okviru Društva, a financijsku pomoć primio je organizator, kako to iznosi u predgovoru hrvatskom zborniku, od Saveznog izvršnog vijeća, nekih republika, Savjeta za naučni rad Hrvatske i Skupštine grada Zagreba. Odaziv članova međunarodne Federacije bio je „vrlo velik: više od 900 sudionika kongresa i više od 80 predavanja i referata... Za vrijeme kongresa održana je izložba udžbenika stranih jezika. Domaći i nekoliko stranih izdavača izložili su niz udžbenika i priručnika koji su pokazali najnovija dostignuća na tom polju. – U toku kongresa održana je osnivačka skupština Međunarodnog društva profesora njemačkog jezika (I.D.V.), koje je odmah postalo član Međunarodne federacije, jer je Federacija upravo u Zagrebu promijenila svoj statut da bi omogućila primanje u svoje članstvo takvih unilingvalnih međunarodnih društava. – Paralelno s radom kongresa održan je i sastanak Centralnog komiteta FIPLV, na kojemu je izabran novi Izvršni odbor Federacije na čelu s predsjednikom Rudolfom Filipovićem i generalnim tajnikom Zoranom Konstantinovićem koji treba da vode Federaciju u idućem periodu od tri godine do održavanja Jedanaestog kongresa."

Od godišnje skupštine Društva održane 22. IV 1967, kad je za predsjednika izabran Franjo Grčević, a za tajnika Zdravko Malić, u rad Društva uvedene su neke organizacijske promjene. Upravni je odbor organizirao 13 radnih grupa, a kulturnim je centrima

razaslan dopis s pozivom da se učlane u Društvo i osnuju podružnicu. Pozivu je bio priključen popis predavača koji su spremni da s Fakulteta iz Zagreba dođu u kulturni centar izvan Zagreba: popis sadrži imena dvadesetdvojice sveučilišnih nastavnika i znanstvenih radnika izvan Sveučilišta.

Izvještaj o radu Društva za g. 1966/67. javlja da je Lektorsko-korektorska sekcija obustavila rad, kao i to da se Društvo zalaže za izmjenu statuta Saveza slavističkih društava. Sličan izvještaj za g. 1967/68. iznosi da je 8. VI 1967. osnovana Zlatna knjiga Društva, luksuzno opremljen svezak, u koju su se upisivali dobrotvori Društva. Kao primjer neka posluži izbor iz popisa Zlatne knjige. Taj je pothvat imao određenu svrhu. Upravni je odbor zamislio pokretanje Biblioteke HFD, kolekcije specijalnih filoloških znanstvenih studija za koje bi se inače teško našao izdavač. U taj mah navode se određene podružnice kao aktivne: u Osijeku, Puli, Splitu, Zadru, a kao najaktivnija podružnica u Petrinji.

Upravni odbor, izabran na godišnjoj skupštini, održanoj 6. II 1968, s predsjednikom Franom Čale i tajnicima Milanom Mogušem i Josipom Vončinom, morao je voditi brigu o sudjelovanju hrvatskih filologa slavista na Šestom međunarodnom kongresu slavista u Pragu, 7–13. VIII 1968. Pripreme i organizaciju slavista iz SR Hrvatske provelo je HFD. Ono je – uz materijalnu pomoć Savjeta za naučni rad SR Hrvatske i Filozofskoga fakulteta u Zagrebu objavilo kongresne referate i saopćenja hrvatskih slavista u 10. svesku „Radova Zavoda za slavensku filologiju"; neki su referenti objavili svoje priloge u drugim publikacijama. U to doba odbor se mnogo zalagao da učvrsti svoju vezu s podružnicama izvan Zagreba, pa je Miroslav Šicel 8. VI sudjelovao na osnivačkoj skupštini podružnice u Šibeniku. Mogao je izvijestiti da Podružnica u svom članstvu ima sve istaknute kulturne i javne radnike grada Šibenika, pa njen sastav obećava da će uspješno djelovati. I Podružnica u Petrinji na svoje je godišnje skupštine pozivala predstavnike HFD iz upravnoga odbora Društva u Zagrebu. 6. I 1969. upravni je odbor Savezu slavističkih društava u Titogradu poslao svoj

prilog diskusiji o Tezama o obrazovanju. 9. IV 1969. poslano je na istu adresu traženje HFD da se Savez slavističkih društava SFRJ reorganizira na federalnom principu, a Jugoslavenskom slavističkom komitetu javljeno je da je osnovan Hrvatski slavistički komitet. – Zdravko Malić iznio je prijedlog da se osnuje nov časopis Društva pod nazivom „Književna smotra" koji bi pratio i popularizirao suvremena strujanja u stranim književnostima.

Na godišnjoj skupštini Društva, održanoj 11. IX 1969, izabran je novi odbor Društva na čelu s predsjednikom Miroslavom Šicelom i tajnicima Damirom Kalogjerom i Augustom Kovačecom. U prvi mah upravni se odbor morao zabaviti pripremama kongresa jugoslavenskih slavista u Budvi koji se održavao od 8. do 14. X 1969. Na kongresu su bili prihvaćeni prijedlozi slavista iz SR Hrvatske: da se kongresi Saveza održavaju svake treće godine; da upravu sačinjavaju, pored predsjednika, tajnika i blagajnika, i predsjednici republičkih društava, a pored toga će za razdoblje između kongresa svako društvo u upravu delegirati po jednoga člana svoje uprave. Član 14 Statuta mijenja se i glasi sada: „Zaključci kongresa punovažni su ako su na kongresu zastupljena društva iz svih republika i ako je prisutno više od polovine delegata. Zaključci kongresa mogu biti samo organizacijske prirode. Oni postaju obavezni za svako republičko društvo ako ih ono usvoji. O stručnim i znanstvenim problemima ne donose se nikakvi zaključci." – Izvještaj za g. 1968/69. spominje da u okviru Društva djeluje 15 podružnica izvan Zagreba. Prvi svesci Biblioteke Društva još se nisu pojavili jer su recenzenti zakasnili sa svojim poslom, ali je časopis Društva „Umjetnost riječi" u praslavu desetgodišnjice izlaženja časopisa izdao lijepo opremljen *Zbornik* od 362 str.; u njemu je 13 odabranih studija iz prvih deset godišta časopisa objavljeno u prijevodima na svjetske jezike. Jedna od 13 radnih grupa upravnoga odbora, grupa za javna predavanja, mogla je izvijestiti da je organizirala sedam takvih predavanja. Skupštini je saopćeno da je unutar međunarodne organizacije nastavnika stranih jezika osnovano međunarodno udruženje nastavnika ruskoga jezika (MAPRJAL).

Na godišnjoj skupštini Društva održanoj 8. XII 1970. mogli su se učesnicima saopćiti naslovi prvih svezaka Biblioteke Društva.[7]

21. XII održana je svečana sjednica povodom dvadesetgodišnjice postojanja i rada Društva, a tom je prilikom održan i sastanak članova upravnoga odbora s predsjednicima podružnica izvan Zagreba. Odbor je već 21. IX zaključio da će sudjelovati u proslavi 600-godišnjice smrti i 670-godišnjice rođenja Petrarke kao suizdavač prijevoda *Kanconijera* na hrvatski jezik.

Treće desetljeće

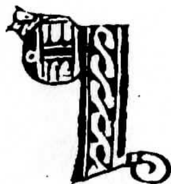
Na godišnjoj skupštini Društva održanoj 8. V 1971. za predsjednika izabran je Radoslav Katičić, koji je na tom položaju ostao četiri godine – za tajnika je najprije izabran Aleksandar Šljivarić, ali je nakon nekoliko mjeseci tu dužnost od njega preuzeo Zlatko Vince. Skupštini je saopćeno da je Podružnica Društva u Rijeci, pošto je ponovno osnovana g. 1969, održala prvu svoju godišnju skupštinu 12. III 1971: Podružnica je koncentrirala svoj rad u tri smjera: lingvistika, čakavština, općenito jezična kultura. Članovi Društva pokrenuli su izdavanje dvaju novih časopisa: Zagrebački lingvistički krug časopis „Suvremena lingvistika", a Sekcija za strane jezike časopis „Strani jezici". Povremeni svesci koji su izlazili pod tim posljednjim naslovom postat će časopis s redovitim izlaženjem. Naročito bogat izvještaj o svom radu mogla je saopćiti, surađujući s Republičkim zavodom za unapređenje nastave, Sekcija za strane jezike: organizaciju seminara za nastavnike stranih jezika, organizaciju pedagoških dana, simpozij o testiranju znanja iz jezika u svibnju 1970. Za rad Društva do idućih godišnjih skupština 27. V 1972. i 21. V 1973. naglašeno je kako je u to doba naša javnost

[7] To su ovi naslovi: Dragica Malić, *Jezik prve hrvatske pjesmarice* i Franjo Grčević, *Književni kritičar i teoretičar Bogdan Popović.*

bila zaokupljena vrlo ozbiljnim događajima i glavna je pažnja bila upravljena na politička zbivanja. U takvim je prilikama imalo Društvo malo prigode za nastup u široj javnosti, pa se njegova djelatnost usredotočila na sudjelovanje u stručnom životu, domaćem i međunarodnom, i na filološki rad u sekcijama i u časopisima. Na tom području nije sustala aktivnost Društva. Upravni se odbor Društva aktivno zabavio pripremama za VII kongres jugoslavenskih slavista koji se g. 1972. održavao u Beogradu kao i za Međunarodni slavistički kongres koji se spremao za 21–27. VII 1973. u Varšavi. Za varšavski kongres Zagreb i Zadar izdali su zajednički *Zbornik referata.*

Sekcija za strane jezike saopćila je da je 17–22. V 1971. u Zagrebu održan međunarodni simpozij o programiranju u nastavi stranih jezika. No ponovno su g. 1973. predstavnici neofilologa u Društvu postavili zahtjev da se osnuje posebno Društvo nastavnika živih stranih jezika, odijeljeno od Hrvatskoga filološkog društva. Upravni odbor mogao je uvjeriti kolege da se njihove želje mogu zadovoljiti tako da se Sekciji za strane jezike prizna veća autonomija. Na osnovi toga ta se sekcija podijelila u podsekcije prema pojedinim stranim jezicima. Više upravne nego političke prilike dovele su do toga da su veze upravnoga odbora s podružnicama Društva prekinute, a da je i sam rad podružnica zamro. Političke prilike, naime, nisu ni u čemu ometale daljnji rad Društva: ono nije bilo izloženo nikakvu izvanjskom pritisku niti je ikada pao na nj prigovor šovinizma. Veliko je javno povjerenje iskazano djelatnosti i značenju Društva što mu je odobrena mogućnost da i ono predlaže Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti stručnjake da budu izabrani za njezine članove. Na godišnjoj skupštini Društva, održanoj 15. V 1974, odlučeno je da se osnuje komisija za reorganizaciju Sekcije za kulturu hrvatskoga književnog jezika. Za voditelja Sekcija izabran je dr Slavko Pavešić, a osim toga odlučeno je da sjedište Sekcije bude u Institutu za jezik. Tom je prilikom u časopisu „Jezik" (XXII, 1974/5, str. 64) dr Antun Šojat vrlo uvjerljivo ocrtao zadatke reorganizirane sekcije.

„U velikom dijelu europskih zemalja postoje ustanove koje se brinu za čistoću i pravilnost standardnog izraza, a kao uzor za nas prikazan je rad u Jezikoslovnom institutu Ljudovita Štura u Bratislavi. U prilikama kad se nepoznavanje osnovnih zahtjeva standardne norme i pravopisnog uzusa ne odražava samo u raznoraznim industrijskim, turističkim i sličnim reklamama i uputama, prevedenim ili originalnim, ili u natpisima nad trgovinama, gostionicama, radionicama nego se veoma često probija i u novine, časopise, televizijske emisije, a prijeko potrebnih priručnika nema, zadaci su Sekcije za kulturu književnog jezika brojni. Jedan od osnovnih zadataka treba da i nadalje ostane davanje odgovora na pismene i usmene upite, ali s bitnom promjenom prema dosadašnjem djelovanju na tom području: od sada treba svako pitanje i svaki odgovor stručnjaka registrirati, uvesti u kartoteku. Ta kartoteka jezičnih i pravopisnih problema moći će poslužiti i za pisanje rasprava koje će ih teoretski rješavati, i kao građa za novu znanstvenu gramatiku (koja se, uz suradnju istaknutih lingvista, izrađuje u Institutu za jezik), i kao dopuna idućih izdanja *Jezičnoga savjetnika,* i za rubriku *Pitanja i odgovori* u časopisu „Jezik". Osim toga, ta će kartoteka omogućiti uvid u one jezične pojave koje nisu normativno utvrđene ili standardno pročišćene, jasne, u ostvarajima standardnog jezika uvijek jednake, u kojima dakle postoje kolebanja, pa ih jezični stručnjaci rješavaju različito, svaki po svojem uvjerenju, na svoj način. O takvim bi se jezičnim problemima raspravljalo na sjednicama Sekcije, u nazočnosti zainteresiranih stručnjaka, jednako teoretičara kao i praktičara, i donosio zajednički stav Sekcije, koji bi kao preporuka zaista veoma širokoga kruga meritornih znalaca jezika bio podloga za konačno usvajanje pojedinih rješenja i u jezičnim priručnicima i u praktičnoj provedbi. Jezični i pravopisni problemi skupljat će se u kartoteku i iz druge djelatnosti Sekcije – lektoriranja tekstova ustanova i pojedinaca, koje će se u znatnoj mjeri provoditi u

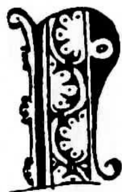
organizaciji Instituta za jezik (Strossmayerov trg 2). U vezi s tim zaključeno je da se Sekcija što je moguće više poveže s Društvom hrvatskih lektora. Za to bi društvo trebalo od vremena na vrijeme organizirati seminare, s osobitim obzirom upravo na provođenje preporuka o kojima je u ovom prikazu bilo riječi.

Jedan od važnih zadataka Sekcije za kulturu hrvatskoga književnog jezika treba da bude povezivanje s aktivima nastavnika našega jezika, kako bi oni, sa svojim brojnim pedagoško-stručnim problemima iz svakodnevne prakse, mogli pomoći radu Sekcije i kako bi Sekcija mogla pomoći njima. Osobitu pažnju treba posvetiti razvijanju ljubavi prema književnom izrazu u učenika, od najmlađih pa do maturanata, dakle u onih koji će u budućnosti nositi taj književni izraz, razvijati ga, usavršavati. Interes talentiranih mogao bi doći do izražaja organiziranjem natjecanja u poznavanju materinskog jezika, onako kako se već provode natjecanja u znanju stranih jezika i drugih školskih predmeta. Novi nastavni plan i program posvećuje znanju jezika veću pažnju nego dosadašnji, pa omogućuje aktivima nastavnika jezika da takva natjecanja potaknu.

Poseban je interes na sjednici Komisije izazvalo raspravljanje o pravopisnim poteškoćama zbog pravopisnog interregnuma.

Treba pozdraviti zaključak da se toj pravopisnoj problematici posveti dužna pažnja na nekoliko sastanaka svih zainteresiranih – i ustanova i pojedinaca kojima je kultura književnog jezika osnovna djelatnost, i predstavnika školstva i sredstava javnoga priopćavanja, i predstavnika društvenih i političkih tijela, i svih drugih koji bi mogli pomoći da se pravopisna neujednačenost potpuno razjasni i konačno riješi."

U vezi s tim upravni je odbor kulturnim i poslovnim institucijama u zemlji razaslao posebnu okružnicu.

Upravni je odbor vodio brigu o pripremama za Osmi kongres jugoslavenskih slavista koji se od 21. do 25. V održavao u Zagrebu, a tom je prilikom Društvo izdalo referate svojih članova u zborniku pod zajedničkim naslovom *Prilozi* (Zagreb, 1977). – 17. XII 1974. održana je proslava u čast Marulićevu na Filozofskom fakultetu.

Na godišnjoj skupštini održanoj 9. XI 1975. izabran je za predsjednika Antun Šojat – i on je tu dužnost vršio četiri godine. Za tajnike bili su izabrani Marko Samardžija i Ivo Pranjković, ali su na skupštini od 13. V 1977. njih zamijenili Josip Bratulić i Mirko Peti. Upravni se odbor zabavio pripremama za VIII međunarodni kongres slavista koji se imao održati 3–9. IX 1978. u Zagrebu, kao i za kongres jugoslavenskih slavista u listopadu 1977. u Zagrebu. 18. VI 1976. održana je izvanredna skupština Društva na kojoj su utvrđeni zaključci za javnu raspravu o Prijedlogu nacrta za reformu srednjega obrazovanja u SR Hrvatskoj. 19. XI 1976. održan je znanstveni skup s temom *Psiholingvistika u nastavi stranih jezika.* Uredništvo časopisa „Jezik" stavilo je prijedlog da se pokrene izdavanje kolekcije posebnih knjižica s istom svrhom kojoj služi časopis. Unutar pojedinih sekcija uveden je običaj da se na održavanje znanstvenih referata u većem broju pozivaju stručnjaci izvan Zagreba, ne samo iz zemlje nego i iz inozemstva.

Na godišnjoj skupštini održanoj 9. XII 1978. izabrana je za predsjednika Anica Nazor, dok su tajnici ostali isti: Josip Bratulić i Mirko Peti. Kako su priprave za proslavu Habdelićevu koja je održana 10. I 1979. bile privedene kraju, stvoren je zaključak da treba predvidjeti i obilježavanje obljetnice istaknutih hrvatskih filologa i društvenih radnika te planirati akcije na jugoslavenskoj razini. Na toj skupštini prihvaćen je novi statut Društva. U njemu je u čl. 8 poimence navedeno pet sekcija Društva: za kulturu hrvatskoga književnog jezika, za strane jezike, za teoriju književnosti, za orijentalne studije, i Zagrebački lingvistički krug – kao i pet časopisa Društva: „Jezik", „Umjetnost riječi", „Suvremena lingvistika", „Književna smotra", „Strani jezici" – s dodatkom: „Prema potrebama mogu se osnivati i nove sekcije i pokretati i novi časopisi." Kako je novi zakon o udruženjima svojim propisima onemogućio postojanje podružnica Društva u dotadašnjem obliku, čl. 9 Statuta predviđa da se u mjestima gdje ima više od pet članova HFD mogu formirati „aktivi" prema djelatnostima za koje su članovi zainteresirani. Predsjednik aktiva po položaju je član predsjedništva HFD. Djelatnost HFD (čl. 2) proteže se na cijeli teritorij SR Hrvatske, ali članom mu može postati svaki građanin SFRJ. Upravni se odbor dijeli (čl. 21) na predsjedništvo i izvršni odbor. Predsjedništvo (čl. 32) čine po dva delegata svake sekcije, odgovorni urednici časopisa, po jedan delegat aktiva i članovi izvršnog odbora. Izvršni odbor (čl. 37) tvore predsjednik, dva potpredsjednika, dva tajnika (tajnik HFD i administrativni tajnik), blagajnik i dva delegata koje delegira predsjedništvo. – Upravni je odbor s ponosom istakao da je u Znanstvenoj biblioteci HFD dosad publicirano pet svezaka, a da dva sveska spremna za štampu čekaju na financijska sredstva. Velik je uspjeh obilježio novi odbor time što mu je u god. 1979. pošlo za rukom da ponovo oživi održavanje javnih predavanja u okviru HFD i to uključivši ih u predavanja Književnoga petka u Zagrebu. Unutar članstva Društva međutim pojavila se nova centrifugalna tendencija: književni stručnjaci komparatisti zaželjeli su da se okupe u posebnoj organizaciji, pa su se vodili pregovori o osnivanju nove sekcije. Pregovori nisu nažalost doveli do rezultata pa su u siječnju o.g. komparatisti osnovali svoje posebno društvo.

Upravni je odbor zaključio da tridesetgodišnjicu postojanja Društva obilježi posebno svečano, održavanjem simpozija ujesen 1980. i izdavanjem *Spomenice.*

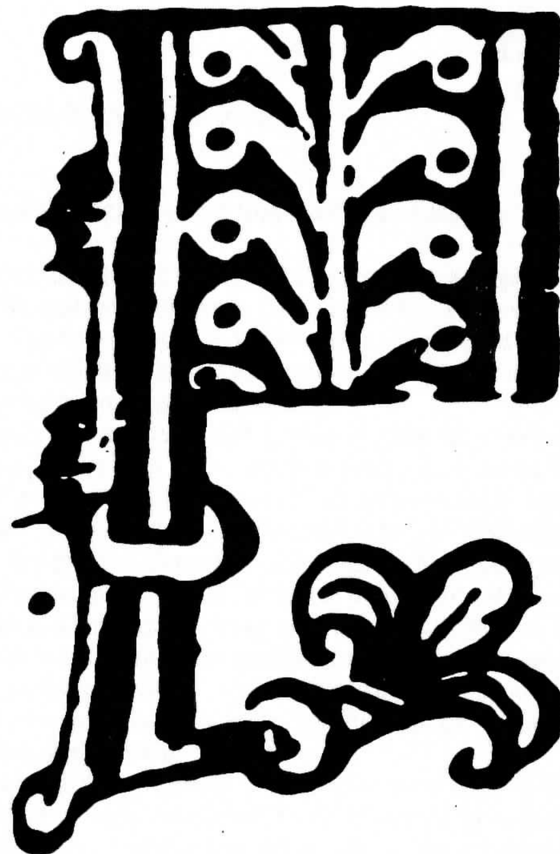
Nije na meni da na kraju ove skice povijesti Društva dam ocjenu rada Društva u proteklih trideset godina. Jedno je sigurno: učinjeno je mnogo – ni iz čega. A učinjeno je to skupljanjem svih raspoloživih društvenih intelektualnih snaga u jednu zajedničku akciju i u jedan glavni smjer akcije, pored svih posebnih pojedinačnih zadataka i ciljeva unutar nje. Kako god se dalje razvijala dru-

štvena organizacija filologije na teritoriju SR Hrvatske, a čini se da se množe centrifugalne tendencije, ne bi se smjelo zaboraviti na to na kakvim je osnovama počivao dosadašnji uspjeh djelatnosti Društva.

Zdenko Škreb

SEKCIJE

31

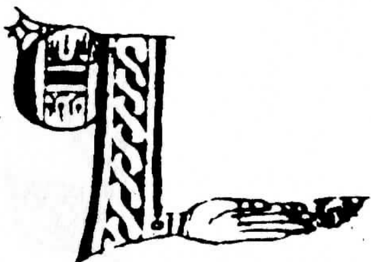
Zagrebački lingvistički krug

I Postanak Zagrebačkog lingvističkoga kruga

Zagrebački lingvistički krug (ZLK) organizacijski je jedna od sekcija Hrvatskoga filološkoga društva (HFD). Pod svojim dosadašnjim nazivom djeluje od 1959. godine. Zagrebački su lingvisti i prije toga vremena imali svoje stručne forume i tribine, tako da je ZLK samo njihov organski nastavljač.

Odmah po osnivanju HFD (1950) stvorene su tri sekcije toga društva: 1. za pravopis, 2. za književni jezik i 3. za teoriju književnosti. U početku je bila najradinija sekcija za pravopis u kojoj su uz članove HFD sudjelovali predstavnici Odjela za filologiju JAZU, Društva književnika Hrvatske, Akademije za kazališnu umjetnost i lektora nakladnih poduzeća. Radilo se u dva odjela: u teoretskom i leksičkom. Ovome je drugome odjelu među ostalim bio zadatak i to da prouči i akcenatske probleme našega književnog jezika i da to – koliko je moguće – primijeni u pravopisnom i književnom rječniku. Sastanci su se u početku održavali povremeno, a od jeseni 1953. godine dvaput mjesečno.

Na početku škol. godine 1953/1954. osnovana je i posebna sekcija HFD za opću lingvistiku sa zadatkom da priređuje lingvistička predavanja i diskusijske večeri i da se brine o unapređenju jezične znanosti. Ta je sekcija bila sretna dopuna postojećih sekcija za pravopis i književni jezik. Kao javna lingvistična tribina ona je pokrenula i osvijetlila više bitnih teoretskih i praktičnih općih, slavističkih i serbokroatističkih jezičnih pitanja. Treba već ovdje posebno istaknuti programatsko predavanje o pravopisu koje je pod naslovom *Rad oko novoga hrvatskoga pravopisa* održao u siječnju 1954. godine prof. Mate Hraste. Osim potanke obavijesti o radu sekcije za pravopis u tom su predavanju iznesena i bitna polazišna načela za svaki dalji rad na pravopisu te su kasnije odigrala odlučnu ulogu u raspravljanju o zajedničkom hrvatsko-

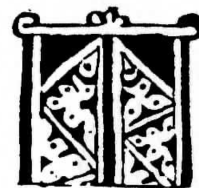
srpskom pravopisu. Treba još istaknuti kao primjer i predavanje *S magnetofonom u Dubrovniku* što ga je 17. I. 1947. godine održao prof. Stjepan Ivšić. Značajno je to Ivšićevo predavanje po tome što je u njemu definitivno određeno značenje dubrovačke akcentuacije, i po njoj položaj dubrovačkoga govora u čakavsko-štokavskim povijesnim i suvremenim dodirima i odnosima.

Nemamo potanjih podataka o broju održanih predavanja i diskusijskih večeri u organizaciji lingvističke sekcije HFD, ali ih je ipak u nekoliko godina djelovanja sekcije održan znatan broj jer su se u pravilu sastanci priređivali jedanput na mjesec u toku školske godine, tj. praktički do osam sastanaka na godinu.

Komisija za pravopis već je bila završila znatan dio posla oko izradbe novoga pravopisa (koji bi u Hrvatskoj zamijenio Boranićev) prije poznate Ankete o pitanjima srpskohrvatskog jezika i pravopisa, koju je u rujnu 1953. godine pokrenula Matica srpska, i prije Novosadskog dogovora, u prosincu 1954. godine. Neki su članovi HFD i te komisije sudjelovali i u spomenutoj anketi (Petar Skok, Mate Hraste, Julije Benešić, Ljudevit Jonke, Slavko Pavešić, Josip Hamm, uz veći broj književnika, književnih historičara i drugih javnih i kulturnih radnika) i na dogovoru u Novom Sadu (Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Zdenko Škreb, pored predstavnika hrvatskih književnika: Marina Franičevića, Jure Kaštelana i Mirka Božića), a i kasnije u zajedničkoj Pravopisnoj komisiji (Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Slavko Pavešić, Pavle Rogić) koja je konačno izradila i objavila (u izdanju obiju Matica) novi *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika* (Zagreb – Novi Sad, 1960, latinicom i ćirilicom).

Zbog sve veće zauzetosti članova jezične sekcije HFD oko izdavanja glasila i rada u vezi s pravopisom (i drugih profesionalnih zaduženja) sve je manje bilo mogućnosti i vremena za djelovanje putem lingvističkih predavanja i diskusija kao oblika za izmjenu mišljenja o dostignućima u domaćoj i stranoj lingvistici. Taj su nedostatak najteže osjećali mlađi lingvisti koji su težili da prošire i zaokruže svoje lingvističko znanje, a osobito da budu u toku

lingvističkih dostignuća u svijetu, koja su snažno pokročila posljednjih desetljeća.

Prvi poticaj za okupljanje „mladih" dao je već početkom 1954. godine pisac ovih redaka. Kao slavist, on se najprije povezao s drugim mladim slavistima, i poslije mnogih razmišljanja i mnogostrukih dogovaranja stvoren je u Zagrebu početkom 1955. godine Krug mladih slavista (KMS). Za rukovodioca KMS bio je izabran njegov pokretač i organizator Božidar Finka. Tada KMS nije organizacijski ulazio u sastav HFD, premda su svi njegovi pripadnici bili članovi toga društva. Krug je okupljao mlađe slaviste lingviste sa Sveučilišta i visokih škola, iz Akademije i drugih znanstvenih ustanova, zainteresirane mlađe slaviste sa srednjih škola i nekih ustanova (redakcije, radio-stanice i dr.).

KMS nastao je zauzimanjem i željom njegovih članova koji su osjetili potrebu da dopunjuju i proširuju svoje znanje, da dođu do izražaja i da iznesu svoja mišljenja u raspravljanju o jezičnim pitanjima, bez obzira na moguća oprečna gledišta i različit stupanj znanja. To je odmah u početku osiguralo sveopću zainteresiranost mlađih slavista za njegov rad i živost u raspravljanju o jezičnim pitanjima, što je ostalo i dalje njegova trajna značajka. Oblik rada imao je studijsko-debatno obilježje. Prema tome je određen i sadržaj rada. Na sastancima se referiralo o pojedinim domaćim ili stranim djelima, o pogledima pojedinih pisaca i o stavovima pojedinih pokreta i jezičnih škola prema jeziku. Sastanci su se prvih godina (do 1957) održavali dva puta na mjesec, a zatim svaki tjedan. Raznolikošću izbora tema i učestalošću sastanaka privukao je KMS na sebe pažnju najprije i ostalih zagrebačkih mladih lingvista (neslavista), a onda se za nj zaintereisrala i uprava HFD. Na sjednici Upravnog odbora HFD od 6. I. 1958. godine prihvaćen je prijedlog da KMS organizacijski uđe u sastav HFD s tim da i dalje samostalno djeluje, i s preporukom da bi bilo korisno da KMS proširi svoje djelovanje i na neslavističko područje tako da bi mu odgovarao naziv Krug mladih lingvista. Time je i na praktičan način potvrđena osnovna nakana HFD da će „težiti za tim da postane

mjerodavni i autoritativni forum za sva jezična i literarna pitanja" i da će „jedna važna funkcija društva biti" „da planski usmjeruje rad mladih filologa prema potrebama naše filološke nauke" kako bi se „pomalo stvarala jedna zagrebačka filološka škola". (Iz zapisnika osnivačke skupštine HFD održane 24. VI. 1950)[1]

Pošto je KMS organizacijski ušao u sastav HFD, odmah je razaslan raspis svim mladim lingvistima za suradnju. Odaziv je mladih lingvista neslavista bio potpun te je na radnom sastanku održanom 28. V. 1958. godine odlučeno da se izvrši promjena naziva Kruga mladih slavista u Krug mladih lingvista (KML). Iako je KML radio pod nazivom „mladih", ubrzo se afirmirao kao značajna lingvistička tribina te je počeo privlačiti i neke lingviste koji više nisu pripadali „mladima". Zato je Upravni odbor HFD na sjednici održanoj 5. studenoga 1959. godine zaključio da se ukine rad „na dva kolosijeka" u lingvističkoj sekciji HFD, a KML je na svom radnom sastanku održanom 17. studenoga 1955. godine, kojemu je prisustvovao i pročelnik lingvističke sekcije prof. Josip Hamm, prihvatio prijedlog Upravnog odbora HFD. Na tom je sastanku za buduću jedinstvenu lingvističku sekciju HFD u cijelosti prihvaćen i potvrđen program i način rada KML koji je još prije primjenjivao KMS. Taj je rad, s potrebnim dodatnim dopunama, formuliran u ovim zaključcima (koji se ovdje donose u skraćenom obliku):

1. Rad sekcije ima tri temeljna cilja:

a) praćenje suvremene literature o jezičnim pitanjima;

b) iznošenje pred članstvo rezultata vlastitoga rada;

d) djelovanje u javnosti, populariziranje znanosti, međustručna suradnja i publiciranje radova.

[1] Ti se zaključci temelje na programatskom govoru prof. Antuna Barca, prvoga predsjednika HFD, koji je na osnivačkoj skupštini HFD posebno istakao: „Najbitniji zadatak je društva da stvara kadrove po određenom planu koji će se kolektivno ostvarivati..." (Iz istog zapisnika.)

Zato se sastanak redovito sastoji od dva dijela. Prvi je dio referat o pročitanom djelu iz novije lingvističke literature, a drugi izlaganje rezultata vlastitog rada.[2] Treba nastojati da teme uzastopnih sastanaka obuhvate koje šire područje.

2. Zbog takva načina rada sekcija ima godišnji okvirni plan, konkretno razrađen za mjesec dana unaprijed. Sastanci se održavaju svaki utorak u 19 sati.

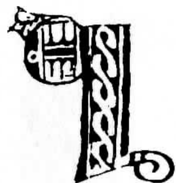
3. Posebno je važan zadatak sekcije da osim nastavnika i suradnika s fakulteta i suradnika naučnih ustanova okuplja i nastavnike srednjih škola, lektore izdavačkih poduzeća i ustanova i, naročito, darovitije studente, koji pokazuju poseban interes za jezična pitanja.

4. Sastanci sekcije imaju radni i diskusijski karakter te se izlaganje i referati mogu prekidati pitanjima, dopunama, tumačenjima i ispravcima. Sastanci su dakle neprekidna ravnopravna suradnja svih prisutnih članova i zato je prihvaćeno da se sekcija zove lingvistički krug. Kako treba predvidjeti osnivanje i drugih lingvističkih krugova u sastavu pojedinih podružnica HFD i izvan HFD, zaključeno je da se ovaj krug po mjestu svoga sjedišta i po pripadnosti društva nazove **Zagrebački lingvistički krug** Hrvatskoga filološkoga društva.

5. Sadržaj rada i okvirne planove određuje Krug na svojim radnim sastancima, na kojima raspoređuje i izlaganja i referate. Za konkretnu razradu mjesečnoga plana i njegovo izvršenje brine se, u dogovoru sa članstvom, rukovodstvo Kruga.

6. Ako se koje izlaganje na kojem sastanku nije moglo vremenski svršiti, Krug iste večeri odlučuje hoće li na idućem sastanku

[2] Kao dinamična i prilagodljiva stručna organizacija Krug nije nikad smatrao da se svaki radni sastanak mora sastojati od dva dijela: izlaganja i referata. Zaključak načelno omogućava jedno i drugo, a praksa nalaže rješenja prema prilikama. Na znatnom je broju radnih sastanaka registrirano ili samo izlaganje ili samo referat, ali su uz to obično davane i potrebne kraće stručne i organizacijske obavijesti, koje su se pokazale kao veoma korisne.

izlagač nastaviti. Ako to bude, izlagač je idući put prvi na redu, ali treba da svom nastavku dade poseban, odgovarajući naslov.

7. Krugom rukovode tri izabrana radna člana. Jedan (pročelnik) zastupa Krug u Upravnom odboru HFD.

8. Načelima rada u Krugu protivi se gomilanje zaduženja na pojedincu. Teži se k što ravnomjernijem raspoređivanju zaduženja. Sama zaduženja i članove koji će se njima opteretiti određuje i bira članstvo Kruga na svojim radnim sastancima. Rukovodstvo se bira svake godine s time da ista osoba ne može biti član rukovodstva više od tri godine uzastopce.

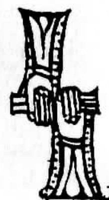
Za prvoga pročelnika novostvorenoga ZLK bio je izabran Rudolf Filipović, nakon njega bio je pročelnik Radoslav Katičić.

II Rad Zagrebačkog lingvističkoga kruga do 1965. godine

Već je bilo govora o radu sekcija HFD za pravopis, za književni jezik i za opću lingvistiku. Nedostaju pobliži podaci o svakoj poduzetoj akciji, o broju i o naslovima svih održanih predavanja i o predavačima, ali se ipak zna da su glavninu tereta u svim tim poslovima snosili oni lingvisti koji su spomenuti u prvom dijelu ovoga priloga. Bili su to pretežno vodeći hrvatski lingvisti. S osnivanjem KMS, pa KML, otvara se novo poglavlje u zagrebačkoj lingvističkoj djelatnosti. Pojavljuju se kao bujica nova lingvistička imena, na lingvističku pozornicu stupa poslijeratna generacija hrvatskih lingvista. Osvježenje je toliko da je nametnulo značajne novine u radu zagrebačkih lingvista:

1) nove organizacijske forme,
2) tematsko proširenje lingvističkog rada,
3) preispitivanje samih teoretskih i metodoloških pozicija

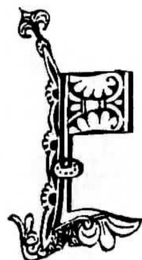

na kojima je počivala naša dotadašnja lingvistička znanost, bazirana na teoretskim pogledima mladogramatičara.[3]

4) upoznavanje s novijim strujanjima i metodama u svjetskoj lingvistici, s jednakim kritičkim odnosom prema njima kao i prema pogledima i metodama prethodnih lingvističkih smjerova,
5) primjenu novih metodskih pristupa u vlastitom lingvističkom radu, prvenstveno na hrvatskosrpskom lingvističkom gradivu, ali i na općelingvističkom planu, itd.

Ovakvu je orijentaciju, između ostalog, diktirao i zahtjev za primjenjivošću jezičnoga proučavanja. Polazište je bilo određeno sviješću da svako novo vrijeme traži od jezičnoga proučavanja mnogo više od svakoga prethodnoga. Posljedica se, kao i drugdje u svijetu, odrazila kao bitna promjena u pristupu jezičnome proučavanju, s glavnom značajkom da se sve više potiskuje subjektivnost, intuicija i historicizam u zaključcima i „atomiziranje" jezične građe i zaključivanja, a sve se više polaže na dokažljivost i pretkažljivost, tj. na egzaktnost i sveobuhvatnost jezičnih zaključivanja s uvjerenjem da samo tako dobiveni rezultati jezičnoga proučavanja mogu imati primjenjivu vrijednost. Takav je pristup jezičnoj znanosti inaugurirao metodu opreke: binarno suprotstavljanje jezičnih elemenata i izlučivanje funkcionalno relevantnih podataka dijela ili cjelokupne materije kojega jezika, što postaje preduvjet svakoga proučavanja. Oslonac je dakle u strukturalističkim metodama, ali ne i u vezivanju za bilo kakav strukturalistički pravac ili školu, premda su one sve skupa i svaka posebno znatno unaprije-

[3] Ovdje se mladogramatičari spominju s puno uvažavanja, kao „zastupnici smjera koji je imao odlučujući utjecaj na nauku o jeziku krajem prošloga i početkom našega stoljeća", kao prvi lingvisti koji „zahtijevaju apsolutnu metodološku strogost u lingvistici", kao oni koji su „svojom metodom položili temelje suvremenoj lingvistici" i „izgradili prvi cjeloviti sistem indoevropske lingvistike i poredbene lingvistike pojedinih indoevropskih skupina, među njima i slavenske". Uspor. članak *Mladogramatičari* dra Radoslava Katičića u školskom leksikonu — Jezik dra Stjepana Babića, „Privreda", Zagreb 1963, 66.

dile jezičnu znanost jer im je u načelu zajednička i metoda i cilj: objektivnost u proučavanju i dokažljivost zaključaka s mogućnošću primjenjivosti znanstvenih rezultata.

Očito je da se do takvih spoznaja moglo doći samo kolektivnim nastojanjem, kolektivnim provjeravanjem i kolektivnom odgovornošću. Na izgradnju teoretskih pogleda i njihovu praktičnu primjenu bio je usmjeren sav rad već od osnivanja KMS. U svemu je tome uvijek dolazila do punog izražaja i maksimalna kritičnost. Kao javna tribina gledišta, Krug je svim svojim članovima (a i gostima) omogućio da ogledaju svoje mogućnosti i iznesu svoja gledišta i dostignuća o najrazličitijim filološko-lingvističkim pitanjima, da ih podvrgnu kolektivnoj kritici i ocjeni i da preko dobronamjerne borbe mišljenja svoje gledište usklade s onim koje se pokaže kao najprikladnije. Uvažavajući svakoga svojeg člana (i gosta) i svačije gledište, Krug je stekao autoritet prve lingvističke javne tribine u Zagrebu, a vjerojatno i u zemlji. Postao je dragocjeno i nezamjenjivo žarište lingvističkog rada, središte oko kojega se okuplja i u kojem vidi izraz svojih težnji najpretežniji broj zagrebačkih lingvista.

Ne može se ipak reći da se, uza svu kritičnost, nije Krug suočavao i s većim ili manjim teškoćama pa i s ponekim slabostima u svom radu. Kao visokostručna znanstvena tribina i sveobuhvatna organizacija zagrebačkih lingvista, Krug je s jedne strane stalno težio ne samo da zadrži nego i da podigne kvalitetu svoga rada do najviše moguće znanstvene razine i da primijeni najprikladniji metodološki postupak, a s druge strane da oko sebe okupi ne samo poznate i priznate lingviste nego i one manje poznate, još nedovoljno afirmirane, pa i naprednije studente lingvističkih grupa, dakle eventualne buduće lingviste. Takav heterogeni sastav nije uvijek bio jednako u mogućnosti pratiti tok izlaganja, premda se uvijek nastojalo da se izlaganje i diskusija obazire i na to činjenično stanje. Osim toga, heterogenost sastava proizlazi i iz toga što su pojedini članovi ZLK specijalisti užih lingvističkih struka, pa im nije svima jednako dostupna svaka tema. I tu se teži da izlaganje

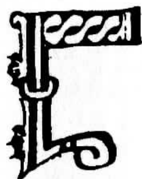

i diskusija pruže i neke opće lingvističke spoznaje ili primjene, potrebne i korisne svakom lingvistu, bez obzira na užu specijalnost. Teškoće takve vrste moguće je, dakle, u znatnoj mjeri ublažiti. To potvrđuje i više članova ZLK koji redovito prate sva izlaganja te ne samo da stječu lingvističku snalažljivost, potrebnu svakoj lingvističkoj specijalnosti, nego se upućuju i u druge specijalnosti, s kojima inače ne bi drukčije došli u dodir.

Napokon, nisu ni svi izlagači, referenti i diskutanti u Krugu s istim znanjem, a niti svi jednako vješti govornici. Netko se lakše izražava usmeno, drugome je lakši pismeni način izražavanja. Ipak, u Krugu djeluju i jedni i drugi i, s više ili manje teškoća, svi pridonose uspjehu Kruga, svaki prema svojim mogućnostima.

Treba na kraju reći još i to da su poneke slabosti više odraz objektivnih teškoća s kojima se Krug suočavao nego subjektivnog rada njegovih članova, odnosno Kruga kao lingvističke organizacije. Osobito je Krug s teškoćama provodio one svoje akcije koje su bile vezane s financijskim izdacima. Iz tog razloga neke predviđene akcije nije ni mogao poduzeti. A sav rad Kruga i svih njegovih članova, uključivši rukovodioce i predavače, od početka se vrši na dobrovoljnoj bazi, bez ikakva honorara. On se isključivo temelji na stručnoj zainteresiranosti i na uvjerenju da je angažiranost u znanosti – društveno korisna angažiranost. Osobito je vidljiv primjer takve angažiranosti prva faza u Krugu, tj. osnivanje i djelovanje KMS.

U času svoga nastajanja i prvih godina svoga rada, izvan sastava HFD, djelujući više kao lingvistički skup po dogovoru nego kao lingvistička organizacija, prvenstveno zaokupljen brigom za lingvističkim usavršavanjem i za novim lingvističkim spoznajama, KMS nije odmah vodio evidenciju o svojim sastancima i o pitanjima koja su se na njima pretresala. Sve je bilo podređeno sređivanju pojmova, određivanju sadržaja i prihvaćanju metoda rada. Sve je to rađeno na radnim sastancima, dogovorno, pa i nije postojala potreba da se sastavljaju programi i za sastanke šalju pozivi. Ipak, sastanaka je za oko tri godine djelovanja KMS održano mnogo,

održavali su se dva puta na mjesec, i na njima je pretreseno mnoštvo teoretskih i praktičnih jezičnih pitanja i usvojen način rada, koji se ni do danas nije bitno izmijenio. No nije pravo značenje i vrijednost rada KMS u pokretanju znatnoga broja lingvističkih pitanja ili u broju održanih sastanaka, nego u odlučnom nastojanju da i u našu lingvistiku prodru svježa strujanja koja su već tada obilno zahvatila svjetsku lingvistiku, ponegdje je i posve preorijentirala.

Utjecaj što su ga članovi KMS vršili bio je presudno važan. Sve se više odražavao na lingvističku nastavu i sve je djelotvornije uvjetovao shvaćanja da je potrebno i našu lingvistiku usmjeriti onim putovima kojima je nezadrživo kročila lingvistika u svijetu. U tome je trajna zasluga članova KMS, a osobito nekih njegovih članova (Stjepan Babić, Božidar Finka, Bulcsú László, Antica Menac, Malik Mulić, Krunoslav Pranjić, Stjepan Težak i dr.) koji su se najviše založili i izložili za prodor novih shvaćanja, čemu je najznatnije pridonio član KMS Bulcsu Laszlo. Uspjeh je toga nastojanja potvrđen i time što dotadašnji KMS prerasta u KML i što ga Uprava HFD, sagledavši i priznavši njegov rad, uključuje u sastav HFD, ostavljajući mu pravo i mogućnost „da i dalje samostalno djeluje".

Proširen Krug zadržava prijašnji način rada, samo ga proširuje tematski, i jače se organizacijski učvršćuje. Napokon, Krug se definitivno organizacijski sređuje prerastanjem u ZLK. Vodi se evidencija o djelovanju Kruga, a to je djelovanje višestruko. I dalje su najdirektniji i najvažniji oblik rada a) javni lingvistički sastanci s izlaganjima, referatima i diskusijama, ali se pokreću i b) vlastite publikacije.

a) Javni lingvistički sastanci

Evidencija o javnim sastancima počela se voditi u školskoj godini 1957/58, tj. u godini uključivanja Kruga u sastav HFD. Otada do kraja mjeseca veljače 1965. godine održano je ukupno 237 radnih sastanaka. Gotovo nema lingvističkog područja koje nije bilo

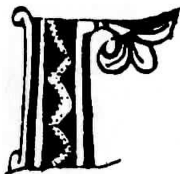

obuhvaćeno u kojem izlaganju, referatu, diskusijskoj večeri i u popratnim diskusijama. Mogli bismo sva ta područja raščlaniti i prikazati u većem ili manjem broju zasebnih cjelina,[4] mogli bismo ih raščlaniti i po općelingvističkim kriterijima,[5] a možda i još kako, ali bi svaka takva podjela u znatnoj mjeri bila nategnuta, iskonstruirana, formalistička. Iako naslov svake teme sugerira lingvističko područje koje se u njoj obrađuje, samo donekle, i samo pokoja tema sugerira metodološki pristup, a nijedna ne upućuje na brojna pitanja faktografske, metodološke i teoretske prirode pokrenuta u samom Krugu. Vidljivo je, dakle, da je radni sastanak Kruga mnogo više nego izlaganje o kojoj temi. U Krugu tema dobiva širi osmišljaj jer se razmatra u sklopu šireg, općelingvističkoga gledišta prisutnih članova i prihvaćenih lingvističkih kriterija sa strogo izdiferenciranim pojmovima i terminološkim aparatom. Tako se sve teme povezuju u lingvističko jedinstvo i čine se napori da svaki lingvistički sastanak bude lingvistički dobitak za svakoga prisutnog člana, bez obzira na njegovu užu specijalnost. Ali, opet ističem, treba uvijek imati na umu da sama tematika izlaganja ili broj izlaganja pojedinih članova još uvijek nije pravi odraz njihova značenja i utjecaja u Krugu. Djelovanje se pojedinih članova Kruga ogleda u svekolikoj njihovoj angažiranosti: od oragnizacijsko-popularizatorskog rada do njihove zaokupljenosti i doprinosa u metodskom i teoretskom usmjeravanju putem borbe mišljenja na javnim sastancima i u stručnoj i znanstvenoj

[4] Npr.: književni jezik u užem smislu, pravopis, povijest jezika, leksička i terminološka problematika, problemi stranih jezika i jezičnih dodira u povijesnom presjeku i suvremenom dometu, dijalektologija, onomastika, etimologija, filologija u užem smislu s tekstološkim, grafijskim, kulturno-povijesnim i izdavačkim problemima, opća i poredbena lingvistika, lingvističke škole i pravci, pokretači i nosioci lingvističkih smjerova, matematička i primijenjena lingvistika s pripremom jezika za strojnu obradbu i eventualno strojno prevođenje, nastavni lingvistički problemi, lingvističke publikacije, tradicionalna i strukturalna lingvistika, itd. itd.

[5] Npr. fonematika, suprafonematika, morfonematika, sintagmatika, stilematika, semantika, sistematika, itd.

štampi.[6] Teoretska jasnoća bila je i ostaje jedna od stalnih težnja ZLK. Njoj su znatno pridonijeli i pridonose ne samo češći izlagači nego i neki članovi koji su se rjeđe ili se nikako nisu pojavljivali u ulozi izlagača. Tako je rad u Krugu, moglo bi se reći, neprekidan, stalan lingvistički kongres gotovo o svim lingvističkim pitanjima i s lingvističkom publikom koju stalno ili povremeno čine gotovo svi zagrebački profesionalni lingvisti i koja spremno, zainteresirano i s odgovornošću reagira na sve što se na njemu pretresa.

Na 237 radnih sastanaka Kruga od početka škol. godine 1957–1958. do 28. II. 1965. održano je 336 izlaganja i referata i 20 diskusijskih večeri.[7] Ukupno je izlagalo ili referiralo 95 domaćih ili stranih lingvista i stručnjaka drugih struka ili specijalnosti. Struktura izlagača i referenata veoma je raznolika i po užoj specijalnosti i po znanstvenom i društvenom rangu i po životnoj dobi. Na govornici su se Kruga izredali stručnjaci svih lingvističkih specijalnosti zastupljenih na lingvističkim katedrama, pa i nekih koje nisu nastavni predmet, zatim i neki stručnjaci drugih struka koji su se na ovaj ili onaj način u svom radu suočili s jezičnim fenomenom; predavači su regrutirani između maksimalnog raspona: od akademika i profesora viših i visokih škola i fakulteta, suradnika naučnih ustanova i nekih nastavnika škola prvog i drugog stupnja preko mlađeg visokoškolskog nastavnoga kadra do naprednijih studenata lingvističkih grupa, kojima su najčešće bili povjeravani referati o pročitanim lingvističkim djelima,[8] dakle bile su

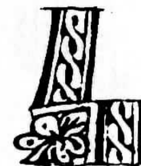
---

[6] **Suvremena shvaćanja, evidentna u velikom broju objavljenih i neobjavljenih radova zagrebačkih lingvista, a osobito u znatnom broju magistarskih i doktorskih radnji, najbitniji su poticaj dobila upravo u Krugu.**

[7] **Podaci su o tim sastancima objavljeni u prilogu B. Finke, *Zagrebački lingvistički krug*, Zbornik za filologiju i lingvistiku, knj. IX, Matica srpska, Novi Sad, 1966.**

[8] **Još kao studenti osobito su bili zapaženi ovi referenti: Ivica Filipović, Damir Horga, Dušanka Gaćeša, Milka Jauk, Mate Križman, Paulina Schmitbauer, Aida Višić.**

zastupljene i sve životne dobi, od sedamdesetogodišnjaka do dvadesetogodišnjaka. Najpretežniji broj predavača i uopće članova ZLK nalazi se između tih graničnih životnih dobi s time da jezgra Kruga ipak teži više nižoj nego višoj dobnoj granici. Prema tome, u Krugu su, postupno, našle svoje mjesto i izraz svojih težnji sve generacije zagrebačkih lingvista, a Krug odgovara i težnjama onih koji tek dolaze, koji tek ulaze u znanost. To Krugu osigurava stalno pomlađivanje, što je uvjet i za njegov opstanak i za njegov napredak i za vršenje njegove funkcije: sveobuhvatne organizacije zagrebačkih lingvista i središta oko kojega se sve više okupljaju i drugi naši lingvisti. Osim toga, znatan je broj i stranih lingvista koji se živo zanimaju za rad ZLK. Štoviše, neki su od njih bili gosti Kruga i kao predavači ili im je Krug poslužio kao mjesto za razgovor i upoznavanje sa zagrebačkim lingvistima. Napokon, velik je broj i onih stranih lingvista koji se nisu pojavili na govornici Kruga, ali su prisustvovali brojnim sastancima zanimajući se za sadržaj i metodu rada u Krugu.

Kao što je rečeno, osim lingvista na govornici su se ZLK pojavili i stručnjaci nekih drugih dodirnih struka: a) teoretičari i historičari književnosti (Josip Badalić, Rafael Bogišić, Tvrtko Čubelić, Milan Ratković, Darko Suvin i dr.), b) specijalisti drugih znanstvenih područja (Geza Alfödy, historičar; Franjo Faber, ekspert za elektronska računala; Ivan Furlan, psiholog; Zlatko Kekić, specijalist za neuropsihijatriju; Vladimir Matković, specijalist za telekomunikacije; Vladimir Muljević, specijalist za strojotehniku; Vladimir Vranić, specijalist za numerička istraživanja i dr.).

Osim zagrebačkih lingvista u Krugu su govorili i lingvisti iz nekih drugih naših centara (najviše iz Zadra, pa iz Ljubljane), a strani su izlagači bili iz raznih istočnih i zapadnih evropskih zemalja, iz Amerike i iz Azije.

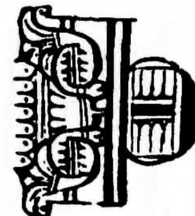

b) Publikacije ZLK

Izvršavajući jedan od svojih osnovnih zadataka da publicira lingvističke radove, Krug je poticao svoje članove na pisanje i objavljivanje i utjecao na sadržaj, kvalitetu i metodsko-teoretski postupak napisanih radova. Veliki broj objavljenih i neobjavljenih radova zagrebačkih lingvista, iz najraznovrsnijih lingvističkih područja, bio je prethodno raspravljen na radnim sastancima Kruga. ZLK odigrao je, dakle, i pozitivnu posrednu ulogu u publiciranju. Ali, Krug je pokrenuo i vlastite publikacije, s jasno određenim ciljem da pruži obavijesti o nekim važnim jezičnim pitanjima, pogledima i rješenjima koja nisu mogla naći dovoljno mjesta u postojećim publikacijama s drukčijom fizionomijom i namjenom. Pogotovu nije bilo moguće da se u njima obradi koji širi tematski problem iz područja kao što su strukturalna ili primijenjena lingvistika. Zato se na vlastite publikacije pomišljalo već od osnivanja Kruga, ali su se ostvarenju te zamisli uvijek isprriječile financijske teškoće. Godine 1959. u Krugu se osobito mnogo raspravljalo o mogućnostima strojnoga prevođenja te je bila stvorena i posebna studijska grupa za proučavanje toga problema. Članovi te grupe najprije su proučili stanje o strojnom prevođenju u svijetu i time raščistili polazišne pojmove, a zatim su izvršili bitne predradnje i opisali kako bi trebalo analizirati naš jezik za strojnu obradbu, odnosno za strojno prevođenje kao eventualni krajnji cilj strojne obradbe jezika. Potkraj 1959. godine bio je gotov rukopis s tematikom o strojnom prevođenju, plod zajedničkog napora grupe lingvista i književnih teoretičara, uz vrijedne savjete i pomoć tehničkih stručnjaka, prvenstveno prof. dr. Vladimira Matkovića, predstojnika Zavoda za telekomunikacije Elektrotehničkog fakulteta u Zagrebu. Nemajući vlastitih sredstava, Krug se povezao s uredništvom časopisa „Naše teme", a ono je, uvidjevši važnost obrađene teme, pristalo da se rukopis objavi kao prilog šestom broju „Naših tema" za 1959. godinu pod posebnim zajedničkim naslovom *Strojno prevođenje i statistika u jeziku.* Tim je zbornikom bila ostvarena prva publikacija ZLK, onda još Kruga mladih lingvista.

Članovi su Kruga od početka bili svjesni istine da se „univerzalni genije neće više rađati: nastajanje sve užih znanstvenih struka prirodan je razvoj. Istovremeno, međutim, uzak specijalist, ma koliko spreman i talentiran, nema perspektive koja bi mu dopustila da veže čvorove velikih sinteza, pa čak i da čini – u svojoj vlastitoj struci – one velike skokove, koji su dosad bili obilježje znanstvenog razvoja."[9] Ta ih je spoznaja potakla na zajednički rad u Krugu i bodrila da u njemu ustraju, napokon, ona je neke od njih okupila da u zborniku pruže svoj doprinos jednoj novoj i široko zahvaćenoj temi, svaki prema predmetu svog užeg interesa. Polazeći od epohalnog djela oca kibernetike Norberta Wienera *Kibernetika ili upravljanje i priopćavanje u životinje i stroja* suradnici su zbornika najprije, u *Uvodu,* dali opći pogled na samu kibernetiku i posebno na položaj jezičnoga proučavanja u sklopu svekolikih znanosti. Kako je proučavanje prenošenja obavijesti, obavijesna teorija, središnji dio kibernetike, prirodna je težnja da se u zborniku obavijest opiše najegzaktnijim metodama i izrazi pomoću simbola i matematički. To omogućava provjeru ispravnosti postupka pomoću računskih strojeva, specijalno podešenih za tu svrhu, a provjerena bi primjenjivost kompletnog jezičnoga korpusa, programiranog i izraženog u obliku algoritama, trebala da u krajnjoj liniji omogući i samo strojno prevođenje. I sami impresionirani tolikim dalekosežnim mogućnostima, suradnici zbornika željeli su da o tome informiraju zainteresirane stručnjake i širu javnost i da svojim sugestijama i stvarnim zahvatima u jezičnu analizu i konkretno započnu rad ili barem pokažu put kako bi trebalo pripremati naš jezik za strojnu obradbu. Zato je bilo potrebno da se podrobno opiše povijest strojnoga prevođenja u svijetu i kod nas, a opisivanjem se njegove povijesti ujedno opisuju i načela i dostignuća. Napokon, bilo je svrhovito da se pruži i iscrpna bibliografija. Tako zamišljen, zbornik je sastavljen od tri osnovna dijela.

---

[9] Iz *Uvoda* zbornika *Strojno prevođenje i statistika u jeziku,* što su ga potpisali Bulcšu Laszló i Sveto Petrović.

U prvom dijelu raspravlja se o nekim općim problemima strojnoga prevođenja (SP) i statistike u jeziku. Bulcšu Laszló prikazuje dodirne veze među tehnikom i lingvistikom. Na primjerima razlaže pojmove koji dolaze pri prenošenju obavijesti. Iz njegova se članka vidi da su u proučavanju jezika mogući i pristupi na koje prije nismo bili navikli. Naravno, i oni imaju svojih granica, ali i te granice i studijske mogućnosti treba ispitati. Svetozar Petrović upotrebljava raspravljanje o SP poezije kao priliku da se izvedu neki opći zaključci o prirodi prevođenja i napose SP. Istovremeno, ispituje mogućnost i granice tzv. egzaktnih postupaka u proučavanju književnoga djela, postupaka koji doživljuju procvat posljednjih desetljeća, a novi poticaj daje im rad na SP.

U drugom dijelu prikazana je povijest SP, njegovo suvremeno stanje i perspektive za budućnost. Željko Bujas živo izlaže razvoj ideja o SP od samih početaka do časa kad je proučavanje SP preraslo okvire SAD i Velike Britanije i počelo se širiti u druge zemlje u svijetu; na nekoliko primjera pokazuje kakvi su bili prvi pokušaji grubog SP te opisuje kakve su bile perspektive na početku 1955. godine. Iz priloga Malika Mulića može se saznati da je SSSR, premda sa zakašnjenjem, ušao u rad oko SP s izvanredno mnogo materijala i ljudskih ulaganja i da najveće uspjehe u budućnosti treba možda da očekujemo baš iz te zemlje. Mulić iscrpnije prikazuje postupke sintaktičke analize za SP, u čemu su sovjetski učenjaci najdalje doprli. Kratak izvještaj Brede Pogorelec daje nam prvu informaciju o radu na SP u Čehoslovačkoj, koji za nas može biti osobito zanimljiv zato što je u pitanju mala zemlja, a usto slavenska, dakle zemlja sa srodnim ekonomskim i jezičnim problemima u pogledu SP. Suvremeno stanje SP iscrpno prikazuje Krunoslav Pranjić, izlažući osnovne probleme i perspektive u SP na početku 1959. godine. Iz njegova članka može se vidjeti kako prevodilački stroj radi i kako se jezični problemi rješavaju za potrebe prevodilačkog stroja. U najnovije vrijeme teži se u svijetu potpuno automatskom prevodilačkom stroju; u tu svrhu logičari i lingvisti traže rješenje sve tananijih problema. O takvu jednom

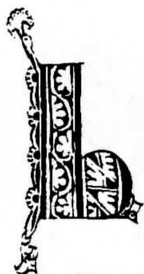

radu govori Leonardo Spalatin; postupak kembričke skupine sa SP izlaže na primjeru prijevoda jedne naše rečenice na engleski, a prikazuje zatim i širu primjenu tzv. tesaurusa u SP. Najzad, Božidar Finka opisuje odjek prvih vijesti o SP u našoj javnosti, a iscrpnije izlaže neke misli Romana Jacobsona, s jednoga međunarodnoga slavističkoga skupa u Beogradu, i osobito glavne zaključke iz doktorske disertacije Vladimira Matkovića o entropiji hrvatskoga jezika.

Treći dio zbornika donosi bibliografiju o SP koju je skupio Stjepan Babić. Bibliografija će osobito dobro doći stručnjacima koji se za SP zanimaju s raznih stajališta, osobito zato što slična bibliografija – jednako potpuna – ni drugdje u svijetu nije do toga vremena bila izrađena.

Zbornik su uredili Bulcsu Laszlo i Svetozar Petrović.

Nije jedina vrijednost zbornika samo u opisima, makar i sadrže programatska načela jednoga znanstvenoga zahvata koji je nov ne samo tematski nego i po primijenjenim metodama; njegova se vrijednost dopunjava i uloženim naporom da se za to novo znanstveno područje odrede jednosmisleni pojmovi i onda stvori i protumači odgovarajuća terminologija, s pretenzijama da se ona i prihvati. U određivanju te terminologije postojala su dva izlaza; ili prihvatiti međunarodne termine ili prema njima stvoriti svoje. Pokazalo se kao najprikladnije da se iskoriste i kombiniraju oba izlaza, ali se uvijek nastojalo da se međunarodni termini opišu na hrvatskosrpskom jeziku, a hrvatskosrpski termini izraze engleskim i ruskim ekvivalentima. Svi upotrijebljeni termini, s asocijativnim registrom, popisani su abecednim redom u *Popisu pojmova* na kraju zbornika (str. 290–298). Veliku pomoć u izradi i prihvaćanju potrebne terminologije pružio je suradnicima zbornika vodeći hrvatski lingvist sveuč. prof. dr Stjepan Ivšić, što je i posebno istaknuto u bilješci na str. 173. zbornika. A između suradnika zbornika najbitnije je pridonio urednik Bulcsu Laszlo, koji je priredio i *Popis pojmova.*

Zbornik *Strojno prevođenje i statistika u jeziku* plod je shvaćanja da je danas SP zahtjev vremena. Mogućnost da se rezultati jezične analize neposredno društveno korisno upotrijebe kao pri strojnom prevođenju ona je osnova na kojoj suvremena lingvistika nalazi svoj novi smisao i opravdanje. Ali studij mogućnosti SP donosi znanosti i takve koristi koje su možda važnije čak i od njegove – same po sebi velike – neposredne praktične primjene. Rad u vezi sa SP važan je poticaj u suvremenim lingvističkim istraživanjima. On je osobito upozorio na vrijednost statističkih proučavanja jezika. Statistička lingvistika uvodi u lingvističko proučavanje najprecizniji, matematski aparat. Statistička lingvistika tako obećaje jezičnu analizu koja će biti mnogo savršenija, potpunija i preciznija (pouzdanija) od one što su je pružala dosadašnja lingvistička proučavanja. Tek će takva analiza omogućiti stvaranje relativno savršenoga prevodilačkoga stroja koji neće imati samo izuzetno društveno, ekonomsko i kulturno značenje već će pomoći da se i mnoga pitanja samoga jezika shvate na bitno nov način. Zbornik *Strojno prevođenje i statistika u jeziku* načelno je zahvatio čitav taj kompleksni problem.[10] Prema tome, Zagrebački lingvistički krug, tada još Krug mladih lingvista, pokrenuo je preko zbornika još jedno važno lingvističko pitanje pa je i time dao važan doprinos napretku i afirmaciji naše lingvističke znanosti.

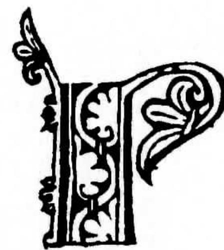
„Suvremena lingvistika"

U trajnom nastojanju da pokrene lingvističko glasilo ZLK iskoristio je do sada jedinu raspoloživu mogućnost te je 1962. godine počeo

---

10 Isp. mišljenje sovjetskog lingviste N.D. Andrejeva, sveučilišnog profesora u Lenjingradu, u časopisu „Voprosy jazykoznanija" (No 4, Moskva 1960) koji izrijekom kaže da po zborniku *Strojno prevođenje i statistika u jeziku* Jugoslavija kao deseta po redu (poslije SAD, Velike Britanije, SSSR-a, Kine, Rumunjske, Čehoslovačke, Japana, Italije i Francuske) ulazi u red onih zemalja u kojima se započela konkretna organizirana aktivnost na problemima matematičke lingvistike i strojnog prevođenja.

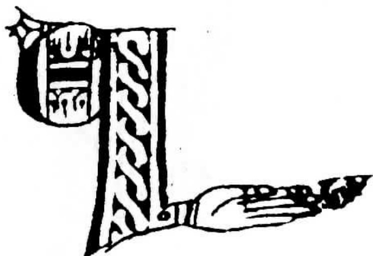
izdavati „Suvremenu lingvistiku", kao skripta u izdanju Sveučilišta u Zagrebu, koja je poslije prerasla u stalno glasilo Kruga (v. o njoj u posebnom članku).

Božidar Finka

III Rad Zagrebačkog lingvističkoga kruga od 1965. godine

Uz povijesni prikaz B. Finke o osnivanju i radu Zagrebačkoga lingvističkoga kruga do 1965. godine (iz kojeg su izostavljeni naslovi izlaganja i izlagači, a mogu se naći u izvornom Finkinu članku, usp. bilješku br. 7) dodali bismo da je Krug još i danas izvanredno živ i dinamičan i da se sastaje svaki utorak u isto vrijeme u istoj prostoriji Kluba sveučilišnih nastavnika (u Ulici Braće Kavurića br. 17) za trajanja akademske godine. Svakog utorka uz sudjelovanje između 15 i 50 lingvista: postdiplomskih studenata, asistenata, docenata i profesora te domaćih i stranih gostiju pojedini lingvisti iz svih spomenutih skupina izlažu ili rezultate vlastitih istraživanja ili se kritički osvrću na tuđe radove, uglavnom važnija lingvistička djela iz svijeta. Lingvistika se ovdje uzima u najširem smislu i obuhvaća filologiju, sociolingvistiku, matematičku lingvistiku itd. Ovaj u nas jedinstveni i šarolik skup po starosti i akademskom statusu združuje prvenstveno lingvistička radoznalost a onda i želja da se vidi i osjeti kritička reakcija ljudi sa sličnim interesima na vlastita istraživanja i gledišta. Spomenut ćemo da se među redovitim posjetiocima sastanaka Kruga još uvijek nalazi i priličan broj njegovih osnivača uz najmlađu generaciju lingvista.

Za kontinuiran rad Kruga osobito su zaslužni voditelji, koji se u zadnje vrijeme biraju na rok od dvije akademske godine i koji se trude da se za svaki tjedan osigura izlagač i tema. Od 1965.

naovamo tu su dužnost obavljali Stjepan Babić, Josip Silić, Antun Šojat, Pavao Tekavčić, Bulcsú László, Stanko Žepić, Damir Kalogjera.

„Suvremena lingvistika" redovito bilježi naslove izlaganja i imena izlagača pa će se uvidom u taj časopis shvatiti širina lingvističkih interesa članova Kruga.

Po mišljenju pisca ovih redaka treba izdvojiti dva člana koji su posebno pridonijeli znanstvenoj razini diskusija, a i sami su mnogo izlagali. To su Bulczú László i Radoslav Katičić.

Nadajmo se da će nove generacije lingvista produžiti rad Kruga i da će Krug još dugo djelovati.

Damir Kalogjera

Sekcija za teoriju književnosti i metodologiju povijesti književnosti Hrvatskoga filološkog društva u Zagrebu

1.

Pošto je god. 1950. osnovano Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu, upravni je odbor, razmišljajući o tom kako da potakne stručnu djelatnost Društva, stvorio odluku da osnuje stručne sekcije. Pod okriljem pok. profesora Barca osnovana je sekcija o kojoj je ovdje riječ i kojoj je on dao i ime, a proradila je u ljetnom semestru šk. g. 1952/3. Tajnik Sekcije bio je ispočetka Zdenko Škreb, a njemu se kasnije u vodstvu pridružio Fran Petrè, jedan od najradinijih članova Sekcije od časa svoga dolaska u Zagreb. Sekcija se sastajala ispočetka jedanput na mjesec, ali je brzo zbog obilja prijavljenih tema i referata povisila broj sastanaka na dva na mjesec, za vrijeme trajanja semestra, od kraja oktobra.

Sekcija je ubrzo stekla stalnu svoju publiku među mlađim literarnim stručnjacima na fakultetu – na žalost nije joj pošlo za rukom da privuče profesore s fakulteta i srednjoškolske profesore. Prvo je popravilo vrijeme, jer asistenti iz godine 1953. posjećuju danas Sekciju kao profesori i docenti, samo kolege sa srednje škole nikako nisu ni htjeli ni umjeli naći puta u Sekciju, iako ih je vodstvo Sekcije redovito obavještavalo o sastancima, i izravnim pozivima i posredstvom „Školskih novina". U tom pogledu pokazuju kolege matematičari i fizičari mnogo više zanimanja za svoju stručnu problematiku i svoje stručno društvo.

A ipak je rad Sekcije bio plodan i ostavio je trajnih tragova u hrvatskoj nauci o književnosti. Doveo je, prije svega književne historičare na fakultetu do srodnosti u promatranju osnovnih stručnih problema, povezao je slaviste i neofilologe u jednu literarnohistorijsku grupu, utvrdio kritički stav prema naučnim predstavnicima i Istoka i Zapada i doveo do toga da se u zemlji počelo govoriti o „zagrebačkoj školi", a to je napokon javno i izrečeno nakon nastupa Zagrepčana na Kongresu slavista u septembru 1961. u Ljubljani. Upućeni znaju kako malo stege i uniformnosti, koliko slobode i raznolikosti u tretiranju stručne problematike vlada u toj tzv. „zagrebačkoj školi".

Puta u javnost našla je „zagrebačka škola" i prije. Već 1955. izdaju članovi Sekcije kolektivni zbornik svojih literarnoteoretskih rasprava, svoj „almanah pitanja teorije književnosti" kao *Pogledi 55*. Poticaji za publikaciju, konkretni prijedlozi za realizaciju takvih planova, nepokolebljiva vjera u uspjeh dolazili su gotovo bez izuzetka od Aleksandra Flakera, jednoga od najzaslužnijih članova Sekcije, naročito zaslužnoga za razvitak nauke o književnosti u SR Hrvatskoj. Tako je na njegov prijedlog osnovan časopis „Umjetnost riječi" – a on mu je i ime našao – koji je kao tromjesečnik počeo izlaziti 1957, i unatoč povremenim nepovoljnim prilikama održao se do danas. Nije se samo održao nego je za vrijeme svoga izlaženja stekao velik ugled i u zemlji i u inozemstvu. Prilozima opskrbljivala ga je većim dijelom Sekcija jer je vrijedilo kao ne-

pisano pravilo da uspješni referati u Sekciji ulaze, prerađeni ili neprerađeni, kao članci u pojedine brojeve „Umjetnosti riječi".

Na poziv Narodnoga sveučilišta u Zagrebu održali su članovi Sekcije šk. g. 1956/7. među seminarima toga sveučilišta seminar o problemima književnosti, deset predavanja s diskusijom. Na osnovi toga seminara direktor Znanja, Nada Sremec, pozvala je članove Sekcije da spreme popularno djelo o problemima književnosti koje bi Znanje izdalo. Taj je prijedlog prihvaćen, pa je, nakon dugotrajnih priprema, pod redakcijom Frana Petrèa i Zdenka Škreba, u proljeće 1961. izašao *Uvod u književnost,* kolektivno djelo na 700 stranica. Među suradnicima *Uvoda u književnost* nema Ive Frangeša koji je od početka rada Sekcije najintenzivnije sudjelovao u njemu, jer se u vrijeme kad se *Uvodnik* spremao nalazio u inozemstvu – ali i on svoje *Stilističke studije* (1959), koje su kod nas doživjele velik uspjeh, u *Napomeni* (str. 295) povezuje s radom Sekcije. G. 1969. *Uvod* je doživio drugo izdanje.

Sve se to, eto, rodilo iz rada te Sekcije. Sam taj rad u prvim je godinama većinom bio posvećen proučavanju strane teorije književnosti. Na prvom sastanku počelo se s diskusijom o Timofejevu – odjednom je Jure Kaštelan prekinuo diskusiju i u krasnom oduljem spontanom izlaganju objasnio zašto se više ne možemo i ne smijemo povoditi isključivo za Timofejevom. Nažalost to njegovo izlaganje nije štampano. Tako su se idući referati okrenuli prema Zapadu, pa su 1953. i 1954. održani referati s diskusijom o Nijemcu Kayseru, Englezu Richardsu, Francuzu Taineu, Talijanu De Sanctisu, dok je prof. Barac osobno izložio svoju koncepciju literarne historiografije. Taj oblik rada održao se i u kasnijim godinama, pa su prikazani Rusi (formalisti, Sekuljin, najnoviji teoretičari), Francuzi (Thibaudet), Amerikanci (Wellek-Warren, Wilson, Trilling), Englezi (Leavis), Talijani (Croce, Devoto), Švicarci (Staiger), a i domaći (Barac, Dragiša Živković, A. Haler, S. Petrović).

Kako problem literarnohistorijske periodizacije nije silazio i nije sišao s dnevnoga reda diskusija u Sekciji, više je sastanaka

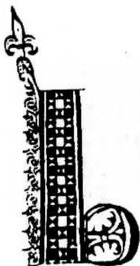
bilo posvećeno karakterizaciji pojedinih perioda evropske književnosti (ekspresionizam, evropski realizam, hrvatski realizam, slovenski realizam, njemački romantizam, dezintegracija realizma), a čitav je zimski semestar šk. g. 1958/59. bio posvećen problematici evropskoga romantizma, tako da je u sedam večeri po jedan predstavnik pojedine struke prikazao romantizam u jednoj evropskoj nacionalnoj književnosti.

Slavisti su iznosili u Sekciji i problematiku domaćih književnosti (Držić, Gundulić, Mažuranić, Kranjčević, hrvatski roman poslije realizma), a zalazilo se i u probleme tzv. narodne književnosti i u probleme antike. Kolege filozofi na dva su sastanka iznosili probleme suvremene estetike, a jedan je sastanak bio posvećen pitanjima suvremene tekstologije. Na dva je sastanka predstavnik Zagrebačkoga lingvističkog kruga izložio osnovne stavove strukturalizma.

Dakako, pored prikaza stranih teoretičara na sastancima iznosili su članovi i vlastita literarnoteoretska istraživanja (prozni ritam, prevođenje poezije, pojam motivacije, pojam stilskoga kompleksa) i prikazali lijep niz interpretacija iz domaćih i stranih književnosti.

Ni problematiku nastave književnosti Sekcija nije zanemarila, pa je jedan sastanak posvetila diskusiji metodskih uputa za obrađivanje domaćega štiva, nekoliko sastanaka pitanjima nastave književnosti u srednjoj školi i na fakultetu, dva sastanka diskusiji o organizaciji trećega stupnja nastave književnosti na zagrebačkom fakultetu i jedan sastanak izboru literarnoteoretskih tema za ljubljanski sastanak slavista. Zimski semestar šk. g. 1961/62. posvetila je Sekcija isključivo temeljitoj diskusiji pojedinih priloga *Uvoda u književnost,* a pored toga održan je i simpozij o tom djelu, na koji su bili pozvani stručnjaci iz Ljubljane, Beograda i Sarajeva. Prisustvovali su Dragiša Živković, Dragan Nedeljković i Boris Paternu.

Sekcija se ponosi time što su na njenim sastancima predavali i stručni kolege s drugih jugoslavenskih fakulteta: iz Ljubljane

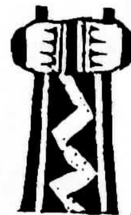

(Paternu, Štampar), Sarajeva (D. Živković), Zadra (Janković, Milović). Predavali su u njoj i strani stručnjaci, ako su kao gosti fakulteta boravili u Zagrebu (pok. W. Kayser, W. Emrich).

2.

Kojih petnaestak godina Sekcija se povoljno razvijala i služila na čast Društvu. Onda joj je rad polako stao zamirati. Stariji posjetioci Sekcije stali su je napuštati, ne nalazeći više u njezinu radu korisnih novih poticaja za vlastiti rad, nije se javljalo novih znanstvenih idejnih poticaja koji bi novim interesom bili okupili sudionike; da hrvatski književni stručnjak ne može drukčije osnovati svoj rad nego na poznavanju svjetske znanosti sa svih krajeva svijeta, ta je spoznaja, velikim dijelom rezultat rada Sekcije, postala svakodnevnom trivijalnom istinom, zbog nje nije se isplatilo dolaziti u Sekciju. Znanstveni su se interesi pojedinih sad već zrelih i izgrađenih stručnjaka toliko razjedinili da ih je teško bilo jednako zadovoljiti u Sekciji. Zagrebačka je škola izvršila svoj zadatak i zapravo prestala postojati: teorija interpretacije, otkrivajući sve jače ranjave svoje strane, polako je ustupala mjesto različitim novijim strujama. Tako se u zapisnicima glavnih godišnjih skupština gotovo redovito stala javljati opaska da je Sekcija „u krizi". Nije pomoglo ni to što je tajnik Zdenko Škreb predao vodstvo Sekcije mlađima – sve dok ujesen nije preuzeo vodstvo docent dr Ante Stamać. Njemu je, s neumornim zalaganjem za uspjeh rada Sekcije i s velikom organizacijskom umješnošću, pošlo za rukom da unošenjem nove tematike i pozivanjem novih predavača rad Sekcije učini privlačnim za nove mlade generacije književnih stručnjaka s Fakulteta, koji danas nose rad Sekcije kao što su njihovi prethodnici to činili pred tridesetak godina. Dr Stamać uveo je u rad Sekcije dvije vrlo plodne organizacijske novine: redovite diskusije o domaćim studijama s područja znanosti o književnosti i, a to se prije pokušavalo tek povremeno, jedinstven tematski okvir za referate na sastancima Sekcije. Dr Stamać je

povećao broj sastanaka, koji se održavaju redovito svakih četrnaest dana, tradicionalnoga četvrtka. Zahvaljujući njegovu vodstvu Sekcije postoji nada da s proslavom tridesetgodišnjice rada Društva ona stupa u novu fazu procvata.

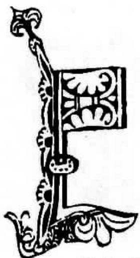
Sekcija za kulturu hrvatskog književnog jezika Hrvatskoga filološkog društva

Rad na suvremenoj jezičnoj problematici i briga za pravilnu primjenu književnog jezika temeljna je djelatnost Sekcije.

Sekcija od polovice 1974. godine djeluje u Zavodu za jezik (prije: Institut za jezik) u Zagrebu. Najveći dio poslova obavljaju radnici Zavoda, ali surađuju i drugi članovi HFD, posebice kroatisti. U početku je sjedište rada Sekcije bilo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (voditelj J. Silić), s prvenstvenim ciljem da se daju usmene i pismene obavijesti i obrazloženja o raznim pitanjima primjene književnog jezika.

Iako je Sekcija za kulturu hrvatskoga književnog jezika formalno osnovana znatno poslije nekih drugih sekcija HFD (1967), sadržaj njezine djelatnosti nije u HFD nov, nego je bio jedna od osnovnih intencija već pri samom osnivanju HFD. Ta, naime, Sekcija na svoj način ujedinjuje i nastavlja rad Sekcije za pravopis i Sekcije za književni jezik, koje su stvorene odmah po osnivanju HFD (1950). Ona je i nastavljač djelatnosti Lektorske sekcije unutar HFD, koja je bila stvorena nakon prestanka rada navedenih dviju sekcija. Povijest, dakle, Sekcije za kulturu hrvatskoga književnog jezika zadire u same početke rada HFD i kontinuirano se nastavlja sve do našega vremena, s time da se djelovanje Sekcije može podijeliti u tri faze:

1. djelovanje Sekcije za pravopis i Sekcije za književni jezik,
2. djelovanje Lektorske sekcije,
3. djelovanje Sekcije pod sadašnjim imenom.

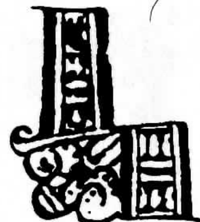
Sekcija za pravopis i Sekcija za književni jezik praktički su od početka imale srodno ili isto polje rada, pa i nije moguće razlučiti njihovo djelovanje. U tom su djelovanju bili okupljeni članovi HFD iz Odjela za filologiju JAZU, Filozofskoga fakulteta, Društva književnika Hrvatske, Akademije za kazališnu umjetnost, lektori nakladnih poduzeća i mnogi drugi radnici zainteresirani za jezičnu djelatnost.

Radilo se u dva odjela: u teoretskom i leksičkom. Praktički način javne djelatnosti bila su stručna predavanja s diskusijama. Posebna je zadaća leksičkog odjela bila da prouči akcenatske probleme našega književnog jezika i da to – koliko je moguće – primijeni u pravopisnom rječniku i u rječniku književnog jezika. Sastanci su se u početku održavali povremeno, a od jeseni 1953. godine dvaput mjesečno.

Već je prije poznate ankete o pitanjima srpskohrvatskog jezika i pravopisa, koju je u mjesecu rujnu 1953. godine pokrenula Matica srpska, i prije Novosadskoga dogovora, u mjesecu prosincu 1954. godine, bio u Sekciji završen znatan dio posla u vezi s izradom novoga pravopisa (koji je u Hrvatskoj imao zamijeniti Boranićev). Neki su članovi HFD i posebno te sekcije sudjelovali u spomenutoj anketi (P. Skok, M. Hraste, J. Benešić, Lj. Jonke, S. Pavešić, J. Hamm, uz veći broj književnika i drugih javnih i kulturnih radnika) i na dogovoru u Novom Sadu (J. Hamm, M. Hraste, Lj. Jonke, Z. Škreb, uz predstavnike Društva književnika Hrvatske M. Franičevića, J. Kaštelana i M. Božića), a i poslije u zajedničkoj Pravopisnoj komisiji (J. Hamm, M. Hraste, Lj. Jonke, S. Pavešić, P. Rogić), koja je izradila i objavila (u izdanju obiju Matica) novi *Pravopis hrvatskosrpskoga/srpskohrvatskoga književnog jezika* (Zagreb – Novi Sad 1960, latinicom i ćirilicom). Članovi su te sekcije HFD radili i na *Rječniku hrvatskosrpskoga/srpskohrvatskoga književnog jezika*, u organizaciji Matice srpske i Matice hrvatske, sve do prekida rada na tom rječniku 1970. godine.

Za praktično širenje jezične kulture pokrenut je i poseban znanstvenopopularni časopis „Jezik" (1952), koji u pet brojeva na godinu izlazi redovito i do danas.

Lektorska sekcija nastala je nastojanjem i radila je pod vodstvom O. Šojat, okupljajući pretežno lektore nakladnih poduzeća i drugih radnih organizacija s lektorskom službom. Na sastancima Sekcije vođene su diskusije o problemima lektorskoga rada ili su održavana predavanja u kojima su razrađivana pitanja što zadiru u lektorsku problematiku. Osobito je rad Sekcije bio koristan i plodotvoran nakon izlaska *Pravopisa*, kad su se lektori trebali uputiti u njegova rješenja. Na taj način, i Sekcija je pod nazivom „lektorska" bitno pridonijela širenju jezične kulture i, posebno, jezične pismenosti, ispunjavajući tako jednu od temeljnih zadaća samoga HFD.

U najnovijoj fazi, pod imenom Sekcija za kulturu hrvatskoga književnog jezika, sekcija nastavlja poslove iz prethodnih faza:

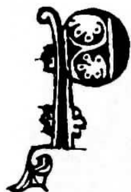
– lektoriranje tekstova pripremljenih za tisak (npr. sva izdanja JAZU),

– davanje usmenih ili pismenih savjeta i uputa o jezičnim pitanjima organizacijama udruženoga rada i pojedincima koji traže takvu pomoć,

– objavljivanje priloga o aktualnim pitanjima jezične kulture i jezične primjene.

Sekcija je održala i veći broj javnih sastanaka s izlaganjima o predmetu svoje djelatnosti. Osobito je zapažen takav njezin rad u pretresanjima pravopisne problematike, s ciljem da se olakša rad piscima pravopisa. Kao prvo, rezultati su toga rada iskorišteni u raspravljanju o pravopisnoj problematici u BiH, na posebnom savjetovanju u Trebinju 1976. i u Bihaću 1978. godine, u organizaciji Instituta za jezik i književnost u Sarajevu. Prilozi s tom problematikom objavljeni su u izdanjima navedenog sarajevskog instituta i u časopisu „Jezik", u kojem se i inače objavljuje najpretežniji dio priloga vezanih za djelatnost Sekcije.

Božidar Finka

Sekcija za strane jezike Hrvatskoga filološkog društva

U općem se pregledu Zdenko Škreb osvrnuo na početke rada Sekcije za strane jezike koja djeluje u HFD od samog osnivanja Društva. Članovi Sekcije su nastavnici osnovnih, srednjih, viših škola i fakulteta kao i građani koji se zanimaju za probleme stranih jezika i književnosti.

Već od samog osnivanja Sekcija djeluje samostalno u planiranju i realiziranju svojih aktivnosti, u raspolaganju materijalnim sredstvima, ima svoj izvršni odbor i četvrtasti pečat za internu upotrebu, a članovi Sekcije mogu se udruživati u srodna stručna društva, o čemu obavještavaju Skupštinu HFD. Tako je Sekcija za strane jezike ravnopravni član Saveza društava za strane jezike Jugoslavije, u kojem su učlanjena republička i pokrajinska društva za strane jezike sa svojim delegatima u organima upravljanja. Preko Saveza društva za strane jezike SFRJ članovi Sekcije HFD automatski su članovi FIPLV, a time su ujedno pridruženi članovi Međunarodnog društva nastavnika engleskog jezika (IATEFL), Međunarodnog društva nastavnika njemačkog jezika (IDV), a preko Slavističkog društva Međunarodnog društva nastavnika ruskog jezika (MAPRJAL).

Rad Sekcije odvija se u nekoliko djelatnosti pa članovi imaju širok dijapazon sadržaja i uključuju se u rad Sekcije prema svojim interesima i potrebama u radu, kao npr. izučavanje fundamentalnih znanosti kao što su lingvistika, sociolingvistika, psiholingvistika, metodika stranih jezika i dr. U djelatnost Sekcije ulazi i organiziranje stručnih predavanja, izdavanje publikacija i časopisa, rad na stručnom usavršavanju članstva, organiziranju stručnih skupova i savjetovanja, organiziranju natjecanja u znanju stranih jezika, stručna i metodička pomoć članovima te stalno praćenje aktualnih pitanja teorije i prakse nastave stranih jezika.

Dinamika rada nije jednakomjerna pa su tijekom tridesetogodišnjeg djelovanja Sekcije dominirali razni oblici rada koje je

zahtijevao društveni trenutak i aktualnost nekog područja. Prve aktivnosti Sekcije bila su *predavanja za nastavnike* stranih jezika u Zagrebu i većim gradovima Hrvatske u kojima su postojale podružnice HFD. To su bila povremena okupljanja nastavnika stranih jezika, a predavači s temama iz lingvistike, književnosti ili metodike stranih jezika bili su obično sveučilišni nastavnici, profesori pedagoških akademija ili istaknuti nastavnici stranih jezika.

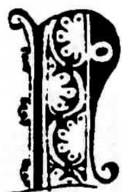
Uključivanje naše zemlje u međunarodnu podjelu rada i razvitak fundamentalnih znanosti postavlja pred nastavnike stranih jezika nove zadatke u učenju jezika. Krajem šezdesetih godina javlja se potreba za izdavanjem stručnog časopisa, a u školama se provode natjecanja stranih jezika. Sredstva javne komunikacije pomažu u informiranju članova pa se radio i TV emisije uključuju u rad Sekcije.

U suradnji sa „Školskom knjigom" Sekcija pokreće izdavanje časopisa „Strani jezici" i prvi broj izlazi 1972. godine. Urednik časopisa Rudolf Filipović navodi u uvodniku prvog broja časopisa da „časopis ima osnovni zadatak da pomaže nastavnicima stranih jezika da proširuju i produbljuju svoje stručno znanje, da prate razvoj onih grana nauke koje su najviše povezane s njihovim radom u nastavi, a to su lingvistika i metodika..."* Časopis „Strani jezici" postaje tribina u kojoj se javljaju svojim prilozima nastavnici praktičari i sveučilišni nastavnici i doprinose unapređivanju nastave stranih jezika.

Vrlo uspješnu suradnju ostvaruje Sekcija sa Zavodom za unapređivanje stručnog obrazovanja SRH (danas Republički zavod za unapređivanje prosvjetno-pedagoške službe) i zajednički sudjeluje u organiziranju *natjecanja u znanju stranih jezika* koje se provodi od 1969. godine. Od te godine do danas u školama diljem Hrvatske organiziraju se školska natjecanja učenika srednjih škola

---

* Rudolf Filipović: *Zasto izlazimo?*, „Strani jezici" 1/1972, str. 1.

u znanju engleskog, francuskog, latinskog, njemačkog, ruskog i talijanskog jezika (jasno, onog jezika koji se uči u nekoliko razreda te škole). Aktivisti Sekcije angažiraju se u organiziranju *školskih natjecanja,* a zatim i na republičkom, te prate svoje učenike prvake školskog natjecanja na republičko natjecanje u Zagreb ili kasnije na savezno natjecanje. Koncem travnja ili početkom svibnja Sekcija organizira u suradnji sa Zavodom za prosvjetno-pedagošku službu *republičko natjecanje,* priprema materijal, osigurava prostorije i zakusku za natjecatelje i njihove pratioce. Prema mogućnostima organizira neku zabavnu priredbu ili razgledavanje grada, što se posljednjih godina teško ostvaruje jer se natjecatelji žure svojim kućama. Najveći teret oko natjecanja snose članovi Izvršnog odbora koji osim financijskih problema nailaze i na problem smještaja učenika, naročito za vrijeme održavanja saveznog natjecanja, kada stižu u Zagreb učenici iz svih republika i pokrajina. Aktivni članovi Sekcije sudjeluju u izradi testova i članovi su Komisije te ispravljaju i vrednuju rezultate natjecanja. Po tri natjecatelja iz svakog jezika koji zauzmu prva mjesta na republičkom natjecanju odlaze u svibnju na *savezno natjecanje* u glavne gradove republika i pokrajina. Sekcija participira sredstva za odlazak učenika i njihovih pratilaca, no posljednjih godina veći dio sredstava osiguravaju škole. U Zagrebu se svake godine održava savezno natjecanje u jednom od stranih jezika, što je postalo tradicijom. Sekcija daje diplome i priznanja najboljim natjecateljima i školama u kojima su prvaci učili strani jezik te osigurava vrijedne knjige na stranim jezicima. Učenici i škole iz Hrvatske dobili su već niz vrijednih nagrada i pokazali zavidno poznavanje stranih jezika i to često iz udaljenijih krajeva (Labin, Rovinj, Opatija, Rijeka, Varaždin, Gospić, Bjelovar, Pakrac, Osijek, Karlovac i dr.) odakle učenici putuju gotovo cijelu noć do Zagreba ili drugog republičkog centra. Prvaci na Saveznom natjecanju dobivaju i međunarodne nagrade koje dijele s prvacima iz ostalih republika i pokrajina: Francuska daje 18 nagrada jednomjesečnog boravka u Francuskoj, SR Njemačka daje 7 nagrada, SSSR daje po 1

nagradu prvacima republika i pokrajina kao nagradno putovanje u SSSR i mogućnost sudjelovanja na Olimpijadi znanja u ruskom jeziku u Moskvi.

Ova natjecanja privlače velik broj učenika, što pokazuje broj učenika i škola koji su sudjelovali na natjecanju. Na republičkom natjecanju sudjelovalo je 1971. godine 48 gimnazija i 16 stručnih škola s ukupno 2.744 učenika; godine 1973. u natjecanje su se uključile 74 škole sa 3.300 učenika, a 1975. godine (sedma godina natjecateljske tradicije) sudjelovalo je na natjecanjima 2.711 učenika. Taj se broj posljednjih godina smanjio iz objektivnih razloga, tj. nisu ujednačeni programi i broj sati stranog jezika po školama i usmjerenjima pa je teško odrediti kriterije za republička i savezna natjecanja. Zato se u zadnje vrijeme organiziraju natjecanja za polaznike 1. i 2. razreda opće srednje škole jer je njihovo znanje ujednačeno.

Za nastavnike stranih jezika bile su organizirane *TV emisije* pa su se svakog prvog ponedjeljka u mjesecu okupljali nastavnici stranih jezika u 20 većih mjesta Hrvatske te su nakon TV emisije raspravljali o *aktualnim problemima struke* vezanim uz temu programa. Osim toga, nastavnici su se upoznavali i s novim dostignućima lingvistike, metodike, projektom kontrastivnih analiza koje se provode na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, govorilo se o prednostima suvremenih didaktičkih sredstava, o nastavnom planu i programu, o aktivnostima nastavnika stranih jezika kod nas i u svijetu te o specifičnim problemima svakodnevne nastave. Iskusni nastavnici praktičari upoznavali su svoje drugove s praktičnim radom u razredu te se raspravljalo o prijevodu i upotrebi rječnika u srednjim školama, ulozi i mjestu gramatike u nastavi stranih jezika, primjeni AV sredstava i dr.

Dinamična kretanja u nastavi stranih jezika postavila su pred članove nove zadatke. Neujednačenost programa i udžbenika među republikama odrazila se na smanjenju sudionika u natjecanjima pa je Sekcija organizirala prvo *Međurepubličko savjetovanje* o nastavi stranih jezika (Brela, 1974). Ovakva savjetovanja i među-

republička dogovaranja nastavila su se nakon toga i u drugim mjestima pa je Savez društava organizirao savjetovanje o udžbenicima za strane jezike u usmjerenjima srednjih škola i na nefilološkim fakultetima (Sremska Mitrovica, 1978). U Crikvenici je Sekcija organizirala međurepubličko savjetovanje na temu *Mjesto i uloga učenika i nastavnika stranog jezika u odgojno-obrazovnom procesu* (1979), a u listopadu ove godine održano je na Ohridu savjetovanje o iskustvima s radnim materijalima u stranim jezicima u odgoju i obrazovanju. Na svim tim savjetovanjima članovi Sekcije aktivno su sudjelovali s referatima, sugestijama i planovima za unapređivanje nastave stranih jezika.

U preobražaju odgoja i obrazovanja u SRH izmijenilo se mjesto i broj sati stranog jezika te je bilo prijedloga da se strani jezik isključi iz programa završnih razreda nekih usmjerenja pa se Sekcija uključila u javnu raspravu. Održana je *izvanredna skupština HFD 18. lipnja 1976.* na kojoj su nastavnici stranih jezika (109) donijeli zaključke o potrebi permanentnog učenja stranog jezika od osnovne škole do fakulteta i značenju stranog jezika u cjelokupnom obrazovanju mladog čovjeka. Zaključci su poslani Republičkom sekretarijatu za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH, Prosvjetnom savjetu Hrvatske, Komisiji Sabora SRH za odgojno-obrazovna pitanja, te drugim društveno-političkim organizacijama i stručnim tijelima. Sa zaključcima je upoznat i republički sekretar dr Stipe Šuvar.

Danas je strani jezik ušao u programe gotovo svih usmjerenja kao obavezni ili fakultativni predmet s najmanje dva sata tjedne nastave, a na nefilološkim fakultetima predviđeno je Zakonom 120 sati stranog jezika tijekom studija.

U siječnju 1977. g. osnovana je u Zagrebu *Metodička tribina* koja je okupila nastavnike stranih jezika od osnovne škole do sveučilišta. Programska koncepcija tribine imala je zadatak da upozna nastavnike s teorijskim dostignućima lingvistike i metodike i aktualnim problemima nastavne prakse. Na sastancima tribine, u prostorijama Školske knjige, održavana su teorijska predavanja,

davane su informacije o aktualnim problemima reforme odgoja i usmjerenog obrazovanja te su se iznosila iskustva nastavnika praktičara, s prijedlozima za poboljšanje nastave stranih jezika. Teorijska predavanja održavali su nastavnici fakulteta i visokih škola, savjetnici i iskusni praktičari. Teme su bile ove: *Uloga i mjesto stranih jezika u završnoj fazi usmjerenog obrazovanja* (Celmić), *Teorijska osnova suvremenog pristupa nastavi stranog jezika* (Vilke), *Oblici rada u nastavi stranih jezika* (Pavuna), *Principi jezika u kontaktu primijenjeni u nastavi stranih jezika* (Filipović) i dr.

Uz *proslavu 40-godišnjice SKOJ-a* Sekcija je organizirala natjecanje učenika srednjih škola o toj temi. Učenici su pisali na stranim jezicima o SKOJ-u, Partiji i borbi naših naroda i pokazali visoku razinu vladanja jezikom i poznavanje tematike pa su dobili i zaslužene nagrade i priznanja.

Predstavnici Sekcije sudjelovali su u donošenju statuta Saveza društava za strane jezike SFRJ i statuta HFD.

Metodičari stranih jezika Filozofskog fakulteta i Pedagoške akademije dali su svoje primjedbe i sugestije *u valorizaciji programa stranih jezika za osnovnu školu.*

Aktivnost Sekcije ne jenjava a po novom Statutu predviđa se osnivanje Aktiva nastavnika u onim mjestima Hrvatske gdje postoji za to interes i uvjeti (barem 7 nastavnika), jer podružnice više ne postoje.

U suradnji s Republičkim zavodom za prosvjetno-pedagošku službu Sekcija nastavlja djelovanje u 26 većih centara Hrvatske (Split, Opatija, Osijek, Varaždin i dr.). Nastavnici se okupljaju u centrima zbog stalnog usavršavanja u struci, te se upoznaju s materijalima sa seminara koje organizira Zavod. Oni nastavnici koji nisu mogli prisustvovati seminarima dobivaju od svojih drugova dragocjene informacije o najnovijim zbivanjima u struci, upoznaju se s novim knjigama i udžbenicima, metodičkim postupcima i tako se permanentno usavršavaju.

Tijekom tridesetgodišnjeg rada Sekcije pročelnici su bili ugledni profesori i nastavnici: Rudolf Filipović, Antica Menac, Josip Jernej, Stanka Pavuna i Damir Kalogjera, koji i danas rukovodi radom Sekcije.

Sredstva za uspješno djelovanje Sekcije osigurava HFD od svojih sredstava koja dobiva od SIZ-a I, a povremeno je i namjenski Sekcija dobila novčanu pomoć od USIZ-a za osnovno obrazovanje i SIZ-a za usmjereno obrazovanje (za natjecanje).

U svom radu Sekcija za strane jezike ne sustaje nego se stalno uključuje u sve pore zbivanja i probleme teorije i prakse nastave stranih jezika, nastojeći na podizanju stručnog obrazovanja nastavnika i opće razine znanja stranih jezika u SR Hrvatskoj.

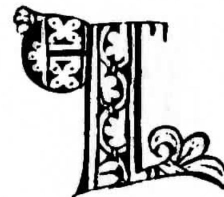
Stanka Pavuna

Sudjelovanje Hrvatskoga filološkog društva u radu MAPRJAL-a

Jedan od oblika djelatnosti HFD na međunarodnom planu jest njegovo sudjelovanje u radu MAPRJAL-a (Međunarodne asocijacije nastavnika ruskog jezika i književnosti).

MAPRJAL je osnovan god. 1967. u Parizu, od tada je održao 4 međunarodna kongresa (1969. u Moskvi, 1973. u Varni, 1976. u Varšavi i 1979. u Berlinu) i velik broj simpozija, konferencija i drugih znanstvenih i stručnih skupova. Asocijacija obuhvaća nastavnike koji predaju ruski kao strani jezik i glavni joj je cilj da tu nastavu unaprijedi. Iz toga cilja proistječu zadaci: proučiti pravce i metode u suvremenoj nastavi stranih jezika i istražiti njihovu primjenljivost u nastavi ruskog jezika, koordinirati znanstveno-istraživački rad, istražiti specifične teškoće u usvajanju ruskog jezika u različitim jezičnim sredinama, razraditi principe suvremenih udžbenika ruskog jezika za strance, proučiti metode i pravce u suvremenoj nastavi ruske književnosti, razraditi psiholingvistički pristup nastave ruskog jezika, problematiku kulture i civilizacije itd. itd. Tim i drugim pitanjima bavili su se pojedini kongresi i drugi skupovi MAPRJAL-a.

Pored znanstvenog i stručnog rada, koji se odvija na kongresima i drugim skupovima, postoji u MAPRJAL-u i stalni rad nekoliko međunarodnih komisija: komisije za književnost, komisije za kulturološka pitanja („stranovedenije"), komisije za udžbenike, komisije za kontrastivnu lingvistiku i komisije za međunarodne veze.

Savez slavističkih društava Jugoslavije (a preko njega i HFD) sudjeluje u radu MAPRJAL-a od njegova osnutka. Redovni član te asocijacije, koja sada ima status C UNESCO-a, postao je poslije skupštine Saveza u Budvi. Jugoslavenski rusisti redovno sudjeluju na kongresima i drugim skupovima MAPRJAL-a, o čemu je pisano u časopisima „Strani jezici", „Živi jezici" i dr. Učenici iz naše zemlje, koji su bili pobjednici republičkih i saveznih natjecanja iz ruskog jezika, sudjeluju u međunarodnim učeničkim olimpijadama u Moskvi.

U izvršnom odboru MAPRJAL-a već 10 godina Jugoslavija ima funkciju potpredsjednika i predsjednika komisije za udžbenike. Na skupštini MAPRJAL-a, koja se održava svake tri godine nakon kongresa, Jugoslavija ima najveći mogući broj delegata (5).

Kao redovan član MAPRJAL-a Savez slavističkih društava preuzeo je i neke međunarodne obaveze. Kao osobito važna možemo spomenuti dva međunarodna simpozija. God. 1975. održan je u Zagrebu simpozij *Metodološka problematika kontrastivnog opisa ruskog i materinskog jezika,* kojemu je prisustvovalo trideset jugoslavenskih i isto toliko stranih rusista. Zbornik referata objavljen je pred sam početak rada simpozija na 210 stranica sa 39 priloga.

Drugi međunarodni simpozij, kao nastavak spomenutoga, organiziran je 1978. god. u Beogradu pod naslovom *Kontrastivni opis i proučavanje ruskog i drugih jezika.*

Antica Menac

Veze Hrvatskoga filološkog društva s međunarodnim društvima IATEFL i IDV

Godine 1967. osnovano je u Londonu Društvo nastavnika engleskog jezika. Društvo je okupilo oko 400 članova iz Velike Britanije a svrha im je bila da povremeno izmijene svoja iskustva i da tako unapređuju nastavu engleskog kao stranog jezika. Za nepunih pet godina društvo je preraslo u međunarodno društvo, *International Association of Teachers of English as a Foreign Language* – IATEFL, s kojih 1100 članova u 80 zemalja.

Kad je društvo IATEFL postalo član *Međunarodne federacije profesora stranih jezika* (FIPLV), odlučeno je da svi profesori engleskog jezika članovi Međunarodne federacije (FIPLV) postanu pridruženi članovi društva IATEFL. Taj im je status omogućio da surađuju s tim društvom i da primaju njegove publikacije. Suradnja se uglavnom sastojala u tome da su sudjelovali na kongresima tog društva u Velikoj Britaniji i izvan nje. Članovi Sekcije za strane jezike HFD, nastavnici engleskog jezika, koristili su se tim mogućnostima te sudjelovali svojim referatima ili bez njih na kongresima društva IATEFL. Ta se suradnja i dalje nastavlja a neki su članovi HFD vrlo aktivni na kongresima tog društva.

U toku održavanja X međunarodnog kongresa FIPLV u Zagrebu (5–9. travnja 1968) osnovano je 8. 4. 1968. *Međunarodno društvo nastavnika njemačkog jezika* (*Der internationale Deutschlehrerverband* – IDV). Ono je kao sekcija za njemački jezik *Međunarodne federacije* (FIPLV) preuzelo na sebe dužnost da okuplja nastavnike njemačkog jezika i da u sklopu *Federacije* razvije neke specijalne oblike aktivnosti sa svrhom unapređenja nastave njemačkog kao stranog jezika.

Nastavnici njemačkog jezika iz 14 zemalja surađuju na ispunjenju zadataka toga društva, a oni se uglavnom poklapaju sa zadacima Međunarodne federacije. Ta njihova aktivnost dolazi osobito do izražaja na kongresima, koji se održavaju u zemljama gdje se njemački govori. Nastavnici njemačkog jezika koji su članovi sekcije za strane jezike HFD vrlo su aktivno sudjelovali na kongresima tog društva i uspostavili stručnu suradnju s članovima društva IDV iz mnogih evropskih zemalja a posebno iz obje Njemačke (BRD i DDR).

Rudolf Filipović

Sekcija za metodiku nastave hrvatskoga književnog jezika i jugoslavenskih književnosti Hrvatskoga filološkog društva

Iako su srednjoškolski profesori u Hrvatskom filološkom društvu prisutni gotovo od njegova osnivanja, i to ne samo kao obični članovi nego i kao članovi Upravnog odbora i voditelji pojedinih sekcija, stalna nastojanja da se osnuje posebna sekcija nastavnika hrvatskoga književnog jezika u osnovnoj i srednjoj školi samo su povremeno rezultirala odgovarajućom organiziranom djelatnošću. Prvo aktivnije razdoblje obuhvaća 1967, 1968. i 1969. godinu, kad je Sekcija za metodiku nastave materinskog jezika organizirala redovita mjesečna predavanja za osnovnoškolske i srednjoškolske nastavnike u Zagrebu. Naizmjence su je vodili Dragutin Rosandić i Stjepko Težak. Plan predavanja koncipiran je tako da bude jednako privlačiv i koristan nastavnicima obaju školskih stupnjeva (npr. *Kontinuitet nastave književnosti u školama 1. i 2. stupnja*, *Fonostilistički pristup umjetničkom djelu*). Započeto je i poredbeno istraživanje pismenosti u IV i VIII r. osnovne škole te u IV r. gimnazije. Kako je odaziv nastavnika srednjih škola bio slab, a na kraju i nikakav, rad Sekcije se u posljednje vrijeme usmjerio samo prema problemima osnovne škole. Napokon je, zbog prezauzetosti voditelja, Sekcija i prestala djelovati.

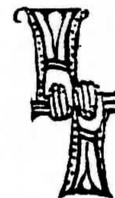

Drugo aktivno razdoblje počinje školske godine 1979/80. Sekcija za metodiku nastave hrvatskog ili srpskog jezika okuplja istaknute teoretičare i praktičare i osnovni joj je cilj poticanje teoretskog proučavanja metodičke problematike. Na redovitim mjesečnim sastancima koncipiran je i prihvaćen program rada koji je u prvom redu usmjeren na izučavanje aktualne situacije u nastavi hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti, na mogućnosti iskorištavanja suvremenih tehničkih dostignuća u nastavi i na uvođenje mladih kadrova u znanstvena istraživanja. U vezi s tim, osim predavanja o primjeni mikrokompjutora u obrazovanju organizirano je u zajednici s Prosvjetno-pedagoškom službom Zagreba vrlo uspjelo savjetovanje o položaju nastave hrvatskog ili srpskog jezika u srednjoj školi. Međutim, prilikom rasprave o programu rada Sekcije nametnulo se i pitanje njezina prerastanja u Društvo nastavnika hrvatskog ili srpskog jezika SRH, kako bi poput ostalih republika i naša imala takvo samostalno stručno-staleško udruženje. Iako dio članova Sekcije, kao i cjelokupno Predsjedništvo HFD, smatra da se svi ciljevi takvog udruženja mogu uspješno ostvarivati i u okviru sekcije HFD, na zahtjev većine osnovana je komisija sa zadatkom da razmotri koncepciju i mogućnost osnivanja društva koje bi obuhvatilo sve nastavnike ovog predmeta ne samo u Zagrebu nego i u cijeloj SR Hrvatskoj.

Sekcija, međutim, nastavlja svojim radom prema prihvaćenom programu, a jedan joj je od prvih sljedećih zadataka temeljiti pretres prijedloga novoga odgojno-obrazovnog programa za osnovno obrazovanje i zajedničku osnovu usmjerenog obrazovanja.

Stjepko Težak

Sekcija za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva

Na inicijativu zagrebačkih orijentalista okupljenih oko Katedre za indologiju pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i Orijentalističkih večeri koje organizira Odbor za orijentalistiku Razreda za filologiju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a uz suglasnost Upravnog odbora HFD osnovana je 26. travnja 1976. godine Sekcija za orijentalistiku.

Sekcija okuplja orijentaliste nekoliko struka: afrikaniste, arabiste, asiriologe, hebrejiste, iraniste, indologe, japanologe, sinologe, turkologe i sve one koji se zanimaju za orijentalne studije, zapravo studije koje se odnose na civilizaciju naroda Azije i Afrike.

Sekcija je od svog osnutka imala veoma raznovrstan program. U realiziranju programa sudjelovala je većina njenih članova.

Prvotna je zamisao bila da se rad Sekcije odvija u Klubu sveučilišnih nastavnika, i u skladu s tim održana su tematska predavanja *Susret tradicije i modernog (u kontekstu vanevropskih kultura)* i *Transkripcija i transliteracija iz orijentalnih pisama,* kao i razgovori i diskusije na teme koje su se odnosile na kulturu naroda Azije i Afrike.

Naime, problem transkripcije i transliteracije iz orijentalnih pisama odavno je prisutan ne samo u nas već i u drugim sredinama koje se zanimaju za orijentalistiku. Na rješenje toga problema gleda se kao na rješenje jednog veoma važnog pitanja koje teško mogu realizirati samo orijentalisti. Taj problem treba rješavati u suradnji sa stručnjacima za naš jezik. Suština problema leži u velikoj neujednačenosti transkripcija koje primjenjuju stručnjaci iz drugih zemalja i postojećih transkripcija u Jugoslaviji. Uza sve to usko stručna transkripcija zahtijeva dodatne znakove za grafeme koji nemaju adekvate u našim pismima. Zato, imajući te probleme na umu, članovi Sekcije, u okvirima svojih mogućnosti, nastoje donijeti prijedlog transkripcije za orijentalna pisma i jezike kako bi

se prevladale neujednačenosti naročito kod transkribiranja osobnih imena, geografskih i drugih pojmova.

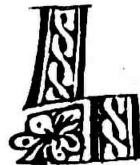
Tematska su predavanja u vezi s transkripcijom i transliteracijom privukla pozornost Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, koji je predložio suradnju s članovima Sekcije, i to ne samo u vezi s transkripcijom i transliteracijom nego i u vezi s izradom važnijih natuknica s područja orijentalistike koje do sada nisu bile uvrštene u njegova izdanja. Zahvaljujući toj suradnji novija su izdanja Jugoslavenskog leksikografskog zavoda znatno obogaćena novim orijentalističkim pojmovima. U vezi s tim prerađeno je, korigirano i dopunjeno mnoštvo natuknica novim elementima uzetim iz izvornih literatura.

Aktivnosti Sekcije, međutim, nisu se zadržale na razini internih predavanja, razgovora i diskusija nego su se ubrzo proširile s uskog kruga članstva Sekcije u javnost, te je oblik njenog rada poprimio nove forme.

Na tribini *Pet minuta poslije osam* u Studentskom centru članovi Sekcije su se predstavili s temom: *Čemu orijentalistika?* Ovdje je u kratkim crtama ukazano na potrebu i važnost bavljenja orijentalnim studijem, a zasebno se govorilo o arabistici, indologiji, japanologiji i sinologiji.

U suradnji s Centrom za kulturu Narodnog sveučilišta grada Zagreba organiziran je ciklus predavanja *Susret s Indijom* u kojem je sudjelovalo dvadesetak predavača. Posredstvom tih predavanja slušaoci su se mogli upoznati s pravcima razvoja suvremene Indije, s vedskom književnošću, napose s osnovnom idejom upanišade, s neobrahmanističkim pokretima, posebno budizmom i džinizmom, s budističkom književnošću, s *Bhagavadgitom* – epom iz *Mahabharate,* zatim s hramovima Indije, s klasičnom indijskom književnošću – kavja (od 2. st. pr.n.e. do 12. st.), s indijskim vjerskim pokretima, sa starom hindskom književnošću (od 8. do 19. stoljeća), sa suvremenim promjenama tradicionalnih formi socijalnog grupiranja u Indiji, s kontaktima Indije sa Zapadom, s novim indijskim književnostima, s indijskim kazalištem i s indologom

Ivanom Filipom Vezdinom (1748–1806). Predavanja su održana u Gradskoj knjižnici.

Da bi neposrednije predstavila orijentalnu kulturu Sekcija je u suradnji s drugim institucijama organizirala dvije izložbe:

1977. godine za vrijeme Indološkog kolokvija u ISIP-u je na inicijativu Sekcije priređena izložba indoloških knjiga.

1978. godine je u suradnji s Etnografskim muzejom u Zagrebu organizirana izložba pod naslovom *Iz kineske kulturne prošlosti i sadašnjosti,* iz zbirke V. Crnolatac. Spomenuta je izložba proširena građom Etnografskog muzeja, a bila je opremljena i katalogom.

Koncepciju izložbe kao i tekst kataloga realizirali su članovi Sekcije Vesna Crnolatac, sinolog, i dr Aleksandra-Sanja Lazarević, viši kustos Etnografskog muzeja.

Gotovo sva građa izložbe pripadala je periodu dinastije Ćing (1644–1911). Taj je period zapravo posljednji, zlatni period kineske tradicionalne umjetnosti.

U suradnji s uredništvom časopisa „Književna smotra" članovi Sekcije su pripremili tematski broj pod naslovom *Iz orijentalnih književnosti i predaja* („Književna smotra", god. VIII, 1976, br. 26–27. Urednik tog broja je Milka Jauk-Pinhak). U tom broju obuhvaćene su teme iz mezopotamske, indijske, iranske, kineske, japanske, staroegipatske, afričke i arapske književnosti. Tu su i recenzije i prikazi triju objavljenih knjiga zagrebačkih orijentalista, poimence: *Realistički racionalizam Ibn Haldûna, Povijest afričke književnosti* i *Japanska haiku poezija.* To je prvo zajedničko predstavljanje zagrebačkih orijentalista našoj kulturnoj javnosti.

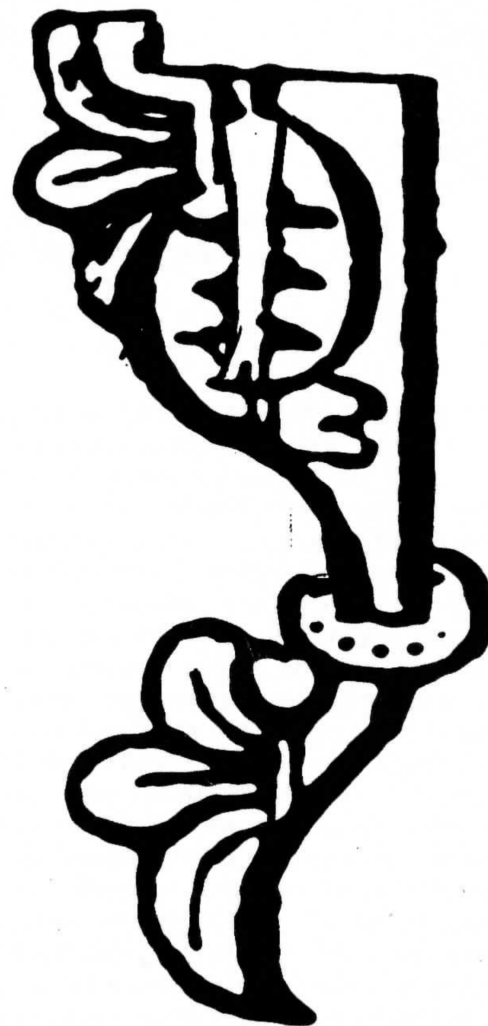
Od svog osnutka Sekcija kontinuirano surađuje s Odborom za orijentalistiku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, koji je organizator Orijentalističkih večeri. Sekcija i Odbor zajednički razrađuju i unapređuju orijentalistiku u SR Hrvatskoj s ciljem da se rezultati njihova zajedničkog rada odražavaju u široj javnosti.

Sekcija je započela s izradom bibliografije radova svojih članova, što će bez sumnje pružiti uvid i u taj vid njene aktivnosti.

Zahvaljujući punom razumijevanju HFD Sekcija je do sada sve svoje planirane zamisli uz puno zalaganje svih svojih članova uspješno ostvarila. Iako su njeni malobrojni članovi usko specijalizirani za pojedine oblasti širokog područja orijentalistike, njih povezuje zajednički interes u želji za objektivno i potpuno prezentiranje kultura i civilizacija naroda Azije i Afrike, a zagrebački orijentalisti, kako kaže prof. Radoslav Katičić u *Uvodnoj riječi* „Književne smotre" (str. 4): „Nemaju škole u čijim bi tragovima mogli tapati. Svi su se sami otisnuli na pučinu, ne slijede brazdu nikojega broda."

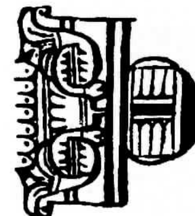
Muhamed Ždralović

ČASOPISI

75

„JEZIK" – časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika

1. Povijest

„Jezik", časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, izlazi već dvadeset i sedam godina kao časopis Hrvatskoga filološkog društva, a u nakladi Školske knjige u Zagrebu.

Jedan od osnovnih zadataka koje je na sebe preuzelo HFD odmah od svog osnutka bila je i briga za kulturu hrvatskoga književnog jezika. Stoga su među prvim poslovima bili izrada hrvatskog pravopisa i izdavanje časopisa kojemu je glavna svrha bila kultura hrvatskoga književnog jezika i problem njegove standardizacije na područjima gdje norma još nije bila ustaljena ili izgrađena. Već na posljednjoj sjednici pripremnog odbora prihvaćen je prijedlog da se pokrene takav časopis i da se za njegova urednika predloži prof. Stjepan Ivšić. Na osnivačkoj skupštini taj je prijedlog prihvaćen, a u urednički su odbor izabrani još A. Barac, J. Hamm, M. Hraste, Lj. Jonke, P. Skok i S. Živković. Zbog slabog zdravstvenog stanja prof. Ivšić nije mogao obavljati povjerenu mu dužnost, pa je za glavnog urednika izabran prof. Ljudevit Jonke. Njegovim se nastojanjem časopis pojavio u rujnu 1952. Kao delegirani urednik prof. Ivšić se pored pribiranja građe brinuo i o imenu toga lista. Predložio je Upravnom odboru Hrvatskoga filološkog društva da se časopis zove – kao i njegov prethodnik – „Hrvatski jezik". Tadašnji predsjednik Hrvatskoga filološkog društva, akademik i sveučilišni profesor dr Antun Barac predložio je naziv „Jezik" s podnaslovom „časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika". Upravni odbor je prihvatio prijedlog prof. Barca, pa se časopis zvao „Jezik, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika" sve do IX godišta godine 1961. Potkraj g. 1960. izašao je naime zajednički hrvatsko-srpski pravopis: *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika* na latinici i *Pravopis srpskohrvatskog književnog jezika* na ćirilici. Vjerovalo se

da su time utrti putovi ravnopravnoj upotrebi dviju varijanata hrvatskosrpskoga književnog jezika, pa je 16. veljače 1961. upravni odbor Hrvatskoga filološkog društva u Zagrebu donio zaključak da se podnaslov promijeni i časopis ubuduće zove „Jezik, časopis za kulturu hrvatskosrpskoga književnog jezika". Pod takvim nazivom časopis je izlazio sve do kraja XVI godišta.

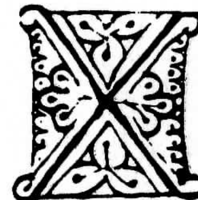
Kako su se javili problemi oko samog naziva jezika, prvenstveno zbog velikih presezanja koja su se izvodila dobrim dijelom i iz službenoga naziva jezika, uredništvo „Jezika" raspravljalo je o tome na svojoj sjednici 29. kolovoza 1969. godine, i zaključilo da „Jezik" ne bi smio pogodovati širenju pogrešnih shvaćanja ni svojim podnaslovom, pa je predložilo upravnom odboru HFD da prihvati zaključak po kojem bi se od prvoga broja XVII godišta „Jeziku" vratio njegov prvotni podnaslov. Pri tome je urednički odbor napomenuo da je predložena promjena naziva zasnovana na stvarnoj procjeni problema i njezinoj važnosti, a potpuno je u skladu i sa znanstvenim i s društvenim pogledima na jezičnu problematiku.

Upravni odbor HFD na svojoj sjednici 5. studenoga 1969. jednoglasno je prihvatio i obrazloženje i prijedlog pa je stoga već u 1. broju XVII godišta „Jeziku" ponovo vraćen podnaslov koji je najbolje njegovo obilježje s obzirom na značenje i kao smjernica za rad.

2. Smjernice

U *Uvodnoj riječi* 1. broja iznose se osnovne odrednice njegove potrebe i njegova djelovanja. Ističe se da pojava „Jezika" nije slučajna, da je ona prvenstveno odraz potrebe koju osjeća svaka književnost jer se služba književnog jezika u posljednje vrijeme tako razgranala da se svaki čas javljaju problemi o kojima svoje mišljenje treba reći i lingvistička teorija. Slikovito je istaknuto da ona ne smije i ne može jezik sapeti u lance, ali ga ne smije prepustiti ni potpunoj stihiji, nego treba isticati njegove odlike i

sprečavati njegove stranputice. Sažeto je to ponovljeno suvremenim lingvističkim nazivom: načelo elastične stabilnosti, i ono će biti osnovnim načelom njegova uređivanja.

Drugi je važan razlog njegova izlaženja što Hrvati nisu samo štokavci, nego dobrim dijelom čakavci i kajkavci pa će „Jezik" morati poštovati i tu činjenicu, koja nije bez utjecaja na hrvatski književni jezik. Naslovom je određen i opseg časopisa. On će zbog toga u prvome redu donositi rasprave i članke o čistoći i pravilnosti suvremenoga književnog jezika, teme iz prošlosti hrvatskoga jezika koliko su u vezi sa suvremenim književnim jezikom, a šira područja jezikoslovlja ako se odnose na stvaranje i oblikovanje književnoga jezika. Posebno je težište stavljeno na pitanja i odgovore jer je prvi i najvažniji zadatak časopisa da pomaže onima koji trebaju pomoć u jeziku.

3. Problematika i rubrike

Već se u prvom godištu pisalo o različitim jezičnim područjima:
- o akcentuaciji (D. Brozović, S. Ivšić, B. Klaić, M. Stojković),
- o morfologiji (M. Kosor),
- o tvorbi riječi (D. Brozović, M. Hraste, M. Moskovljević),
- o sintaksi (J. Hamm, M. Hraste, Lj. Jonke, S. Živković, J. Vončina),
- o leksikologiji (M. Hraste, P. Rogić, P. Skok, Lj. Jonke, B. Klaić, A. Šimčik, D. Brozović),
- o pravopisu (M. Petrović, V. Gortan, J. Hamm, Lj. Jonke),
- o teoriji književnoga jezika (Lj. Jonke),
- o nastavi jezika (Lj. Jonke, M. Kosor, M. Selaković, P. Skok, J. Vončina),
- o stilistici (S. Ivšić),
- o tekstologiji (A. Barac),
- o slavistici (M. Deanović).

Vidljivo je da su zastupljena gotovo sva područja jezične znanosti. Takva raznolikost (uz neka proširenja) zadržana je i do danas.

Prvi je broj imao tri rubrike

Članci
Pitanja i odgovori
Osvrti.

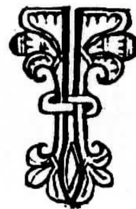
U II godištu došle su *Vijesti* i te su se četiri rubrike zadržale do danas. U III godištu uvedena je rubrika *Iz školske prakse* koja se zadržala do VII godišta, javila se još u XV godištu, ali je napuštena jer su se praktičari slabo javljali. Nije uspio ni pokušaj u XII godištu da se oživi s druge strane pod naslovom: *Za školsku praksu.* U XXV godištu uvedena je rubrika *Zapaženo,* a u XXVI *Poznajemo li svoj jezik.*

Osnovnu vrijednost časopisu daju članci što se objavljuju na početku svakog broja. To su znanstveni ili stručni radovi ne samo naših najpoznatijih jezičnih stručnjaka nego i mladih lingvista, čak i početnika. Oni osiguravaju trajnost „Jeziku" pa je on nezaobilazna literatura za svako proučavanje našega jezika. Neki od objavljenih članaka značili su prekretnicu u dotadašnjem proučavanju određenog jezičnog problema. Poneki su članci zanimljivi samo uskom krugu stručnjaka, neki namijenjeni lektorima i nastavnicima kao osnovnim širiteljima jezične kulture, a većinom razumljivi širokom krugu čitatelja i bez posebne jezične naobrazbe.

U rubrici *Pitanja i odgovori* izravno surađuju čitatelji i suradnici, uglavnom urednici. Najviše se raspravlja o pravilnom obliku pojedine riječi ili izraza što je začudio ili zasmetao čitatelja. Na takva sasvim određena pitanja suradnici odgovaraju kratkim osvjetljavanjem problema, tumače ga i donose analogne primjere i, naravno, daju točna rješenja, koliko to dopušta poznavanje našega jezika u današnjem vremenu.

U rubrici *Osvrti* prikazuju se članci, časopisi, knjige, kongresi i slično. Javlja se i po nekoliko osvrta o istom, pa ta rubrika ima i polemičan karakter. No tu se osvrće i na pojedine jezične i širejezične probleme. Ta je rubrika popularnim načinom pisanja slična rubrikama *Pitanja i odgovori* i *Zapaženo.*

Rubrika *Zapaženo* uvedena je u jubilarnom 25. godištu da bi „Jezik" osvojio što širi krug čitatelja i uspješno djelovao kao časopis za kulturu književnog jezika. Svi članci u njoj imaju sasvim konkretan povod i jasno ga naznačuju. U njima se uglavnom iznose jezične pogreške, najčešće iz novina, ali i iz radnih organizacija, iz izloga itd. Iako ima i lijepih pozitivnih primjera o kojima treba pisati, jasno je da se i lingvisti i nelingvisti češće uzbude kad vide nepravilnu jezičnu pojavu nego osebujnu, pravilnu. Jasno je i da se to najčešće odnosi na novinski jezik jer se novinarske pogreške najviše zapažaju, prema tome i djeluju, pogotovo one koje nisu tako očite. Neki od članaka te rubrike neobično su duhoviti, zabavni i vedri (npr. Brozovićev: *O jednom zračno-svemirskom okršaju na starom poprištu rata protiv jezika i smisla,* Babićev: *Nesretni Abordini,* Trišlerov: *Kambek*). Te članke mogu čitati i oni kojima su jezični problemi rijetka preokupacija.

Rubrika *Vijesti* donosi podatke o znanstvenim i stručnim skupovima, slavističkim kongresima, zadacima i djelovanju jezičnih društava, izvatke iz statuta, pozive na pretplatu, obavijesti o radu na pojedinim lingvističkim priručnicima, o jubilejima, nagradama i slično. To je, dakle, novinski obavijesna rubrika.

Koliko se pojedina vijest manje čini važna kad izlazi, kasnije, kad postane povijest, postaje važnija jer su često pojedini podaci za povijest sačuvani samo u njoj.

Od XXVI godišta pokrenuta je rubrika *Poznajemo li svoj jezik.* To je još jedna od rubrika s popularnim člancima. Uredništvo neprestano nastoji steći što veći broj čitatelja radi širenja jezične kulture, a ona se osvaja upoznavanjem i spoznavanjem jezičnih osobina i jezične naravi i ne smije biti privilegij samo uskog kruga posebno odabranih. Zbog toga se u novoj rubrici jezični problemi obrađuju privlačno, poučno i kratko.

Za obje nove rubrike, *Zapaženo* i *Poznajemo li svoj jezik,* pozvani su na suradnju svi koji su osjetljivi na jezične pojave, a žele i znaju pisati.

4. Suradnja i suradnici

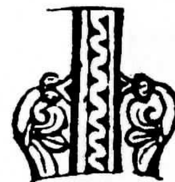
Za dvadeset i šest godina izlaženja „Jezika" njegova su vrata prekoračili mnogi suradnici: jezikoslovci sa svojim mišljenjima i spoznajama o jeziku, različiti drugi stručnjaci s jezičnim problemima svojih struka, nastavnici sa svojim iskustvima i problemima u jezičnoj nastavi, brojni čitatelji tražeći odgovore na postavljena pitanja o jezičnoj i pravopisnoj pravilnosti. Na stranicama „Jezika" našla je odraz čitava naša jezična stvarnost sa svim svojim najraznolikijim problemima.

Uz priznata i poznata jezikoslovna imena pojavljivala su se u „Jeziku" i ona koja su tek ulazila u svijet znanosti, u svijet lingvistike. Velik je broj mlađeg i srednjeg naraštaja sadašnjih lingvista objavio svoje prvence upravo u „Jeziku". On im je, dakle, omogućio da dođu do izražaja, služi im i dalje kao javna jezična tribina za iznošenje novih spoznaja o jeziku. Svi su oni na čelu s uredništvom pridonijeli da „Jezik" ne bude samo časopis koji se brine o čistoći i pravilnosti književnog jezika nego i časopis s modernim lingvističkim pogledima na književni jezik.

Uredništvo želi što više suradnika u svim rubrikama i trudi se da pomogne svakome tko želi surađivati. „Jezik" danas uživa velik ugled među ljudima bilo kako povezanim s jezikom pa je velik poticaj za početnika ako mu se objavi i nedovoljno usavršen članak. Uredništvo pak nastoji da i početnicima bude znanstvenom tribinom. U „Jeziku" surađuju gotovo svi istaknuti hrvatski jezični stručnjaci, neki i iz drugih republika SFRJ, a pokoji i iz inozemstva. Mnoga se imena u njemu nalaze od prvih godišta, a to su uglavnom i najmarljiviji suradnici.

Suradnici su najneposredniji proizvođači. Bez njihove suradnje „Jezik" nipošto ne bi mogao izlaziti. Dok se ne skupi potreban

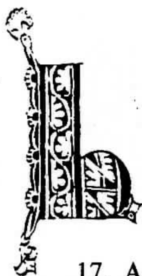

broj članaka tako raznovrsnih da se može urediti jedan broj, „Jezik" ne može ići u tisak. Odajemo im priznanje i pozivamo ih na dalju suradnju jer ako ih i ima mnogo, suradnja nije preobilna, katkada je i veoma mršava. To može u prvi tren iznenaditi, ali to je činjenica koja ima svoje objašnjenje jer za „Jezik" nije lako pisati. Afirmiranim lingvistima često je teško pisati znanstvene članke pristupačne širim čitateljskim slojevima, a sasvim praktične članke, kakve „Jezik" treba, često još teže. A početnici se često ne usuđuju pisati jer se boje velike odgovornosti javne riječi. Uredništvo ih hrabri i potiče, jer je i to njegov radni zadatak. Nije među njima jedan lingvist kojemu su prvi radovi izlazili i u „Jeziku", ali ima i onih koji su nakon neuspjeha odustali.

U „Jeziku" ne surađuju samo lingvisti, nego i nelingvisti. On je za sve javna lingvistička tribina na kojoj slobodno mogu iznositi svoja gledišta. Iako „Jezik" ima prvenstveno zadatak kulturu književnog jezika, a to onda u njegovoj praksi znači prvenstveno normativno gledište, ipak on ne objavljuje samo normativno jasno određene članke, nego i one koji probleme i dileme tek postavljaju, ostavljajući ih bez odgovora ili se zalažu za rješenje koje u svakom pogledu nije prihvatljivo; važno je samo da bude koristi od njegova objavljivanja. Zato je „Jezik" široka lingvistička tribina koja omogućava svakome da se pojavi na njegovim stranicama, ako ima što reći s područja njegova djelovanja.

Evo podataka o autorima koji su u 26 godišta „Jezika" napisali pet ili više članaka:

1.	Lj. Jonke	141	9.	Z. Vince	21
2.	S. Babić	102	10.	M. Šimundić	17
3.	B. Finka	43	11.	B. Klaić	16
4.	M. Hraste	41	12.	A. Nametak	15
5.	D. Brozović	37	13.	P. Rogić	15
6.	M. Šipka	28	14.	R. Katičić	14
7.	V. Anić	24	15.	J. Hamm	13
8.	M. Moguš	21	16.	M. Kravar	13

17.	A. Šojat	12	36.	S. Krešić	6
18.	S. Kovačević	11	37.	A. Menac	6
19.	S. Pavešić	11	38.	M. Petravić	6
20.	I. Sović	11	39.	I. Pranjković	6
21.	S. Težak	11	40.	N. Rončević	6
22.	P. Skok	10	41.	S. Sekereš	6
23.	D. Alerić	9	42.	R. Simeon	6
24.	I. Smailović	9	43.	I. Škarić	6
25.	S. Živković	9	44.	J. Vončina	6
26.	E. Barić	8	45.	V. Zečević	6
27.	P. Šimunović	8	46.	I. Brabec	5
28.	V. Loknar	7	47.	A. Erdeljac	5
29.	J. Molović	7	48.	S. Ivšić	5
30.	N. Opačić	7	49.	M. Kosor	5
31.	K. Pranjić	7	50.	M. Mulić	5
32.	Ž. Bujas	7	51.	Z. Škreb	5
33.	V. Putanec	7	52.	V. Vratović	5
34.	V. Gortan	6	53.	M. Zoričić	5
35.	Z. Junković	6	54.	R. Zorić	5

Ukupno se u 26 godišta javilo oko dvije stotine autora.

5. Uredništvo

Jezik je dosad uređivalo dvanaest urednika, ali i različito, od dvojice do šestorice. Najbolje će biti da to prikažemo pregledno:

godište:	urednici:
I	Antun Barac, Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Petar Skok, Sreten Živković
II	Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Sreten Živković
III–VIII	Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke
IX–X	Mate Hraste, Ljudevit Jonke
XI–XIII	Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Stjepan Babić
XIV–XV	Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Stjepan Babić, Božidar Finka
XVI–XVII	Mate Hraste, Ljudevit Jonke, Stjepan Babić, Božidar Finka, Milan Moguš
XVIII/1–3	Mate Hraste, Stjepan Babić, Božidar Finka, Milan Moguš
XVIII/4–XXVI	Stjepan Babić, Božidar Finka, Milan Moguš
XXVII/1–3	Stjepan Babić, Božidar Finka
XXVII/4	Stjepan Babić, Božidar Finka, Radoslav Katičić, Ivo Škarić, Antun Šojat.

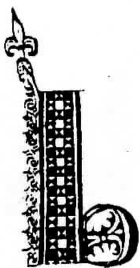

Glavni i odgovorni urednik od prvoga broja do kraja XVII godišta bio je Ljudevit Jonke. Kad je zbog zaposlenosti na drugim dužnostima napustio ovu, preuzeo ju je Stjepan Babić. Prvo je godište uređivalo šest urednika, a kad je broj urednika smanjen na četiri, u vijesti je rečeno da je to zbog tehničkih razloga. Prema prilikama „Jezik" su uređivala i dva urednika, ali se sada pokazalo da je bolje ako ih je više i zbog toga je uredništvo povećano na pet članova.

Od svih urednika i suradnika posebno izdvajamo jednoga – profesora Ljudevita Jonkea.

On je bio glavni i odgovorni urednik punih sedamnaest godina, od samih početaka izlaženja „Jezika" i što „Jezik" izlazi redovito, glavna je zasluga, dakle, njegova. Što posebno izdvajam njega, uzrok je prvenstveno u njegovu suradničkom udjelu. Podaci u prethodnom poglavlju pokazuju da je on po broju objavljenih članaka još uvijek prvi iako je u posljednje vrijeme, prije svoje smrti, pisao znatno manje. Tu se vidi njegov veliki suradnički udio jer bi njegovi članci mogli ispuniti nekoliko godišta. Pisao je u svim rubrikama, od znanstvenih članaka preko pitanja i odgovora do vijesti. Samoprijegoran i samozatajan rad koji u punoj mjeri razumiju tek urednici kad se nađu u položaju da „Jezik" treba ići u

tisak, a nema dovoljno članaka ili ih nema dovoljno raznovrsnih. Članak treba napisati do sutra, a profesor Jonke to je činio često.

6. Financiranje

Svoje troškove „Jezik” je jednim dijelom uvijek podmirivao pretplatom, ali ona nikada nije bila tolika da bi bila dovoljna za sve, da mu osigura sigurno izlaženje. Zato je uvijek trebao i novčanu pomoć društvene zajednice. U ovih 27 godina izlaženja nikada nije ostao bez nje od različitih sufinancijera. Danas je to na prvom mjestu Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad, poznata pod kratkim naslovom SIZ VII, koja nam daje glavninu potrebnih sredstava. Jer „Jezik” je svrstan u znanstvene časopise. On to i jest, iako ne objavljuje samo znanstvene članke, ali svi koje objavljuje, a to vrijedi i za stručne i popularne, zasnovani su na znanstvenim osnovama i s rješenjima koja trebaju biti u skladu s današnjim znanstvenim dostignućima.

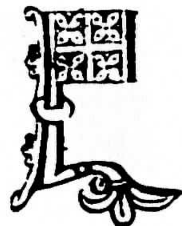
Kao kulturni časopis, i to dobrim dijelom zagrebački jer izlazi u Zagrebu, a tu mu je i glavnina suradnika i glavnina čitatelja, „Jezik” sufinancira i Udružena samoupravna interesna zajednica kulture grada Zagreba, ali povremeno i većinom malo, ali to malo dovoljno je da se sastavlja kraj s krajem i da nakon nekoliko godina malih gubitaka ne zapadnemo u velike.

To sufinanciranje nije samo novčana pomoć, nego je i društveno priznanje. „Jezik” je izraz naše sredine, u njoj je ponikao, u njoj je i s njom rastao, njoj koristio, pa je normalno da za to i prima i novčano priznanje, dovoljno da izlazi i da s novčane strane bude osigurano njegovo izlaženje, bar za najnužnije potrebe.

7. Izlaženje i vanjski lik

Jezik izlazi svaka dva mjeseca u školskoj godini (listopad, prosinac, veljača, travanj, lipanj). Pojedini broj ima 32 strane, godište 160,

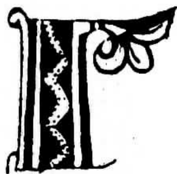
a to zaključno s XXVI godištem iznosi 4160 stranica. Dvadeset i šest knjiga po 160 stranica biranog teksta o standardnom jeziku! Taj broj govori sam za sebe o važnosti našega časopisa, to više što je posrijedi jezični časopis. Dokaz je to i o zrelosti sredine u kojoj se pojavio i za koju pretežno izlazi, potvrda je njezine svijesti o značenju njegovanja jezične kulture i njezine potrebe za praktičnom primjenom u praksi.

„Jezik” je izlazio redovito svake godine osim šk. g. 1960/61. kad su urednici nakon izlaska novosadskog pravopisa posustali zbog prezauzetosti „prioritetnim zadacima (pravopis, rječnik, dijalektološki atlas i dr.)”, kako je pretplatnike obavijestio nakladnik, a očito i zbog dileme oko podnaslova jer je u 1. broju novoga godišta podnaslov proširen u „hrvatskosrpski”, koji je, kao što je već rečeno, imao do 1. broja XVII godišta.

Naslovnu stranu izradio je Vladimir Miroslavljević, tadašnji asistent Opće povijesti staroga vijeka na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koji se bavio slikarstvom i opremanjem knjiga.

Grafička je oprema čistih linija, jednostavna i praktična. Svako je godište na naslovnoj strani otisnuto jednom od osnovnih boja (crvena, plava, zelena, ljubičasta, smeđa, žuta, a jubilarno 25. srebrenom s crtežima Ivana Lackovića Croate). Ta je boja vidljiva i na uskom hrptu pa se sakupljači lakše snalaze, ako „Jezik” već nisu uvezali, što mnogi i čine jer im je postao nezamjenljiv priručnik.

Od 1. broja 27. godišta „Jezik” se uređuje u skladu sa zahtjevima INDOK-službe. To praktički znači nešto više podataka o autorima i člancima. Oni se većinom navode zbog bibliografskih potreba, a jednim dijelom i zbog moguće komunikacije čitateljâ sa suradnicima. To se odnosi na vanjsku stranu „Jezika” i na prvi dio u kojem se objavljuju nerubricirani znanstveni i stručni članci. Uredništvo je nastojalo podatke ukomponirati u časopis tako da se što manje promijeni njegova vanjska slika.

8. Udio nakladnika

Nakladu je na sebe od prvih početaka preuzela Školska knjiga, a to znači tehničku obradu rukopisa, vezu s tiskarom, isplatu računa i raspačavanje. Taj teret nije malen ni beznačajan, a Školska knjiga ga je obavljala solidno na zadovoljstvo svih sudionika u lancu kojim je „Jezik" od suradnika i uredništva preko tiskare išao do čitatelja. I nije to Školska knjiga činila samo solidno, nego i s ljubavlju. Osjećalo se to na svakom koraku, a posebno kad je trebalo riješiti koji problem. Ne možemo reći da u toj suradnji nije bilo problema i teškoća, ali kad su god članovi uredništva dolazili u Školsku knjigu da ih riješe, našli su susretljivog sugovornika spremnog da za „Jezik" učini sve što se učiniti može.

I ne samo to. „Jezik" se katkada našao u teškim novčanim neprilikama. Račun je kod Školske knjige toliko narastao da ga HFD nije moglo platiti, a Školska knjiga je spremno otpisala dug, katkad je čak bila dovoljna i usmena molba. Uredništvo se danas zalaže za čiste račune pod devizom da nakladnik na „Jeziku" doduše ne zarađuje, ali da i ne gubi. Mislimo da je to zdrava osnovica za dalju plodnu i skladnu suradnju.

9. Bibliografija

Svako godište u petom broju ima godišnji sadržaj, ali se pokazalo da je potrebno dati bolji pregled.

Dvadesetu godinu izlaženja Jezik je obilježio djelom: dvadesetogodišnjom bibliografijom „Jezika" koju je po uputama S. Babića izradila Eugenija Barić. Bibliografija sadrži dva dijela: *Kazalo članaka po lingvističkim disciplinama* i *Kazalo autora.* Lingvističke su discipline navedene u *Sadržaju,* a njihov broj i vrste određeni su sadržajem članaka. Težilo se za preglednošću, koja je i postignuta. *Kazalo autora* pomaže da se brzo pronađu naslovi njihovih priloga raspoređenih po lingvističkim disciplinama,

ono je popis svih autora suradnika u „Jeziku", a pokazuje i koliko se puta i s kojim lingvističkim problemom pojedini autor pojavljivao na stranicama „Jezika".

Bibliografija pokazuje o čemu se sve pisalo u „Jeziku" i omogućuje da to svakome bude pristupačno, bez mukotrpnog i dugotrajnog listanja po brojevima časopisa. Tako su prilozi djelotvorniji. Podaci u *Bibliografiji* objektivno govore o svačijem udjelu u „Jeziku".

10. Čitatelji i pretplatnici

Kad se ima na umu da je „Jezik" znanstveno-stručni časopis i kad se teži da okupi što veći krug čitatelja, valja odmah naglasiti da nije lako biti urednikom takvu časopisu kojemu su čitatelji tako raznoliki: od visokih lingvističkih radnika u zemlji i inozemstvu do znanstvenih radnika raznih struka, profesora, nastavnika, lektora, učenika, financijskih inspektora, knjigovođa, radnika i domaćica. Svatko od njih treba u „Jeziku" naći nešto za sebe. Uredništvo je nastojalo da i nađe naglašavajući da su čitatelji veoma značajan dio zajednice koja tvori „Jezik" i da bez njih ne bi bilo „Jezika" ni njegova djelovanja. Zato oni nisu i ne smiju biti samo pasivna strana koja čita i prima na znanje, nego koja pročitano primjenjuje u praksi, upozorava na pojedine probleme, a i na određene nedostatke, potiče uredništvo na intenzivniji rad, a posebno da budu pretplatnici i širitelji „Jezika", da pronalaze nove pretplatnike jer se samo tako može osigurati da „Jezik" izlazi.

Zaključak

Može se reći da „Jezik" unatoč svim teškoćama na koje nailazi izlazi ustrajno i redovito upravo zato što je dobar izraz i odraz potreba naših dana.

Bude li takav i dalje osigurana mu je i budućnost, ali ne zbog nepismenosti, na koju se često tužimo, nego upravo zbog zrelosti sredine u kojoj izlazi, jer je težnja za svakom kulturom, pa i jezičnom, trajna: gornja se granica nikad ne može dostići, a odvratiti pogled od vrhunaca znači krenuti prema propasti.

Stjepan Babić

„UMJETNOST RIJEČI" – časopis za nauku o književnosti

Nakon afirmacije mlađe generacije zagrebačkih književnih stručnjaka s almanahom književnoteorijskih problema *Pogledi 55*, objavljenom g. 1955, stalo se tražiti puteve daljih prodora u nova područja znanosti. Diskutiralo se o mogućnosti da se izda zbornik interpretacija iz domaće književnosti, no onda je pobijedila zamisao da se osnuje nov časopis – ime će mu biti „Umjetnost riječi". Jednoga su dana Aleksandar Flaker i Ivo Frangeš došli k piscu ovih redaka sa željom da on bude glavni i odgovorni urednik novoga časopisa. Zašto upravo on? Bio je u taj čas, među mladima, najstariji, samostalan pročelnik odsjeka za germanistiku, ni od koga neposredno zavisan u administrativnom pogledu, i zbog toga, po mišljenju predlagača, najpogodniji da na svojim leđima ponese eventualni odium novoga pokušaja. Težnje mladih nisu naime nikako bile motrene sa simpatijama sa svih strana – naprotiv! Javno je mišljenje u taj mah, g. 1957. i narednih godina, grupu Flakera, Frangeša i Škreba smatralo sumnjivim leglom opasnih novotarija, izrazitoga „formalizma" u znanosti o književnosti, din-dušmanine pravovjernoga marksizma. Bilo je napadaja i javnih, a, što je u taj mah bilo mnogo opasnije, i zakulisnih – ja sam sâm doživio da je početkom šezdesetih godina vrlo obrazovan kolega, nikakav fanatik marksizma, na sjednici Društva oštro napao nas

spomenutu trojicu kao siledžije na području domaće znanosti o književnosti, koji na tom području žele prigrabiti svu vlast; našim studijama u časopisu porekao je svaku uvjerljivost i svaku korist. Ali narodne su vlasti davale sredstva za izdavanje časopisa, i on je tokom prvih dviju godina, 1957. i 1958. redovito izlazio s četiri broja na godinu. U usporedbi s kasnijim godištima bili su to tanki sveščići; prvo je godište obasizalo 290, a drugo 206 stranica. Kao izdavač fungiralo je Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu, a list je redigiralo uredništvo: Aleksandar Flaker, Ivo Frangeš, Fran Petrè, Zdenko Škreb, Josip Torbarina. – Glavni i odgovorni urednik Zdenko Škreb. U prva je dva broja kao pomoćni urednik naveden Ivo Frangeš. Oba su godišta stajala u znaku interpretacije, koja se tada smatrala novim, naprednim putem znanosti o književnosti: u tim je dvama godištima objavljeno sedam interpretacija, većinom domaćih književnih djela, a prikazano je i teorijsko djelo Emila Staigera, *Die Kunst der Interpretation.* Inače je časopis pružao ticala na sve strane: Lionel Trilling, Dàmaso Alonso, Erich Auerbach, Herbert Seidler, Wolfgang Kayser, new criticism, Manfred Kridl bili su prikazani bilo recenzijom jednoga djela bilo analizom čitave teorije. Već su u prvom godištu objavljene u prijevodu dvije studije inozemnih stručnjaka, Nijemca Wolfganga Kaysera i Čeha Karela Horaleka. Vrlo brižno su se registrirale i nove pojave u sovjetskoj znanosti kao i veze domaće književnosti sa sovjetskom. Slijedile su studije o ekspresionizmu, o realizmu, o književnoteorijskoj periodizaciji, o stilističkoj kritici, o stilu narodne pripovijetke. Predstavnik narodne vlasti predložio je naredne godine da se, radi uštede, časopis fuzionira s jednim od zagrebačkih književnih listova koji, po sebi, dakako nisu težili za ostvarenjem znanstvenosti na području književne kritike. Gotovo je opstanak časopisa bio doveden u pitanje, ali je naročito profesor Jonke zagovarao dalje izlaženje časopisa, pod svaku cijenu, jer je, govorio je, časopis već stekao ugled u slavenskom svijetu. Kontinuitet je časopisa bio spašen tako što su godišta III i V izdana kao četverobroj, jedno s materijalima književnih sekcija

II kongresa jugoslavenskih slavista koji je održan od 23. do 26. juna 1959. u Zagrebu, a drugo s referatima „načelnoga književno-znanstvenoga karaktera" s III kongresa Saveza slavističkih društava koji je održan od 18. do 23. rujna 1961. u Ljubljani. Nakon toga više nije bilo pokušaja da narodne vlasti časopisu uskrate sredstva za objavljivanje. Mnogo kasnije, kad se pojavio časopis „Croatica", čuli su se glasovi da je časopis „Umjetnost riječi" izvršio svoj zadatak, te da bi sad trebalo sva raspoloživa sredstva predati novom časopisu. To se nije ostvarilo.

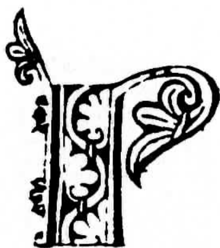
Od IV godišta časopis izlazi iz granica SR Hrvatske i dobiva općejugoslavenski karakter: u uredništvo ulaze Bratko Kreft iz Ljubljane, Stojan Subotin iz Beograda i Dragiša Živković iz Sarajeva. Svojom studijom *Jugoslavenska nauka o književnosti od 1945. do danas* u br. 1/1960. Dragiša Živković odao je seriozno kritičko priznanje radu zagrebačkih književnih stručnjaka, priznanje to dragocjenije što je došlo sa srpske strane. Dragiša Živković je do danas ostao jedan od najpouzdanijih suradnika i prijatelja časopisa. I beogradski je germanist Zoran Konstantinović u br. 3/4–1960. objavio studiju o najnovijoj njemačkoj književnosti, dok je lingvist Radoslav Katičić u istom broju istraživao odnos: *Nauka o književnosti i lingvistika.* Počevši od VI godišta dolazi do promjene u strukturi uredništva. Glavni i odgovorni urednik nije želio više da pred javnošću sam snosi znanstvenu odgovornost za objavljene članke, pa je ostao samo odgovorni urednik. Dotadašnje uredništvo rascijepilo se na urednike i redakcijski kolegij: kao urednici su ostali Flaker, Frangeš, Škreb s novim članovima Svetozarom Petrovićem i Viktorom Žmegačom, dok su u redakcijski kolegij ušli novi članovi Franjo Grčević, Svetozar Petrović, Viktor Žmegač. Dvobroj 1–2/1962. bio je prvi koji je u većem broju donio recenzije studija s područja znanstvenoga interesa časopisa: ima ih 9! Svi urednici časopisa sebi su bili postavili kao jedan od bitnih zadataka časopisa da on recenzijama – kraćim, duljima – čitaoce svestrano informira o suvremenom zbivanju na polju znanosti. Unatoč svim nastojanjima urednika, unatoč uvijek novim zaletima i planovima, taj zadatak časopis nikako nije uspio ispuniti. Recenzije se doduše javljaju u svim narednim brojevima časopisa, ali im broj varira, pa spadne i na dvije, a gdjekad pojedini broj ostaje i bez recenzije. No u znanstvenim svojim studijama časopis se razvio u svim smjerovima, u teorijskim raspravama kao i znanstvenim prikazima i domaćih i stranih književnih djela i struja.

Značajno je da se od VI godišta interpretacije javljaju tek izuzetno. O snažnom razvoju časopisa svjedoči povećan broj stranica: god. VII ima 373 stranice, god. VIII 318. Izuzetak je god. X koje u dva dvobroja obasiže samo 208 stranica. U godištima VI–X objavljene su, u prijevodu, studije inozemnih stručnjaka Poljaka Jana Wierzbickoga, Tymoteusza Karpowicza, Henryka Markiewicza, Nijemaca Hansa Mayera, Reinholda Grimma, Hansa Bungea, Horsta Petrija, Bugarina Hrista Berberova, Čeha Miroslava Drozde, Otokara Bartoša, Jirija Levyja, ruskih stručnjaka Marje N. Morozove, V.V. Vinogradova, američkog stručnjaka Ronalda Gottesmanna, Slovaka Dion'yza Đurišina. Treba spomenuti da su od br. 3/VIII god. ušli među urednike i u redakcijski kolegij Krunoslav Pranjić i Vladimir Vratović.

Da proslave deset godina kontinuirana izlaženja časopisa, urednici su zamislili izdati izbor iz najreprezentativnijh studija objavljenih u prvih deset godišta časopisa, u prijevodima na svjetske jezike. Taj je jubilarni svezak objavljen u Zagrebu g. 1969. sa 17 članaka na 345 stranica, prevedenih dijelom na engleski, a dijelom na njemački, francuski i ruski. Dodan je popis svih studija objavljenih u prvih deset godišta. U daljnjim godištima časopis je slijedio utrte putove i svoj odabran smjer, vodeći brižno računa o tome da se u njemu objave studije o novim pojavama i novim smjerovima u znanosti o književnosti. I dalje je časopis objavljivao u prijevodu značajne studije stranih stručnjaka – u br. 4/1969. od šest objavljenih studija četiri potječu iz pera slavenskih stručnjaka. Br. 2/1971. posvećen je bio simpoziju mađarskih i zagrebačkih književnih stručnjaka o problemu avangarde, pa su u tom broju u hrvatskom prijevodu bili izdani svi referati održani na simpoziju.

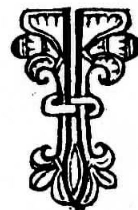

Dvobroj 2–3/1972. bio je posvećen češkoj znanosti o književnosti, s dvije studije čeških stručnjaka Miroslava Červenke i Kvetoslava Chavatika, i jednom američkoga stručnjaka Thomasa G. Winnera. Njima se pridružila teorijska studija o vrednovanju madžarskoga stručnjaka Endre Bojtara, sve u hrvatskom prijevodu, tako da je pored tih četiriju studija stranih stručnjaka objavljena samo jedna domaćega porijekla. Od god. XVI u časopisu se svakoj studiji dodaje sažetak na jednom od svjetskih jezika – s tom novinom njemački je časopis kritičkih recenzija, „Germanistik", pristao da registrira pojedine studije časopisa. Bez sažetka na stranom jeziku i dalje su se objavljivali kronikalni prikazi znanstvenih sastanaka i simpozija te eventualne, rijetke, diskusije o objavljenim studijama. – Od br. 4/1970. među urednike i u redakcijski kolegij ušao je Josip Vončina.

No s XVIII godištem počele su nevolje u redovitom izlaženju časopisa od kojih se on do danas nije posve oporavio. Urednici su zamislili da funkciju znanstvene informacije časopisa protegnu na suvremenu poljsku znanost o književnosti: u Zagrebu je djelovao kao lektor za njemački jezik u Odsjeku za germanistiku polonist i germanist Walter Kroll koji je spremio antologiju znanstvenih studija poljskih stručnjaka da se prevede na hrvatski i izda kao trobroj god. XVIII, 2–4/1974. Prevodilac koji je prvi izvršio taj zadatak nije mu nažalost ni u kojem pogledu bio dorastao, a kad se to utvrdilo – a boljega se prevodioca nije moglo naći – latili su se posla Walter Kroll, Predrag Jirsak i Zdenko Škreb, da prijevod poprave i dotjeraju: za taj posao potrošili su, pored ostalih svojih obaveza, godinu i po intenzivnoga rada. Trobroj 2–4/1974. izašao je napokon g. 1979. Za g. 1975. slično je bio zamišljen trobroj (2–4) o češkom strukturalizmu, djelo bohemista Predraga Jirsaka; no kako je on potkraj g. 1975. preuzeo tehničku redakciju časopisa, posao oko „poljskoga" broja i tehnička redakcija nisu mu ostavili vremena da dovrši započet posao oko redakcije „češkoga" trobroja. Njegovo je mjesto zauzeo „ruski" trobroj, niz studija o ruskoj književnosti u redakciji Aleksandra Flakera, objavljen ove

godine. Godišta XX i XXI (1976, 1977) izlazila su redovito, dvadeseto s četiri omašna broja (488 stranica), u XXI (378 stranica) trobroj 1–3 izdan je kao jubilarni broj prilikom dvadeset godina kontinuiranoga izlaženja časopisa; na suradnju u jubilarnom broju bili su pozvani svi domaći i strani suradnici koji su se nekoliko puta oglasili u časopisu. Svi su se pozivu odazvali, pa je trobroj doista reprezentativan. Trobroju je dodana *Bibliografija „Umjetnosti riječi" (1957–1977)* koju je s velikom akribijom i vrlo pregledno izradila Nada Bermanec (str. 246–270), s dodatnim kazalom imena bibliografije (str. 271–276). S trobrojem časopis je promijenio svoj podnaslov u „Časopis za znanost o književnosti". Od toga broja među urednike i u redakcijski kolegij ušao je Josip Silić.

No s idućim su godištem (XXII, 1978) počele nove nevolje. U ožujku g. 1975. zagrebački su književni stručnjaci s kolegama iz Konstanza, s profesorom Hansom Robertom Jaussom na čelu, suradnicima časopisa, uz financijsku podršku Informacijskoga centra Savezne Republike Njemačke u Zagrebu, organizirali četverodnevni simpozij u Dubrovniku s referatima o estetici recepcije. Urednici časopisa preuzeli su obavezu da održane referate objave u posebnom svesku časopisa. Kako je vrijeme prolazilo, posebni broj na njemačkom jeziku dan je u štampu prije nego je SIZ VII odobrio dodatna sredstva; nije se sumnjalo u to da će sredstva biti dodijeljena. Međutim administrativni propust kancelarije SIZ-a bio je uzrokom da očekivana dodatna sredstva nisu dodijeljena, pa je posebni broj morao naći pokriće velikim dijelom iz redovnih sredstava časopisa. Objavljen je g. 1977 (281 stranica) s 11 referata, na njemačkom jeziku, s opsežnom znanstvenom bibliografijom, djelom Waltera Krolla. Tako je časopis u god. XXII (1978) izašao s velikim zakašnjenjem u dva dvobroja sa 184 stranice. God. XXIII (1979) izašlo je u nešto smanjenom opsegu (301 stranica), ali s redovita četiri broja. Urednici se nadaju da će u g. 1980. sve zakašnjelo biti nadoknađeno te će se nastaviti redovito i pravovremeno objavljivanje brojeva u normalnom opsegu.

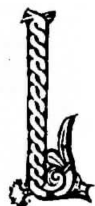
Pored urednikâ i odgovornoga urednika za tehnička se pitanja tiskare, distribucije, dotacije, redovito brinuo mlađi kolega, tehnički urednik; nekoliko ih se izmijenilo na tom poslu. Ovdje im imena nisu spominjana. Treba ipak spomenuti ime i rad posljednjega između njih, Predraga Jirsaka, koji od kraja 1975. bdije nad sudbinom časopisa i čijem neumornom i požrtvovnom zalaganju za časopis – pri čemu nije štedio ni vremena ni invencije – prije svega drugoga treba zahvaliti što je časopis nadvladao oluje koje su ga tresle od g. 1974, te je, po svoj prilici, ponovo uplovio u mirne vode. Njemu je, nakon mnogih ispitivanja, konzultiranja i računa pošlo za rukom da časopis s olovnoga sloga prebaci na composer.

„FILOLOGIJA"

Hrvatsko filološko društvo, šireći svoju aktivnost na sva područja filologije u širem značenju te riječi, pomišljalo je od svog osnutka da pokrene znanstveni časopis u kojem bi se raspravljali svi problemi jezika i književnosti. Tu inicijativu HFD prihvatio je Razred za filologiju Jugoslavenske akademije i materijalno i organizacijski omogućio njeno ostvarenje. Tako se g. 1957. pojavio prvi broj časopisa „Filologija" koji su uredili članovi JAZU i članovi HFD: Mirko Deanović, Mate Hraste i Josip Torbarina, a priloge su dali mnogi filolozi bez obzira da li su bili članovi JAZU ili HFD. Časopis je tiskala i distribuirala Jugoslavenska akademija.

Među pokretačima tog časopisa bili su i zaslužni hrvatski znanstvenici, članovi JAZU i HFD, Antun Barac i Petar Skok koji, nažalost, nisu doživjeli ostvarenje te svoje želje. Osnivači i urednici časopisa „Filologija" iznijeli su u *Predgovoru* prvog broja kako su (g. 1957) shvaćali pojam filologije kao znanosti. Iako „stara nauka, ona se razvija zajedno s vremenom, pa je i danas svojom dijalektičkom metodom prijeko potrebna u izučavanju prošlih i sadašnjih pojava u razvoju jezika, književnosti i misli,

a u vezi s prilikama svoje sredine". U planu je bilo da „Filologija" donosi znanstvene priloge i kritičke osvrte na nova djela i časopise. Jedan od glavnih ciljeva tog časopisa bio je da se čuje i glas mladih znanstvenih radnika i da im se omogući što brže objavljivanje njihovih priloga znanosti. Na suradnju su bili pozvani filolozi iz cijele Jugoslavije i iz inozemstva.

Iako je „Filologija" zamišljena kao časopis koji bi se redovno javljao barem jednom godišnje, financijske i tehničke poteškoće spriječile su uredništvo da potpuno ostvari svoj plan. Od god. 1957. do 1973. tiskano je svega sedam brojeva: 1. (1957), 2. (1959), 3. (1962), 4. (1964), 5. (1967), 6. (1970) i 7. (1973). U tim je brojevima skupljena vrlo bogata suradnja; tiskani su prilozi najistaknutijih naših i stranih filologa, a u prikazima ocijenjen velik broj knjiga i časopisa. U tih sedam svezaka „Filologije" objavljeno je 116 članaka, prikazane su 64 publikacije (knjiga i časopisa), tiskana su 4 bibliografska priloga i 2 nekrologa.

Taj velik broj znanstvenih priloga (116 članaka) obrađuje vrlo različitu problematiku. Nemoguće je spomenuti sva područja filologije u širem smislu u koja ulaze ti članci. Evo, ipak, glavnih: 1) Područje jezika: akcentologija, etimologija, fonologija (opća i hrvatska), morfologija i tvorba riječi, sintaksa (hrvatska i svjetskih jezika), semantika (opća i pojedinih jezika), stilistika (posebno u dijalektologiji), leksikologija i leksikografija, dijalektologija, onomastika, jezici u kontaktu, kompjuterske konkordancije, primjena digitalnog računala;

2) Područje književnosti: hrvatske i slavenskih književnosti, književnosti zapadnih naroda, komparativna književnost, posebno veze hrvatske književnosti s evropskim književnostima, narodna književnost i stilistika.

Ako tome dodamo i prikaze knjiga i časopisa koji također pokrivaju veći dio velikog područja filologije, dobivamo vrlo dobru sliku aktivnosti naših filologa u ta dva desetljeća. Zahvalni smo urednicima (akademicima Deanoviću, Hrasti i Torbarini i prof. Miroslavu Šicelu, koji je nakon srmti akademika Hraste pristupio

uredništvu) što su u sedam svezaka „Filologije" skupili tako bogat i vrijedan skup članaka i prikaza koji predstavljaju vrlo vrijedan prilog hrvatskoj, jugoslavenskoj i svjetskoj filologiji. Velika je šteta što je „Filologija" prestala izlaziti god. 1973. jer je njezina funkcija u našem znanstvenom životu bila vrlo značajna. „Filologija" je u to vrijeme za mnoge mlade filologe, znanstvene radnike, bila vrlo pogodna publikacija u kojoj su objavljivali rezultate svojih istraživanja.

Nov način stimuliranja i financiranja znanstvenih časopisa koji se javio u okviru Samoupravne interesne zajednice za znanost (SIZ VII) oživio je i „Filologiju", ali tada samo kao glasilo Razreda za filologiju Jugoslavenske akademije. Neposredni povod bila je želja da se obilježi sedamdeseta obljetnica akademika Ljudevita Jonkea pa je tim povodom Razred za filologiju g. 1978. izdao 8. broj „Filologije" kao zbornik u počast Lj. Jonkeu. Broj 9 za god. 1979. je u tisku, a broj 10 za god. 1980. spremljen za tisak. Na taj je način „Filologija" kao glasilo Razreda za filologiju prestala formalno biti časopis Hrvatskoga filološkog društva. Ipak suradnja se i dalje nastavlja jer velik broj suradnika „Filologije" jesu i bit će članovi HFD.

Rudolf Filipović

„SUVREMENA LINGVISTIKA"

Od samog početka rada Zagrebački lingvistički krug (ZLK) nastojao je da pokrene svoje glasilo, lingvistički časopis, u kome bi se objavljivali radovi članova ZLK-a. U razgovorima oko pokretanja časopisa prof. M. Deanović predložio je da se časopis nazove „Suvremena lingvistika". Tadašnji prvi pročelnik ZLK-a, Rudolf Filipović, izabran je za glavnog i odgovornog urednika, a uređivački odbor imao je sedam članova, svaki za jedno od glavnih lingvistič-

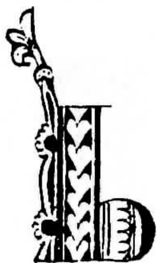

kih područja: Stjepan Babić za *kroatistiku,* Deša Devčić za *germanistiku,* Rudolf Filipović za *anglistiku,* Josip Jernej za *talijanistiku,* Bulcšu Laszló za *opću lingvistiku* i *slavistiku,* Radoslav Katičić za *indoevropsku* i *klasičnu filologiju,* Vojmir Vinja za *opću* i *balkansku romanistiku.*

Kako je u to vrijeme bilo nemoguće osigurati novac za štampanje takvog časopisa, uredništvo je odlučilo da iskoristi tada jedinu mogućnost objavljivanja lingvističkog časopisa pa je god. 1962. prvi broj tiskan kao skripta zagrebačkog Sveučilišta. Glavni je urednik u *Predgovoru* prvog broja istaknuo da će ta skripta služiti istoj svrsi kao i časopis, iako se nije mogla izbjeći činjenica da će skripta-časopis služiti i studentima i njihovu radu: „Kako je opća i specijalna lingvistika u naše doba pokročila golemim koracima naprijed, a sva je stručna literatura na stranim jezicima, ZLK Hrvatskog filološkog društva odlučio je da pod naslovom SUVREMENA LINGVISTIKA izdaje skripta iz opće i specijalne lingvistike na našem jeziku za studente jezičnih grupa na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu."

Prvi je dakle bio zadatak „Suvremene lingvistike" da približi svojim čitaocima, studentima drugog i trećeg stupnja lingvistike i jezika, i mlađim znanstvenim radnicima lingvistima i nastavnicima jezika uopće, stručnu lingvističku literaturu i da ih uvede u znanstvenoistraživački rad.

Pored prikaza najnovije lingvističke literature i kritičke primjene odabranih poglavlja iz suvremenih lingvističkih djela, „Suvremena lingvistika" počela je već u prvom broju objavljivati i originalne znanstvene priloge članova ZLK-a. To je bio članak B. Finke o stilistici u dijalektologiji. U razdoblju od god. 1962. do 1967. tiskana su u obliku skripata četiri broja: 1. (1962), 2. (1963), 3. (1964), 4. (1967). U prvom i trećem broju objavljeni su u većem broju prikazi (u prvom 7, a u trećem 10) a u manjem broju originalni prilozi (u prvom 1, a u trećem 7), a u drugom i četvrtom broju prevladavaju originalni članci. U drugom su broju, koji je uredio Rudolf Filipović, objavljena predavanja održana u

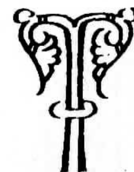
okviru postdiplomske nastave: 1. *Kurs opće lingvistike i sociološka škola* (V. Vinja); 2. *Osnovi fonologije* (Z. Škreb); 3. *Sintagma kao jezična jedinica* (R. Simeon); 4. *Danska strukturalistička škola* (R. Katičić); 5. *Bloomfield i američka lingvistika* (R. Filipović). Nakon trećeg broja odlučeno je da se promijeni početna koncepcija „Suvremene lingvistike" i da se u idućim brojevima obradi po jedan problem moderne lingvističke teorije i prakse i da ga se prikaže u njegovoj cjelini, kako su ga obradili u svojim djelima lingvisti našeg vremena, domaći i strani.

Kao početna dva problema, kojima su se posebno bavili naši lingvisti, izabrani su: a) jezici u kontaktu, i b) kontrastivna lingvistika. Prvi je problem obrađen u broju 4, a drugi je trebao biti obrađen u broju 5. Kako je u to isto vrijeme u Institutu za lingvistiku počeo rad na kontrastivnom projektu koji je imao svoje publikacije, prepuštena je obrada kontrastivne lingvistike Institutu za lingvistiku pa su prilozi iz tog područja tiskani u „Studies" i „Reports" Jugoslavenskog hrvatskog ili srpskog i engleskog kontrastivnog projekta.

Broj 4 „Suvremene lingvistike" objavljen je (g. 1967) pod naslovom *Jezici u kontaktu i lingvističko posuđivanje,* a uredio ga je R. Filipović. Taj vrlo opsežan broj ima 281 stranu, a u njemu je tiskano devet originalnih članaka i 14 prikaza. Glavni prilog, po kome ovaj broj i nosi naslov, *Jezici u kontaktu i jezično posuđivanje* (R. Filipović) obrađuje teoriju jezičnog posuđivanja *(Bilingvizam i jezično posuđivanje)* i njegovu primjenu *(Fonološki aspekt* i *Morfološki aspekt).* U ostalim se člancima obrađuju pitanja iz šireg područja jezičnog posuđivanja: *Lingvističke srodnosti u sredozemlju* (A. Martinet), *Jezična srodnost* (R. Katičić), *Tautološki rezultati jezičnih dodira* (V. Vinja), *Bilingvizam kod Lea Weisgerbera* (S. Žepić), itd. U prikazima obuhvaćena su tada poznata djela i članci iz tog područja.

Peti se broj o kontrastivnosti u jeziku nije nikad pojavio, ali se nakon pauze od pet godina „Suvremena lingvistika" javlja (1972. g.) u novu ruhu i s novim programom, kao časopis koji će

izlaziti dvaput godišnje po jedan broj ili jednom godišnje u dvobroju. Taj novi oblik časopisa „Suvremena lingvistika" počelo je uređivati uredništvo u sastavu Rudolf Filipović, Božidar Finka i Radoslav Katičić, koji je glavni i odgovorni urednik. „Novo ruho", grafičko-likovnu obradbu dali su Franjo Mesaroš i Željko Tomljanović, a izdavači su, pored ZLK Hrvatskoga filološkog društva, Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga iz Zagreba. Uz financijsku pomoć Fonda za naučni rad SRH od god. 1972, a kasnije Republičke zajednice za znanstveni rad SRH (SIZ VII), časopis izlazi redovno, pa je dosad izašlo 14 brojeva (5–6/1972, 7–8/1973, 9/1974, 10/1974, 11/1975, 12/1975, 13–14/1976, 15–16/1977, 17–18/1978), 19. i 20. su u tisku, a 21. i 22. u pripremi. U toku g. 1979. uredništvu su se pridružili kao novi član Dubravko Škiljan i Ljerka Debuš kao tajnik uredništva.

U toku ovih 9 godina svog izlaženja kao redovit časopis „Suvremena lingvistika" uspješno ispunjava dva zadatka koja su joj namijenili urednici: 1) da bude forum za najstručniju raspravu o pitanjima lingvističke znanosti, i 2) da redovitim izlaženjem i obavještavanjem o lingvističkom životu poveže sve naše lingviste u redovitoj komunikaciji i razmjeni mišljenja i informacija. Dosadašnja suradnja pokazala je da su naši lingvisti prihvatili svoj časopis jer je u dosad tiskanim brojevima (od 5–6 do 17–18) objavljeno u rubrici *Članci i rasprave* 30 članaka, u rubrici *Iz lingvističke radionice* 24 članka, a u rubrici *Iz svjetske lingvistike* 14 priloga. Prikazano je 31 djelo, a u *Kronici* zabilježena je djelatnost ZLK i prikazan rad mnogih kongresa, skupova i simpozija. U svakom broju objavljuje se anotirana bibliografija u kojoj se registriraju časopisi, zbornici i mnoga lingvistička djela raspoređena po lingvističkim područjima. Bibliografija ne teži da bude potpuna i iscrpna već odražava interes i mogućnosti svojih autora. Ona pokriva razdoblje od god. 1970. do danas. Suradnici „Suvremene lingvistike" su lingvisti iz cijele Jugoslavije i poneki iz inozemstva; tu su mladi koji tek ulaze u lingvističku znanost i već

iskusni istraživači. Svima njima ovaj časopis služi kao najbolje mjesto da objave rezultate svoga rada, da razmijene mišljenja i da se informiraju o svim novim dostignućima suvremene znanosti o jeziku. U tome je značenje i vrijednost „Suvremene lingvistike", a nadamo se da će tu ulogu imati i nadalje u životu naše lingvistike.

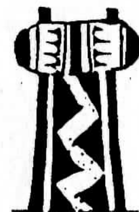
Rudolf Filipović

„KNJIŽEVNA SMOTRA"

„Književnu smotru", časopis Hrvatskoga filološkog društva za svjetsku književnost, osnovala je grupa nastavnika Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Prvi je sastanak uredništva „Književne smotre" održan 13. lipnja 1969. godine, a njezin je prvi broj izišao u jesen iste godine. Sastav uredništva: Sonja Bašić, Miroslav Beker (od 11. broja), Aleksandar Flaker, Stanko Lasić (do 22. broja), Zdravko Malić, Predrag Matvejević (do 22. broja), Nikola Milićević (do 22. broja), Vjekoslav Mikecin (od 3. do 21. broja), Svetozar Petrović (do 10. broja), Milivoj Telećan (od 20. broja), Ivo Vidan, Mate Zorić i Viktor Žmegač. Glavni je i odgovorni urednik Zdravko Malić, tajnik je uredništva Sonja Bašić. Grafički izgled časopisa oblikovao je Ivan Picelj. Časopis izlazi četiri puta godišnje, u nakladi od 1500 primjeraka, a sufinanciraju ga gradska i republička samoupravna interesna zajednica za kulturu i republička samoupravna interesna zajednica za znanost. Izdavač je časopisa Hrvatsko filološko društvo, a od broja 31–32 i Sveučilišna naklada Liber.

Okvirni program časopisa „Književna smotra" obuhvaća praćenje razvoja književnosti u svijetu, razmatranje značajnih ostvarenja svjetske književne baštine sa stajališta suvremenog čitaoca, kritiku književnih prijevoda, prikazivanje pojava i ostvarenja iz jugoslavenskih književnosti u kontekstu njihove poveza-

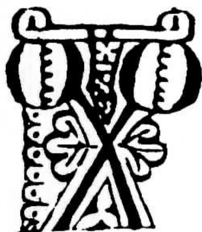

nosti s općim književnim kretanjima u svijetu, bilježenje prisutnosti jugoslavenskih književnih tekstova i tema u nejugoslavenskim književnostima, prikazivanje u obliku sintetskih članaka onih pisaca čije djelo ulazi u okvir književne kulture svakog obrazovanog čovjeka. U „Književnoj smotri" kontunuirano se objavljuju prijevodi pjesničkih tekstova s uvodnim komentarima i prijevodi esejističkih tekstova vezanih za pojedine tematske cjeline našeg časopisa. Od dosadašnjih 36 brojeva „Književne smotre" nekoliko ih je uređeno monotematski: o tzv. „lijevoj književnosti", o orijentalnim književnostima, o Aristotelovoj *Poetici,* suvremeni novelistički trenutak, izbor iz poljske novelistike 20. stoljeća.

Najveći dio prostora „Književne smotre" ispunjen je kritičkim, esejističkim i znanstvenim tekstovima domaćih autora i u tom pogledu mislimo da je taj časopis obavio i nadalje obavlja značajan zadatak okupljanja poznavalaca stranih književnosti, širenja njihova kruga novim, osobito mlađim imenima i unapređivanja poznavanja stranih književnosti na hrvatskosrpskom jezičnom području. Obavljajući taj zadatak „Književna smotra" je mogla, zahvaljujući brzom i velikom razvoju književne i lingvističke kulture u našoj društvenoj sredini tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, ostvariti širok uvid iz prve ruke i u ona područja svjetskog književnog zemljovida s kojima smo u prošlosti pretežno posredno komunicirali. Mislimo tu prije svega na književnosti i predaju drevnih azijskih kultura i na književnosti hispanoameričkog područja.

Drugo je značajno razlikovno obilježje „Književne smotre" nastojanje da se s podjednakim interesom razmatraju književni tekstovi bez obzira na mjesto i vrijeme njihova nastanka, nastojanje da se izbjegne i novinsko književno pomodarstvo i književnoudžbenička suhoparnost. Ogleda se u tom nastojanju aktualna prisutnost u suvremenoj svijesti sveukupne književne baštine čovječanstva, bez tradicionalne hijerarhizacije duhovnog svijeta na metropole i njihove provincije. Listajući nekoliko tisuća strana „Književne smotre", može se naći dosta argumenata za onu spoznaju koja na kraju ovoga našeg milenija „visi u zraku": da smo

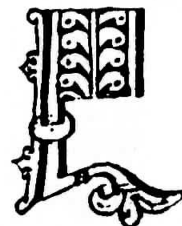

doprli do one prekretnice iza koje će dosadašnja policentrična povijest književnosti sve brže i lakše postajati ontologijom književne povijesti, odnosno ontologijom književnosti *tout court.*

Gledajući unatrag na jedanaest godišta „Književne smotre", prvi nam se tekst prvog njezina broja čini višestruko značajnim, gotovo simboličnim. U tom eseju iz pera Antuna Polanšćaka, našeg neprežaljenog profesora i suradnika, susreće se i miješa Proustov aristokratski Combray s kmetskim zagorskim seoskim dvorištem, susreću se i preklapaju usprkos ogromnim socijalnim i povijesnim razlikama, susreću se i stapaju u ime onog zajedništva kojem je ime i sadržaj sâm čovjek i u tom čovjeku ono nešto što se kod Prousta zove Combray, a kod svakog od nas nekako drukčije, ali što jest uvijek isto – „izgubljeni kraj davno i zauvijek izgubljenog djetinjstva". Stav kojim je prožet taj Polanšćakov *Susret s Proustom* provlači se poput zlatne niti kroz desetke i stotine tekstova objavljenih u „Književnoj smotri". Sa svijetom književnosti, s njegovim „od bronce trajnijim" vrijednostima uspijevamo komunicirati bez provincijskog kompleksa manje vrijednosti, uspijevamo se uključivati u međunarodnu razmjenu književnih dobara na ravnopravnoj nozi, ne umanjujući, ne omalovažavajući „tuđa" dostignuća, svjesni svoga prava na mjesto za stolom na književnoj gozbi svijeta, sposobni i spremni da slušamo drugoga bez samozataje, bez negiranja vlastitog jastva. Taj je stav omogućio „Književnoj smotri" da izbjegne ulogu književnog trgovačkog putnika koji krčmi literarnu robu s naljepnicama „provjerenih svjetskih firmi", omogućio joj je da se u hrvatskoj i jugoslavenskoj književnoj periodici ne osjeća kao strano tijelo i da bude bliska našem čitaocu.

Trenutak pokretanja „Književne smotre", tj. kraj šezdesetih godina, na svoj se način reflektirao u njezinu profilu. Naime, nastala je „Književna smotra" u vrijeme kada su se u našoj književnoj periodici sve nametljivije širili tekstovi koji ni po predmetu ni po načinu razmatranja nisu imali mnogo zajedničkog s književnošću, kada se književni tekst sve češće svodio na izliku, na po-

sredan povod ili za demonstraciju ove ili one filozofske škole mišljenja i njezina terminološkog žargona ili za „dokazivanje" ovog ili onog političkog stava. Da paradoks bude veći, događalo se to u sredini koja se tek nedavno bila oslobodila pritiska „jedinog ispravnog kritičkog stajališta" i ostvarila, činilo se, mogućnost širokog pristupa značenjskoj i znakovnoj složenosti/zasebnosti književnog teksta. Kriza tadašnje književne situacije sadržavala je u sebi i dublju, trajniju krizu aksiološkog mišljenja, tj. stav po kojem se o predmetu mišljenja može kazati *sve* ili samo nabrajanjem njegovih realno postojećih sastojina ili samo opisom njegove „mislene" slike i njezina realnog funkcioniranja. Našavši se u procijepu između popisivača kategorijalnog inventara i ideoloških pragmatičara raznih boja, književnost se sve više sklanjala u svoj jedini „prirodni rezervat" – među „obične" književne čitaoce...

Lišeni iluzije da tadašnjoj kriznoj književnoj i kritičkoj situaciji mogu ponuditi neko spasonosno rješenje, pokretači su „Književne smotre" svojim časopisom jasno željeli samo jedno: da spomenutom „običnom" književnom čitaocu pruže književno i kritičko štivo kojim bi on mogao nadopuniti, provjeriti i eventualno produbiti svoje poznavanje književnosti, takvo štivo koje ga od književnosti ne bi udaljavalo, nego bi ga njoj približavalo, koje njegov književni interes ne bi smanjivalo, nego povećavalo. Zato je „Književna smotra" od samog početka bila odbojna prema tzv. „polidisciplinarnom" i „heterodisciplinarnom" pristupu književnom tekstu, onom pristupu koji književni tekst izbacuje iz okvira književne kulture, izvan okvira njezine sinkronijske i dijakronijske datosti. Takav stav nikako nije značio književnokritički eskapizam, bijeg od životne, od društvene zbilje. On je značio upravo suprotno: nastojanje da se na čovjeka kao rodno i društveno biće pogleda kroz književni „omotač" i povjerenje u književnost kao iskazni oblik čovjekove prisutnosti u svijetu. Teško je, a vjerojatno i prerano prosuđivati koliko je duboko taj stav obilježio profil našeg časopisa, ali jedno je čini se posve sigurno: redovitog čitaoca „Književne smotre" manje je u njoj iznenadio prijevod drevnog

akadskog spjeva o stvaranju svijeta nego filozofsko razmatranje o *katharsis* u Aristotelovoj *Poetici.*

Zdravko Malić

„STRANI JEZICI"
Časopis za unapređenje nastave stranih jezika, izdaje Sekcija za strane jezike HFD i Školska knjiga

Kratak prikaz nastanka, fizionomije i usmjerenja

Dok pripremamo ovaj izvještaj krajem 1979. godine, prvi broj devetog godišta „Stranih jezika" nalazi se u tiskari. Sa zadovoljstvom ističemo da nas 8 godina neprekidnog izlaženja „Stranih jezika" – sudeći po zanimanju čitalaca i suradnika časopis će i dalje izlaziti i razvijati se – ispunja zadovoljstvom i osjećajem da radimo koristan posao.

Časopis je pokrenula grupa entuzijasta, u prvom redu profesora Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su inače uvijek nastojali da spoznaje s njihovih znanstvenih područja, bila to fonetika, sintaksa, leksikologija, kontakti jezika, gdje god je to korisno i moguće prodru i do nastavnika stranih jezika te da im te spoznaje posluže izravno u nastavi ili da im prošire teoretsko viđenje njihove struke. Uz njih, pokretači časopisa bili su stručnjaci iz Republičke prosvjetno-pedagoške službe te profesori iz prakse.

Na koricama prvog broja časopisa, koji je za tisak pripremljen u prosincu 1971. godine, čitamo imena urednika. Glavni je urednik Rudolf Filipović, profesor Filozofskoga fakulteta, spiritus movens čitavog pothvata, čiji su elan i organizacijske sposobnosti ostavili znatnog traga u našoj filologiji. Zamjenik glavnog urednika je Antica Menac, profesor ruskoga jezika na Filozofskom fakultetu.

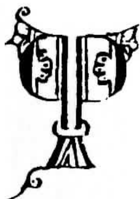
Urednički odbor sačinjavaju Josip Jernej, profesor talijanskoga jezika na Filozofskom fakultetu, Miho Skljarov, tada docent za metodiku nastave ruskoga jezika na Filozofskom fakultetu, Davorka Celmić, Zlatko Muhvić, savjetnici republičkih prosvjetnih službi, Mirjana Jurčić, tada profesor Pedagoške akademije u Zagrebu. Tajnik uredništva je Marka Filipović, asistent Filozofskoga fakulteta.

Svaki član uredništva uređuje ili suuređuje po jednu od sljedećih rubrika: *Lingvistiku, Metodiku, Živu riječ, Naša iskustva, Kroniku, Našu poštu, Prikaze knjiga* i *Bibliografiju.* To su rubrike koje su s nekim izmjenama ostale u časopisu do danas.

Glavni urednik Rudolf Filipović potpisuje uvodnik prvom broju pod naslovom *Zašto izlazimo?* Razlog za izlaženje vidi u tome što velik broj filologa, stručnjaka za strane jezike, nema svoga časopisa, a u časopisu bi oko tri tisuće nastavnika stranih jezika u Hrvatskoj moglo naći odgovore na mnoga pitanja iz svoje struke i pomoć za svoje stručno unapređivanje. Citiram:

> „Časopis *Strani jezici* ima osnovni zadatak da pomaže nastavnicima stranih jezika da proširuju i produbljuju svoje stručno znanje, da prate razvoj onih grana nauke koje su najviše povezane s njihovim radom u nastavi a to su *lingvistika* i *metodika;* da primjenjuju rezultate tih nauka kad god i gdje god je to moguće, pa da proširujući svoje znanje i iskustvo bazirano jednako na lingvističkim kao i na metodičkim osnovama, unapređuju nastavu upotrebom novih metoda i nastavnih pomagala." (str. 1)

U daljnjem izlaganju glavni urednik ocrtava fizionomiju časopisa specificirajući što bi trebalo da donosi pojedina od osam gore spomenutih rubrika. Posebno se osvrće na sadržaj i značenje rubrike *Lingvistika,* što je važno u sedamdesetim godinama, kad definicije tog termina znatno variraju od jedne škole do druge. Termin je ovdje obuhvatan te uključuje teoretsku i primijenjenu lingvistiku.

Sudeći po prilozima, nakladi od oko 3000 primjeraka i uvodniku glavnoga urednika u prosincu 1972. godine, časopis je ispunio svoja očekivanja. No u istom uvodniku urednik pledira za više informacija od čitalaca s ocjenama korisnosti časopisa. On također predlaže anketu koja bi trebala ocijentii časopis i jedno savjetovanje čitalaca koje bi dalo kritički osvrt na dosadašnju fizionomiju časopisa. To je i izvršeno pa se u broju 3/1973. glavni urednik zahvaljuje sudionicima u anketi i razgovoru.

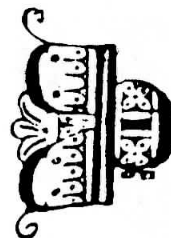
I tako je časopis nastavio s izlaženjem i postao dijelom stručnog ambijenta ne samo u krugu nastavnika stranih jezika u Hrvatskoj nego u čitavoj zemlji.

U međuvremenu je bilo nekih izmjena u uredništvu. U drugoj godini izlaženja mijenja se tajnik uredništva, pa Marku Filipović na tom poslu zamjenjuje Olja Perić, asistent na Odsjeku za klasične jezike Filozofskoga fakulteta.

Nakon što je prvi urednički kolegij uradio pet godišta časopisa „Strani jezici", dio uredništva traži smjenu. Obrazlažući svoje odluke o ostavkama prezauzetošću drugim dužnostima i predlažući ljude koji bi ih na poslu mogli zamijeniti, povlače se iz uredništva Rudolf Filipović, Antica Menac, Josip Jernej te tajnik uredništva Olja Perić. O tome uredništvo časopisa izvješćuje svoje čitaoce u uvodniku za dvobroj 1–2 šestog godišta 1977.

> „U času kad časopis *Strani jezici* ulazi u šestu godinu izlaženja, kad je sakupio krug vjernih čitatelja i pretplatnika i time se afirmirao kao korisno glasilo, nekoliko dosadašnjih članova uredništva moralo nas je zbog velike zauzetosti drugim dužnostima ostaviti. Njihov odlazak u uredništvu se osjeća i osjetit će se jer se upravo sada događaju kod nas značajna previranja u nastavi stranih jezika pa bi njihovo dugogodišnje iskustvo u praćenju jezične nastave mnogo značilo u iznošenju našeg mišljenja i naših pogleda na spomenute promjene.
> Iz uredništva se povukao jedan od osnivača časopisa i dosadašnji glavni urednik, prof. dr Rudolf Filipović, čovjek koji je proteklih pet godina najviše pridonio tome da naš list postigne sadašnju kvalitetu i da našim stručnjacima za strane jezike bude čvrst oslonac i pouzdan vodič u njihovu radu. Na dužnosti člana uredništva zahvalili su se također prof. dr Antica Menac i prof. dr Josip Jernej, koji su od prvog dana postojanja časopisa zajedno s glavnim urednikom radili na njegovu izgrađivanju.
> Za novog glavnog urednika časopisa izabran je prof. dr Damir Kalogjera, a novim članovima uredništva postali su prof. dr Stanko Žepić, Anuška Nakić, savjetnik, Ratko Venturin, viši lektor, i Yvonne Vrhovac, profesor, kao urednici pojedinih rubrika. Za zamjenika glavnog urednika izabran je Zlatko Muhvić, profesor, koji će zajedno s dosadašnjim članovima uredništva nastojati da se održi potreban kontinuitet. Do promjene došlo je i u tajništvu, kad je na mjesto Olje Perić, asistenta, koja je vrlo savjesno i uspješno obavljala tajničke poslove, ali se također povukla iz opravdanih razloga, izabrana Milica Bukarica, profesor."

U daljnjem tekstu uredništvo izjavljuje da će slijediti uredničku politiku dosadašnjeg uredništva.

To se i potvrdilo nakon što je novo uredništvo pripremilo dva puna godišta za tisak, te bi se tekuća urednička politika mogla ovako sažeti. U svakom se broju nastoji objaviti kako u rubrici *Lingvistika* tako i *Metodika* nekoliko radova znanstvenog karaktera odnosno primijenjeno-znanstvenog karaktera. Ovdje dolaze u obzir znanstveni radovi jugoslavenskih autora ili prevedeni radovi osobite vrijednosti, bilo da su izričito pisani za časopis ili uzeti iz nekog manje dostupnog izvora. S druge strane, u rubrikama *Naša iskustva, Živa riječ, Kronika* itd. nastojimo objaviti što više priloga iz prakse i za praksu. Želimo pokazati našim čitateljima da mogu postati i suradnici časopisa, te da ga osjete kao svoje glasilo koje ne zanemaruje praktičnoga nastavnika. Prakticiramo jednu inovaciju, a to je uvođenje povremenih rubrika. Kad dobijemo

polemički materijal objavljujemo ga u rubrici *Diskusija.* U nekoliko smo navrata uveli rubriku *Novosti iz književnosti i kulture* gdje se pojavljuju kratki prikazi novih knjiga iz područja beletristike. U rubrici *Razgovarali smo...* jednom smo dosada donijeli razgovor našeg urednika s jednom nastavnicom iz prakse u vezi s reformom nastave koja je u toku. Najveća je pak inovacija uređivanje pojedinih brojeva, tako da su većinom posvećeni jednom pitanju. Tako smo dvobroj 1–2/1979. posvetili jeziku struke, vrlo važnom pitanju u vezi s usmjerenim obrazovanjem koje donosi tekuća reforma školstva. Reformi nastave stranih jezika unutar reforme školstva posvetili smo dio broja 3/1979. U dvobroju 3–4/1978. posebno smo pažnju obratili pitanju testiranja i individualizacije nastave u školi. S tom ćemo praksom nastaviti kad se ukaže prilika i potreba.

Uredništvo podupire prosvjetnu politiku koja se trsi da se iz naših škola ne izgube neki svjetski jezici koji u njoj imaju dugu tradiciju, otvarajući stranice časopisa stručnjacima za sve jezike koji se poučavaju. Isto tako uredništvo nastoji da dobije suradnike iz svih republika i pokrajina, u čemu je do sada imalo uspjeha.

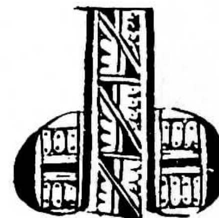
Damir Kalogjera

PODRUŽNICE

111

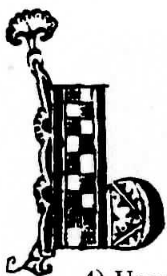
Podružnica Hrvatskoga filološkog društva u Osijeku

Moj tekst neće biti analiza rada Podružnice ni kritičko vrednovanje njezina rada, nego informativna retrospekcija od prvih početaka aktivnosti Podružnice do njezina ugasnuća. Ja neću ni moći dati cjelovitiju sliku djelovanja Podružnice jer o njezinu radu nisu uvijek vođeni potrebni zapisnici, niti postoji određena dokumentacija koja bi bacila više svjetla na taj rad.

U povremenim susretima s profesorima zagrebačkog Sveučilišta rodila se ideja o osnivanju Podružnice u Osijeku. Da bi se ta plemenita zamisao realizirala, došao je u Osijek sveučilišni profesor Zdenko Škreb. On je održao predavanje o interpretaciji jedne Zmajeve pjesme, predavanje koje je pobudilo velik interes slušača. (Bila su prisutna 93 prosvjetna radnika.) Profesor Škreb je stigao ujedno i kao glasnik časopisa „Umjetnost riječi". Časopis je prof. Škreb ponio sa sobom u kovčegu i taj broj je bio ubrzo rasprodan. Tako je prof. Škreb položio temeljni kamen za buduću Podružnicu u Osijeku.

Njegovo predavanje imalo je nekoliko ciljeva:

1) On je upoznao osječke prosvjetne radnike s novim strujanjima i pogledima na strukturu književno-umjetničkog djela.
2) Ponukao je prosvjetne radnike na ozbiljan znanstveni rad uključujući ih u buduću Podružnicu.
3) Upozorio je prosvjetne radnike da promatraju književno-umjetničko djelo kao fenomen određenoga društvenog momenta u kojemu je nastalo i koje ono odražava bez obzira na tematiku, angažiranost ili neangažiranost, a uz to da uoče i onu drugu, imanentnu stranu književnog djela, po čemu ono i jest književno djelo, tj. njegov umjetnički izraz.

4) Upoznao je osječke prosvjetne radnike s imenima Spitzera, Kaysera i Staigera, glavnim teoretičarima stilističke škole, koju su prihvatili profesori zagrebačkog Sveučilišta, stvorivši tzv. „zagrebačku školu".

Nedugo zatim pozvani su prosvjetni radnici jugoslavistike i jezika na osnivačku skupštinu na kojoj je osnovana Podružnica i izabran upravni odbor. Ime društva je glasilo: Hrvatsko filološko društvo – Podružnica Osijek. Uskoro je Podružnica dobila pravila u kojima je naročito istaknuta svrha društva: proučavanje filoloških pitanja, lingvistike, povijesti književnosti, teorije književnosti i njihove metodike; držanje sastanaka, javnih sastanaka i organiziranje predavanja i tečajeva s područja filologije; podizanje i organiziranje stručnog obrazovanja i znanstvene aktivnosti članova; popularizacija filološke znanosti.

Ujedno je Podružnica prijavljena upravnim vlastima i registrirana. Željeli smo u Podružnici okupiti sve intelektualce grada koji se interesiraju za filologiju, bez obzira na profesiju, kao i sve druge ljubitelje jezika, književnosti i humanističkih znanosti. Planirano je da na priredbama povremeno sudjeluju istaknuti jezični, literarni i drugi humanistički stručnjaci koje bi nam središnjica Hrvatskoga filološkog društva upućivala na naš zahtjev. Nastojali smo da se što veći broj ljudi pretplati na časopise Društva („Jezik" i „Umjetnost riječi") kako bismo imali pouzdan izvor informacija o suvremenim problemima nauke o jeziku i književnosti.

Na prvom sastanku upravnog odbora odlučeno je da se rad upravnog odbora odvija ubuduće prvenstveno u okviru radnih grupa. Formirane su ove radne grupe:

1) grupa za metodiku nastave materinskoga jezika i književnosti,
2) grupa za publikacije HFD,
3) grupa za organizaciju predavanja,
4) grupa za vezu sa središnjicom HFD.

Rukovodilac svake pojedine radne grupe odgovoran je za rad i afirmaciju Podružnice na području djelovanja svoje grupe. Vođeno je računa o tome da rukovodioci budu članovi upravnog odbora.

Rad grupa nije bio djelotvoran, pa je sam posao pao na leđa nekolicine agilnih ljudi.

Drugo predavanje održao je Aleksandar Flaker o stilskoj formaciji romantizma. Svoje predavanje započeo je prof. Flaker prikazom pojma romantizma u sažetoj „leksikografskoj" obradi poslužívši se pri tome radovima drugih autora, ali izlažući svoju koncepciju romantizma kao stilske formacije. Primjena te koncepcije romantizma na problematiku hrvatskog narodnog preporoda – po mišljenju prof. Flakera – ne da se obuhvatiti pojmom jedne evropske stilske formacije. Nakon predavanja nastala je živa i dugotrajna diskusija.

Nakon toga je održao predavanje prof. Ljudevit Jonke o zarezu između nezavisnih rečenica i o zarezu između glavnih i zavisnih rečenica. Predavač se najviše zadržao na pogodbenim, dopusnim, uzročnim i posljedičnim rečenicama, naglašavajući kako sve rečenice mogu biti u tijesnoj vezi s glavnim rečenicama, i onda se pišu bez zareza, ali ako se ove rečenice osjećaju kao naknadno dodane ili imaju poluzavisan odnos prema glavnim rečenicama, onda se javlja potreba da se ispred njih stavi zarez. To je predavanje bilo najbolje posjećeno (preko 100 prosvjetnih radnika), a diskusija je morala biti prekinuta, zbog dužine trajanja.

Prof. Ivo Frangeš održao je dva predavanja: o problemima u našoj lingvistici i o A.G. Matošu. U prvom je predavanju naglasio kako ima lingvista ali nema lingvistike kao kompaktne znanstvene grane, kao sustavne i kontinuirane organizirane djelatnosti, planske, povezane, funkcionalne i djelotvorne, s istodobno i institucionaliziranom i otvorenom strukturom – nema lingvistike koja bi bila više-manje homogen sustav, a ne samo heterogen mehanički zbroj diskontinuiranih i izoliranih pojedinaca i zatvorenih krugova. Pri kraju je predavač naglasio da nije ništa neobično kako naša zemlja postaje sve češći objekt istraživanja stranih učenjaka, kako naša

kapitalna izdanja izdaju inozemni nakladnici, a pri tome naši najbolji kadrovi sve češće unapređuju tuđu znanost i odgajaju tuđe kadrove. Autor jest za suradnju, za podjelu rada, ali misli da ona upravo takva kakva sad postaje sve karakterističnija ipak nije poželjna.

U predavanju o A.G. Matošu prof. Frangeš je isticao kontradikcije u Matoševu opusu. Zadržao se na misli kako je Matoš prvi naš artist koji je u isto vrijeme bio duboko vezan uz narodni izraz. Istaknuo je kako je Matoš objašnjavao svoj negativni sud o Nehajevljevu romanu *Bijeg* razlozima jezične čistoće, dajući svoju definiciju stila. Završavajući izlaganje Frangeš je naglasio da je Matoševo djelo privlačno i čitko i danas, a to dokazuje da je Matoš osim umjetničke snage imao i pravilnu intuiciju o tome što je i što će biti ona norma koju mi i danas uglavnom poznajemo.

Prof. Sreten Živković održao je predavanje o sintaksi rečenice, prof. Josip Torbarina o Shakespeareovu *Hamletu*, a prof. Mladen Engelsfeld o Krležinu *Povratku Filipa Latinovicza.*

Zadnje predavanje održao je 6. svibnja 1971. pred 48 osječkih nastavnika prof. Miroslav Šicel pod naslovom *Periodizacija i problemi periodizacije u hrvatskoj književnosti.*

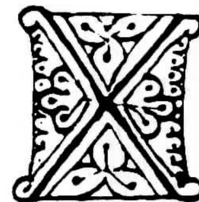
Tim predavanjem Podružnica je završila svoje djelovanje. Rad je potpuno zamro, jer su i upravni odbor i članovi usmjerili svoju aktivnost na drugi kulturni kolosijek.

Ivo Bogner

Podružnica Hrvatskoga filološkog društva u Puli

Nakon osnutka podružnica HFD u Rijeci i Đakovu i nekim drugim mjestima osnovana je, na poticaj profesora Šepića, Lukina, Vincea i drugih, podružnica toga društva i u Puli. Osnivačka skupština održana je 29. listopada 1954. u Klubu sindikata državnih služ-

benika (u bivšem Okružnom sudu). Inicijativni odbor za tu je priliku objavio prigodni letak pozivajući građane Pule da dođu na osnivačku skupštinu. Pozivu se odazvao velik broj građana, a prigodno predavanje održao je sveučilišni prof. Mate Hraste, koji je došao kao predstavnik središnjice iz Zagreba. Nakon predavanja razvila se živa i plodna diskusija i o samom predavanju i o zadacima HFD.

Kako nam se sačuvao primjerak letka za spomenutu godišnju skupštinu, objavljujemo ga u cijelosti:

SVIM PRIJATELJIMA HRVATSKOG JEZIKA

Ljubi, rode, jezik iznad svega,
U njem živi, umiri za njega!
P. Preradović

U Zagrebu već nekoliko godina postoji i radi Hrvatsko filološko društvo, koje izdaje i svoj popularno pisani časopis pod naslovom: „Jezik, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika". Svrha je toga društva, kao što stoji u podnaslovu tog časopisa: kultura jezika, a naročito hrvatskoga književnog jezika.

Osim središnjice u Zagrebu osnovano je nekoliko podružnica u pokrajini. Tako je lanjske godine osnovana podružnica toga društva u Rijeci, u Đakovu i t. d.

Kako je javni život u Puli uslijed talijanske okupacije bio usmjeren u cilju odnarodnjavanja i zatiranja našeg jezika, to su se i hrvatska kulturna nastojanja, a jezična napose, tako ometala, da danas osjećamo u tome velike praznine. I danas još ima Hrvata u Istri, pa i u Puli, koji ne govore svojim materinjim jezikom.

Uopće – mnogi naši ljudi i iz drugih krajeva ne proučavaju svoj materinji jezik u dovoljnoj mjeri, pa se opaža u

njihovu izražavanju nedostatak trajnog njegovanja tog tako značajnog i velikog blaga jednog naroda.

Da bismo se što svestranije pozabavili raznolikim, važnim i zanimljivim jezičnim pitanjima te tako podigli svoju jezičnu i književnu kulturu, osnivamo podružnicu Hrvatskog filološkog društva u Puli. Nastojat ćemo popularnim, izabranim i aktualnim predavanjima, kao i tečajevima hrvatskog jezika, stila i pravopisa, koristiti svojim članovima. Napominjemo, da se ne ćemo ograničiti samo na proučavanje hrvatskog jezika, iako će to biti jedan od najvažnijih naših zadataka, nego ćemo obrađivati i opće jezične probleme.

Članom našega društva može biti svatko, tko voli svoj materinji jezik i kojega zanima lingvistika uopće. Osim profesora, nastavnika svih struka i učitelja, poželjno je da u naše društvo uđu i drugi, koji nemaju možda izravne veze s proučavanjem jezika, a ipak češće dolaze u priliku, da se pismeno, a katkada i usmeno javno izražavaju. Stoga su nam pravnici, novinari, glumci, radnici, inženjeri, liječnici, činovnici i svi drugi dobro došli.

Upozorite svoje prijatelje i znance, da dođu na osnivačku skupštinu društva, što će se održati u petak 29. X. u 20 sati u Klubu sindikata drž. službenika (bivši Okružni sud), kojoj će prisustvovati i izaslanik središnjice iz Zagreba sveuč. prof. dr Mate Hraste.

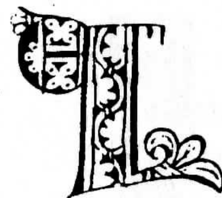
Učlanite se u podružnicu Hrvatskog filološkog društva u Puli!

Društvo ima svoje sjedište u prostorijama Naučne biblioteke u Puli.

INICIJATIVNI ODBOR

Doista su predavanjima što ih je podružnica organizirala prisustvovali brojni građani odnosno članovi Društva, daleko više nego što bi se moglo pretpostavljati s obzirom na to da je riječ o

stručnom društvu. To su bili ne samo učitelji, nastavnici i profesori, koji su po svojem zvanju bili uže zainteresirani za rad u takvu društvu, nego i poveći broj pravnika (među njima i predsjednik Okružnog suda dr Nežić), liječnika (tadašnji ravnatelj prim. dr M. Duić, prim. dr Jelašić, dr Z. Maretić, unuk profesora Tome Maretića, dr V. Ribarić-Vince i drugi), zatim više agronoma, farmaceuta i drugih.

Neka su se predavanja održavala u suradnji s Narodnim sveučilištem, a pojedini su članovi organizirali i izložbe prigodom nekih kazališnih predstava, surađivali u pulskim i riječkim listovima objavljujući članke o radu Društva, o jezičnim pitanjima užega kraja, objelodanjujući članke o nazivima ulica, pogreškama u javnim natpisima i sl. (npr. Z. Vince, A. Šepić i drugi).

Treba posebno istaknuti uzornu suradnju između Podružnice i Središnjice. Tadašnji tajnik HFD prof. Zdenko Škreb bio je podružnici u Puli od nemale pomoći. Tadašnjem tajniku Z. Vinceu bio je od koristi ne samo savjetima nego je Podružnici slao i neke knjige, separate s važnijim člancima, potrebnima i za organizaciju predavanja. Aktivna i živa suradnja očitovala se i u češćim izmjenama dopisa i pisama između tadašnjih tajnika, što je sve bilo od znatne koristi i primjer međusobne suradnje.

Brojni članovi Podružnice u Puli bili su pretplaćeni na „Jezik", pa je o tome u svoje vrijeme donosio potanje obavijesti taj časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. Kao što je rečeno, članovi su u većem broju prisustvovali i predavanjima koja su se pretežno održavala u Naučnoj biblioteci (gdje je bilo sjedište), a predavači su, osim (već spomenutoga) prof. M. Hraste, bili i prof. Lj. Jonke, prof. B. Klaić i drugi.

Kako se godine 1955. održavalo Savjetovanje slavista u Beogradu, na kojem je prisustvovalo mnogo stranih i domaćih slavista, tajnik Z. Vince opsežno je izvještavao o radu toga Savjetovanja (kasnije je ono smatrano kao III međunarodni slavistički kongres) na stranicama riječkoga „Novoga lista".

Podružnica je nešto slabije radila kada ju je napustio njezin tajnik, a kasnijih je godina više formalno nastavljalo svoje djelovanje. Predsjednik prof. A. Šepić ipak i dalje ostaje na čelu Podružnice.

Međutim, kako je vrijeme prolazilo, podružnica pomalo zamire te je obnovljena, ili nanovo osnovana, u travnju godine 1968. u Pedagoškoj akademiji, na poticaj profesora Katedre za hrvatski ili srpski jezik i književnost naroda Jugoslavije Ljubice Ivezić i Stjepana Vukušića kao i bivših članova omladinskoga književnog kluba „Istarski borac" Albina Crnoborija, Marijana Kalčića i drugih. Na novoj obnovljenoj osnivačkoj skupštini delegat središnjice iz Zagreba bio je prof. Radoslav Katičić.

Podružnica je uspješno počela raditi s predsjednikom prof. S. Vukušićem na čelu i tajnikom Veselkom Rubešom. Za rad Podružnice vladao je velik interes, posebno među prosvjetnim radnicima, studentima i ostalim građanima, pa su predavanja s jezičnom i književnom tematikom bila vrlo dobro posjećena. Bilo je opet i brojnih novih pretplatnika na časopis „Jezik". Ustanovama i poduzećima bio je upućen poziv da se za sve tiskane materijale i natpise u gradu obrate članovima Podružnice, stručnjacima za jezik, radi lekture, korekture i savjeta, pa je na taj poziv bilo dosta odaziva. Sav su taj posao obavljali naši lektori dobrovoljno.

Na godišnjoj skupštini godine 1971. izabrana je za predsjednicu prof. Ljubica Ivezić, a za tajnicu nastavnica Đurđa Jurčić. Novi odbor Podružnice stavljen je pred zamašan zadatak da organizira prvo savjetovanje o nekim stručnim i metodskim pitanjima u nastavi hrvatskoga ili srpskoga jezika u osnovnoj školi. Zavod za unapređenje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske i Hrvatsko filološko društvo iz Zagreba pripremili su program savjetovanja i osigurali predavače, a Podružnica HFD u Puli izvršila je čitavu organizaciju u Puli za prihvat i smještaj svih sudionika savjetovanja iz osnovnih škola istarsko-riječke regije i gostiju iz Zagreba. To izuzetno uspjelo savjetovanje prikazano je dosta iscrpno u „Istarskom borcu" godine 1971, u br. 3–4. Iz njega je vidljivo da su nastupili ovi predavači: M. Šicel, D. Rosandić, J. Silić, S. Babić, J. Kekez, J. Vončina, K. Pranjić, J. Bratulić.

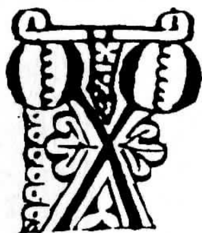
Podružnica je nastavila lektorirati i korigirati razne članke, referate, saopćenja i sl. za koje su se obraćali autori raznih struka, zvanja i zanimanja. Organizirano je, među ostalim, i sudjelovanje članova podružnice na VII kongresu jugoslavenskih slavista u Beogradu uz pomoć Osnovne organizacije sindikata radnika društvenih djelatnosti, koji je materijalno pomogao podružnici da uputi na kongres prof. Lj. Ivezić i prof. S. Vukušića i nastavnicu Z. Vodopiju. Članovi Podružnice HFD-a koji su Kongresu prisustvovali informirali su svoje članove u Puli o radu Kongresa.

I u to vrijeme Podružnica je svoje postojanje pored druge djelatnosti u potpunosti opravdala i time što je odgovarala i na vrlo brojna pitanja iz jezične, odnosno terminološke problematike pulskoga javnog života.

Zlatko Vince – Ljubica Ivezić

Podružnica Hrvatskoga filološkog društva u Zadru

U Zadru, gdje je 1956. godine otpočeo s radom Filozofski fakultet, osnovana je na inicijativu zadarskih sveučilišnih nastavnika već slijedeće godine Podružnica Hrvatskoga filološkog društva. Odluku o osnivanju Podružnice donio je 9. ožujka 1957. inicijativni odbor sastavljen od predstavnika Fakulteta (Zlatko Vince, Žarko Muljačić, Dalibor Brozović, Nikica Kolumbić) i predstavnika zadarskih škola (Jeronim Kraljev, Šime Dunatov, Emil Margreiter, Stjepan Kaurloto i drugi), aktivnih do tada u Klubu kulturno-prosvjetnih radnika „Juraj Baraković". Osnivačkoj skupštini Podružnice, održanoj 7. travnja, pored pedesetak uzvanika iz Zadra prisustvovao je i predstavnik Središnjice HFD Ljudevit Jonke, koji je u

sklopu dobro obavljenih priprema održao predavanje *Pravopisni i jezični problemi današnjice.* Na skupštini su istaknuti osnovni zadaci Podružnice (podizanje opće jezične kulture, popularizacija književnosti, stručno i naučno uzdizanje članstva), upisani prvi članovi (45) i izabran odbor, koji je nakon toga konstituiran u sastavu: Ljubomir Maštrović (predsjednik), Miroslav Krava (potpredsjednik), Dalibor Brozović (tajnik), Stjepan Kaurloto (blagajnik), Zlatko Vince (knjižničar), Vesna Jakić-Cestarić, Jeronim Kraljev, Šime Dunatov, Žarko Muljačić, Emil Margreiter, Franjo Švelec, Ante Artić, Dževad Alibegović i Valentin Uranija.

Svestrana aktivnost zadarskih filologa organizirana je odmah. Odlučeno je da se stručni rad odvija u dvjema sekcijama: književno-teoretskoj (kojoj je za pročelnika izabran F. Švelec a uskoro zatim Mira Janković) i lingvističkoj (M. Kravar). Uz redovni rad u sekcijama, gdje su vođene diskusije o različitim filološkim pitanjima, jednom u mjesecu održavana su javna predavanja namijenjena ponajprije širem krugu slušatelja.

Prvo predavanje, pod naslovom *Smjernice opće lingvistike* održao je 6. svibnja 1957. Miroslav Kravar, a zatim su slijedila izlaganja Mire Janković (*Engleska poetska drama*), Zlatka Vincea (*Fran Kurelac*), Josipa Torbarine (*Da li je Marlowe napisao Shakespeareova djela*), Mate Suića (*Prilog lingvistike ilirologiji*), Jevta Milovića (*Proces pjesničkog stvaranja kod Njegoša*) i drugih. Plodnom radu doprinosila su gostovanja istaknutih učenjaka iz Zagreba, koja će slijediti i narednih godina: Zdenko Škreb: *Interpretacija Cesarićeve lirike,* Josip Hamm: *Poezija hrvatskih glagoljaša,* Zdenko Škreb: *Njemačka romantika u sklopu evropske romantike,* Mate Hraste: *O podrijetlu bugarštica prema analizi njihova jezika,* Josip Hamm: *Suvremeni zadaci jugoslavenske slavistike.*

Zanimanje za rad u filološkom društvu toliko je poraslo da je Podružnica već krajem prve godine postojanja imala 94 člana, a i broj pretplatnika na „Jezik" i „Umjetnost riječi" naglo je porastao. Uz ostali rad organizirana su i dva tečaja: tečaj španjolskog jezika i tečaj litavskog jezika s osnovama baltoslavistike. Na Prvom kongresu jugoslavenskih slavista u Beogradu podružnica je bila zastupljena sa 6 članova, ali ni s jednim referatom.

Na I godišnjoj skupštini (30. ožujka 1958), kojoj je prisustvovao i delegat HFD Zdenko Škreb, konstatirano je da je Podružnica radila uspješno. Ipak nezadovoljstvo je izraženo zbog odnosa nastavnika zadarskih škola prema radu u filološkom društvu, pa je odlučeno da se radi njihova većeg angažiranja iznađu nove forme rada (srednjoškolska sekcija).

U drugoj godini svoga postojanja, u kojoj su u upravnom odboru i s istim funkcijama ostali gotovo svi raniji članovi, Podružnica je radila još uspješnije, osobito s obzirom na broj održanih predavanja, od kojih su dva bila posvećena 50. obljetnici smrti S.S. Kranjčevića. Nakon dvaju sastanaka posvećenih razmatranju nacrta pravopisa upućene su primjedbe Pravopisnoj komisiji i bile su osobito zapažene. Javna mjesečna predavanja bila su dobro posjećivana, ali su i dalje bila aktualna nastojanja da se osigura sudjelovanje Podružnice u svim vidovima kulturnog života u gradu. Na IV međunarodnom slavističkom kongresu u Moskvi F. Švelec referirao je o odnosu Držićeva teatra prema talijanskoj književnosti. Zbog svega toga na glavnoj godišnjoj skupštini HFD zadarska je Podružnica istaknuta kao najbolja i po brojnosti i po aktivnosti i po kvaliteti rada i rezultata.

Godine 1959. Podružnica je imala 150 članova, a nastojalo se uključiti u rad još više građana i studenata jezika i književnosti. Najveći je uspjeh Podružnice u toj godini sudjelovanje Zadrana na II kongresu jugoslavenskih slavista u Zagrebu, gdje su održali 5 referata i 2 koreferata: Ljubomir Maštrović: *O 'Hvarkinji' i njezinu piscu,* Franjo Švelec: *Marin Držić na suvremenoj sceni,* Dalibor Brozović: *O važnosti baltičkih jezika za slavistiku, osobito za našu dijalektologiju,* Žarko Muljačić: *Naše hibridne dalmatinsko-mletačke posuđenice,* Vesna Jakić-Cestarić: *O srednjočakavskoj akcentuaciji,* Janez Rotar: *Slovenski i makedonski jezik na hrvatskosrpskom jezičnom području,* Zlatko Vince: *Današnji zadaci nauke*

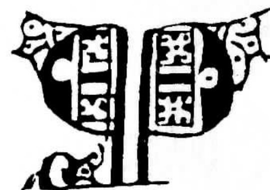

o književnom jeziku u Jugoslaviji. Treba istaknuti da nijedan grad u Jugoslaviji osim republičkih centara nije bio tako dobro zastupljen na Kongresu. U težnji da se popravi jezična kultura u cjelokupnom javnom životu osnovana je i komisija za jezičnu kulturu, čiji su članovi (V. Uranija i D. Brozović) o toj problematici pisali u lokalnom tisku.

Sljedeće godine osnovana je Podsekcija za suvremenu lingvistiku u kojoj se obrađuju značajna djela i članci iz suvremene lingvistike, dok se u lingvističkoj sekciji čitaju samo originalni znanstveni radovi. Da bi se poboljšala suradnja s nastavnicima srednjih škola, osnovana je Sekcija za suradnju sa školama, koja već 1961. zamire zbog odlaska njezina rukovodioca Zlatka Vincea. Tada se i Podsekcija za lingvistiku spaja s lingvističkom u jednu sekciju. Nakon veoma temeljitih priprema zadarski su filolozi 1961. s mnogo uspjeha sudjelovali na III kongresu jugoslavenskih slavista u Ljubljani (Franjo Švelec: *Držićeva 'Mande' prema talijanskoj književnosti,* Miroslav Kravar: *Aktualni problemi suvremene lingvistike,* Žarko Muljačić: *Suvremena dijalektologija i etimologija* i *O imenu grada Dubrovnika,* Dalibor Brozović: *O rekonstrukciji predmigracionog mozaika hrvatskosrpskih dijalekata,* Nikola Ivanišin: *Dramsko i dramatsko u stvaranju I. Vojnovića,* Nevenka Košutić-Brozović: *Hrvatska moderna i Przybiszewski,* Ante Muljačić: *Dostojevski i književno djelo Augusta Cesarca,* Nikica Kolumbić: *Jedna hrvatska srednjovjekovna osmeračka 'Molitva protiv Turaka',* Branko Polić: *Osvrt na jezik Tita Brezovačkog u djelu 'Matijaš Grabancijaš Dijak',* Ljubomir Maštrović: *Tragedija 'Merope',* Zlatko Vince: *Norme suvremenoga hrvatskosrpskog književnog jezika.* Prisustvovali su još Jevto Milović, Janez Rotar i Ante Franić). Kao primjer navodimo da su od 11 referata sudionika iz Hrvatske pročitanih u lingvističkoj sekciji 5 referata održali znanstvenici iz Zadra. Predsjednik zadarske podružnice HFD od njezina osnutka do 1961. Ljubomir Maštrović zahvalio se zbog bolesti na toj funkciji, pa je bio biran za počasnog predsjednika, a za novog predsjednika izabran je Miroslav Kravar,

koji na toj dužnosti ostaje do odlaska u inozemstvo u proljeće 1962. Rad u sekcijama i dalje je bio dobar, ali tzv. velika predavanja sve su rjeđa, jer se aktiviralo Narodno sveučilište i Matica hrvatska, koji su angažirali predavače te nije bilo dovoljno snage za rad na više kolosijeka.

Kako se iz navedenog vidi, rad od 1957. do 1961. bio je zaista uspješan. U aktivnostima je sudjelovao lijep broj filologa i ljubitelja filologije, kojima je rad u Podružnici pomagao u stručnom i naučnom usavršavanju.

Počevši od 1962. gotovo je svaki rad u Podružnici zamro, osim što su filolozi i dalje nastavili sudjelovati na kongresima, a bili su vrlo aktivni i u Usmenoj zadarskoj reviji.

Inicijativa za ponovno oživljavanje rada HFD u Zadru potekla je od ranijih članova podružnice potkraj 1979, pa je nakon obavljenih organizacijskih priprema u skladu s novim Statutom HFD konstituiran Aktiv HFD u Zadru. Za pročelnika Aktiva izabran je Miroslav Kravar, za tajnika Josip Lisac, za blagajnika Mirjana Šokota, a voditelji sekcija su Nevenka Košutić-Brozović (literarna sekcija), Vjekoslav Ćosić (lingvistička sekcija) i Mladen Dorkin (sekcija za unapređenje nastave jezika i književnosti).

Josip Lisac

Podružnica Hrvatskoga filološkog društva u Petrinji

Nakon izvršenih priprema osnovana je 1967. Podružnica HFD u Petrinji. Na osnivačkoj su skupštini u ime HFD iz Zagreba bili Zdenko Škreb i Radoslav Katičić. Škreb je govorio o historijatu HFD a Katičić o suvremenom proučavanju jezika.

U programu budućega rada kao glavni je zadatak postavljeno angažiranje članova na razvijanju jezične i opće kulture u vlastitoj

sredini. Taj je zadatak ostvarivan preko tribine „Aktualni razgovori o književnom jeziku i njegovoj primjeni”. Tu se raspravljalo o primjeni književnog jezika u praksi, o emisijama lokalne radio-stanice, natpisima i reklamama u gradu, o jeziku korespondencije radnih organizacija, lokalnoj štampi i sl. Posvećena je posebna pažnja stručnom usavršavanju nastavnika i njihovu osposobljavanju za uspješan metodički rad na razvijanju jezične kulture – organiziranjem stručnih aktiva, konzultacija i sastanaka.

Radi poticanja i pomaganja kulturno-prosvjetnog rada Podružnica predviđa suradnju sa srodnim stručnim društvima koja djeluju na njezinu području. To su Ogranak Matice hrvatske, Podružnice Pedagoško-književnog zbora, Općinsko prosvjetno vijeće, Dom kulture „Moša Pijade”.

Već u prvoj godini postojanja Podružnica broji 96 članova. U njezin rad uključeni su prosvjetni radnici, veterinari, liječnici, agronomi, inženjeri, službenici, penzioneri i drugi, slobodno se može reći gotovo sva inteligencija u Petrinji.

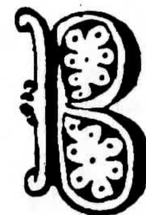
Svaki član Podružnice pretplaćen je na časopis „Jezik” a nastavnici još i na časopis „Umjetnost riječi”.

U drugoj godini postojanja Podružnica se u Petrinji organizacijski učvrstila. Broj članova povećan je na 130. Razvijena je plodna predavačka aktivnost, a predavači su bili uglavnom iz Zagreba. Naročito uspjela manifestacija bila je proslava 400. obljetnice smrti Marina Držića. Tom je prigodom o književnom liku Marina Držića govorio Milan Ratković a o jezičnim elementima komedije *Dundo Maroje* Milan Moguš. Za mlade članove Podružnice predavanje o antičkoj književnosti i suvremenosti održao je Vladimir Vratović.

U trećoj godini postojanja i rada broj je članova Podružnice porastao čak na 190. U rad Podružnice uključili su se mnogi nastavnici iz Topuskog, Gline, Siska, Sunje i Novske. Osnovana je i omladinska sekcija (učenici i studenti) s ukupno oko šezdesetak članova.

Još je više nego ranije posvećena briga razvijanju i njegovanju jezične i opće kulture. Komisija sastavljena od jezičnih stručnjaka pregledala je zajedno s omladinskom sekcijom sve natpise na javnim mjestima u gradu i s popisom nepravilnosti uputila molbu Općinskoj skupštini u Petrinji da se pogreške isprave prema predloženim rješenjima.

Mnogo je učinjeno i na raspačavanju časopisâ HFD: 300 primjeraka časopisa „Jezik” i oko 70 primjeraka časopisa „Umjetnost riječi” po pojedinom broju. Predavačka je aktivnost u Podružnici nastavljena nesmanjenom živošću. Predavači su bili: Jure Kaštelan o I.G. Kovačiću, Miroslav Vaupotić o Petru Preradoviću, Joža Horvat o putovanju „Besom”, Lovro Županović o napjevima iz Hektorovićeva *Ribanja* u svjetlu suvremene muzikološke interpretacije, Vice Zaninović o Aleksi Šantiću, Josip Badalić o Jurju Križaniću, Rudolf Filipović o modernim metodama u nastavi stranih jezika.

Podružnica je razvila korisnu i plodnu suradnju s privrednim radnim organizacijama u Petrinji i naročito s Općinskom skupštinom Petrinja. Bez njihove pomoći teško da bi Podružnica radila s toliko uspjeha.

Posebno je hvale vrijedan dobrovoljni novčani prilog gotovo svih članova HFD u Petrinji na ime pomoći HFD-u u Zagrebu za *Zlatnu knjigu HFD* u visini od 1500 n.d.

I po broju članova i po razvijenoj djelatnosti Podružnica je u Petrinji bila jedna od najuspješnijih podružnica HFD u SR Hrvatskoj.

Podružnica Hrvatskoga filološkog društva u Rijeci

Od svog osnutka, u siječnju 1969. godine, Podružnica je HFD usmjerila djelatnost uglavnom u dva pravca. Prije svega, stavila je na dnevni red potrebu da se članovi i ostali zainteresirani upoznaju s neobično bogatim razvojem suvremene lingvističke misli u

svijetu. U tu su svrhu organizirana brojna predavanja i susreti s poznatim lingvistima i sveučilišnim nastavnicima pretežno iz Zagreba. Teme su obuhvatile područja prema kojima su usmjerena suvremena ispitivanja jezičnog fenomena u raznim odnosima, lingvističkim i nelingvističkim. Dodirnuti su problemi standardizacije jezika, ponašanja jezika u dodiru, kompjuterizacije i primjene rezultata pri vrednovanju jezičnih materijala s gledišta formalne i značenjske strukture, stilskih potencijala itd. Unutar nastojanja da se sažeto i činjenično prenesu zanimanja za strukturu jezičnog fenomena u općim i svjetskim razmjerima, predavači su upućivali na mogućnosti ispitivanja i vrednovanja jezičnih pojava u našem jeziku i našim sredinama.

Tako se potaklo zanimanje ne samo za vrednote književnog jezika nego i za veoma rasprostranjena jezična zbivanja izvan njega. Narječja, svojim domaćim obilježjem, nesumnjivo, stvaraju nezaobilaznu atmosferu intimnih dodira, kao i ljubav prema zavičaju. U tom su smislu održane večeri i tribine čakavske riječi, nerijetko praćene zvucima drevnih sopila, uz sudjelovanje mlađih i starijih recitatora, glumaca i književnika amatera.

Može se reći da je Podružnica svojim djelovanjem na više sektora dala poticaj da se na okupu nađu, s jedne strane, korisnici jezičnog izraza koji su manje-više znanstveno usmjereni u svome poslu, tj. uži krug lingvista, prosvjetnih radnika itd.; s druge strane svi oni koji polaze od potreba u svakidašnjem životu, tj. od uloge i upotrebe jezika isključivo u komunikacijske praktične svrhe; i, napokon, najširi krug ljubitelja domaće čakavske riječi s obzirom na nasljeđe, bogatu kulturnu i književnu baštinu koja se obično uspješno koristi za potrebe razonode, u trenucima odmora itd.

Ukratko, sva se djelatnost Podružnice razvijala uz dobru volju članova i napore amatera, sudionika u raznim kulturnim akcijama. Minimalna financijska sredstva nisu bila dovoljna da se unaprijedi i proširi rad u sekcijama te ostvare sve želje i planovi.

Podružnica Hrvatskoga filološkog društva u Vinkovcima

Područje djelovanja bilo je prvih deset godina rada vrlo široko: raniji kotar Vinkovci, pa su se sastanci, predavanja, radne konzultacije i prigodne manifestacije Podružnice održavali ne samo u Vinkovcima već i u Vukovaru, Županji, Iloku, Otoku, Nijemcima, Ivankovu, Tovarniku i dr.

Kvalitetnija nastava hrvatskog jezika, neposredno djelovanje u svim jezičnim pitanjima u životu općine, bili su prvenstveni zadaci. Osim rada u sekcijama: za filologiju, za književnopovijesnu problematiku, za opću jezičnu kulturu, za uvod u znanstvenoistraživački rad na terenu, djelovao je i odbor za prigodne kulturne manifestacije. Ovaj je posljednji tako 1958. pripremio proslavu jubileja 100. godišnjice rođenja Josipa Kozarca i tom prilikom je Podružnica dala izliti u bronzi svoju prigodnu plaketu, koja je dostavljena svim vanjskim suradnicima i Katedri za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

U uskoj suradnji sa Zavodom za školstvo, te Školskim inspektoratom za srednje škole i kulturnu problematiku općine Vinkovci, postignuti su vrlo dobri rezultati.

Zajednički se pripremalo seminare, filološke i književne večeri i organiziralo različite oblike pružanja pomoći u radu Općinske skupštine u svim jezičnim pitanjima (natpisi uličnih ploča, nazivi pojedinih trgova i ulica, popravci propusta u različitim saopćenjima i rješenjima, oglasima i sl.). Članovi sekcije su vodili različite rubrike iz jezika i književnosti u lokalnoj i regionalnoj štampi i časopisima.

Tribina znanstvenih saopćenja istaknutih jezičnih stručnjaka i književnih povjesnika bila je osobito posjećena. Tako su osobito ostala u sjećanju predavanja profesora zagrebačkog sveučilišta Hraste, Jonkea, Frangeša, Škreba, Katičića, Ravlića i dr. Gostovali su i strani predavači, tako prof. Vilim Frančić, prof. Vladimir Wolotkowicz, Lech Pazdzierski i dr.

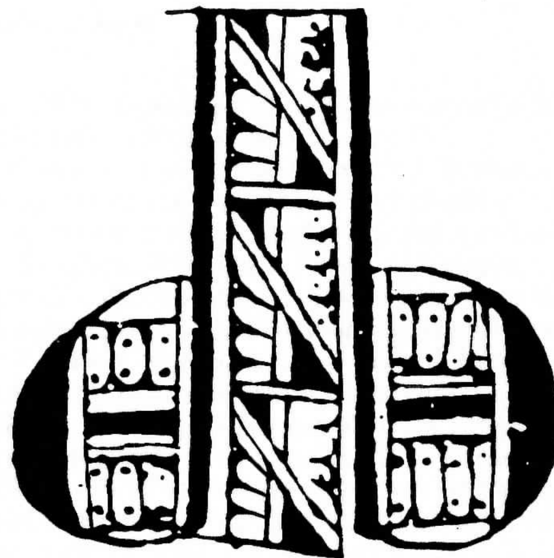
Učestvovalo se u pripremi različitih simpozija, a na prigodnim skupovima saopćavani su rezultati istraživanja iz područja dijalektologije, povijesti književnosti i sl. Spomenimo simpozij *Doprinos Slavonije hrvatskoj književnosti,* Benešićeve dane u Iloku, Matoševe spomen-dane u Tovarniku, Saopćenja na Zborovima prosvjetnih radnika u Vukovaru, Kovačićev jubilej u Vinkovcima, predavanje i izložbu o objema Relkovićima u Ivankovu, predavanja o Krleži u Osijeku (Teze za temu Krležina mitska Panonija) i dr.

Prema nepotpunim podacima Podružnica je u najplodnijem razdoblju rada organizirala: 79 predavanja, 12 okruglih stolova, 5 izložbi, inicirala 3 simpozija, inicirala podizanje spomen-ploča u 3 slučaja, dvije biste, jedan spomenik, a sama je izdala 1 plaketu. Mnogo puta pružena je pomoć prosvjetno-pedagoškoj službi, književnim i jezičnim sekcijama mladih, društveno-političkim organizacijama i službama informacija.

Članovi Podružnice sudjelovali su kao referenti i kao sudionici različitih simpozija i osobito na svim kongresima slavista.

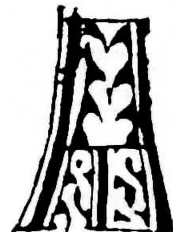
Perspektiva je plodnijeg rada Podružnice u suradnji sa Centrom za znanstveni rad JAZU u Vinkovcima, pa u tom pravcu treba ispitati brojne mogućnosti (tribina, izdavački rad, dijalektološka istraživanja i sl.).

Dionizije Švagelj

ČLANSTVO U HFD

Članstvo u HFD

Članom HFD mogao je postati svaki građanin SFRJ koji se bavi filologijom ili se zanima za nju.

Od osnutka 1950. g. pa do ožujka 1953. Društvo je imalo već 301 člana, od toga 224 iz Zagreba i 77 izvan Zagreba.

Broj članova znatno se povećao osnivanjem podružnica, tako da je do veljače 1957. Društvo imalo 616 članova, od toga u Gospiću 11, u Karlovcu 26, u Puli 46, u Sisku 31, u Vinkovcima 74 i u Zagrebu 428, od čega 332 srednjoškolska profesora i nastavnika i 71 student. Njima su se kasnije pridružili članovi podružnica u Rijeci, Zadru, Splitu, Slavonskom Brodu, Osijeku i Petrinji.

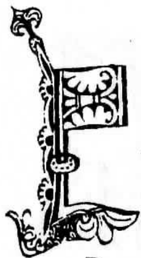
Članstvom najbrojnija bila je podružnica u Petrinji. U veljači 1969. Petrinja je imala oko 190 članova, što redovnih što počasnih, među kojima su bili obuhvaćeni gotovo svi intelektualni krugovi. Našao se tu jedan kraj drugog odvjetnik i veterinar, ekonomist i liječnik, sudac i inženjer..., a okupila ih je briga za kulturu materinskoga jezika i za kulturni izgled njihova grada.

Članstvo je i inače bilo strukovno raznovrsno.

Članarina nije nikada bila visoka, čak ni u vrijeme kada Društvo nije za svoju djelatnost, osim za časopise, dobivalo nikakvu društvenu dotaciju, a studenti i učenici su imali popust. Potreba za sredstvima dovela je do otvaranja *Zlatne knjige HFD,* u koju su se, osim ustanova, upisali i pojedini članovi svojim dobrovoljnim prilogom. Bilo je i dobrovoljnih priloga druge vrste.

Ukidanjem podružnica članstvo izvan Zagreba polako se počelo osipati. Najustranije, iako ne više tako brojno, ostalo je članstvo iz Petrinje.

Mnogi članovi, nažalost, nisu prijavljivali promjenu mjesta boravka, što je dovodilo i do neredovitog plaćanja članarine, a s tim u vezi i do zastarjelosti kartoteke. Sada je kartoteka sređena tako da je članstvo razvrstano po godini u kojoj je zadnji put plaćena članarina.

Danas Društvo ima oko 460 redovitih članova. Aktivnih a neregistriranih ima mnogo više. Na njima je da se učlane i da redovito plaćaju članarinu, od koje, opet, oni sami, odnosno njihova sekcija, mogu imati financijsku korist. Danas je to još realnije jer je na posljednjoj izbornoj skupštini Društva, na prijedlog samih članova, članarina znatnije povećana.

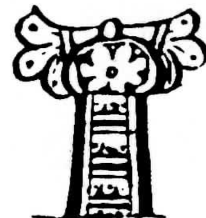
Na kraju treba reći: Svako Društvo čine zapravo njegovi članovi i o njima, o njihovu zalaganju i savjesnosti, ovisi uspjeh društva, a uspjeh našega Društva je i naš osobni uspjeh.

Eugenija Barić

ZNANSTVENA BIBLIOTEKA

135

Znanstvena biblioteka Hrvatskoga filološkog društva

Zadnjih smo desetljeća, sve do u naše dane, svjedoci i sudionici izuzetno snažnog stvaralačkog razmaha znanstvene misli o jezičnom i književnom fenomenu. I teoretski i metodološki i u neposrednu praktičnom djelovanju taj je razmah mnogim svojim tekovinama obogatio i neprestano dalje višestruko obogaćuje naš spoznajni vidokrug.

Ni naša sredina nije, dakako, ostala po strani od takva dinamičnog razvoja, već ga je – po mjeri svojih mogućnosti, potreba i snaga – nastojala živo pratiti i aktivno se uključivati u nj, rasudbeno prihvaćajući njegova opća temeljna načela i pokušavajući ih stvaralački primijeniti u rješavanju vlastitih pitanja i problema.

Golemu je pozitivnu i korisnu ulogu u svemu tome svojom organiziranom djelatnošću odigralo i Hrvatsko filološko društvo. Protok žive, aktualne i poticajne znanstvene misli o književnom i jezičnom fenomenu Hrvatsko je filološko društvo – kao stručno društvo hrvatskih filologa – već od samoga svog osnutka osiguravalo specifičnom organizacijom rada u sekcijama (slobodna znanstveno problemski utemeljena razmjena mišljenja) i objavljivanjem stručnih i znanstvenih radova u vlastitim časopisima. U krilu novoga humanističkog svjetonazora i društvenog odnosa u nas hrvatska se suvremena znanstvena misao o jeziku i književnosti fomira, razvija i profilira u neprestano otvorenom i kritički živom dodiru s razvojem u svijetu, s jedne strane, i u tankoćutnoj okrenutosti specifično „domaćim" pitanjima i pojavama, s druge.

Kako je zanimanje za nove poglede na jezik i književnost raslo i učvršćivalo se, sve se nužnijom ukazivala potreba za sustavno organiziranim praćenjem tog zanimanja na izdavačkom planu. Svojim ograničenim prostorom časopisi i povremeni prigodni zbornici nisu više ni izdaleka mogli udovoljiti naraslim potrebama. U sklopu općih i već poslovičnih poteškoća i nesporazuma u našem

izdavaštvu te se potrebe nisu uklapale ni u programe i planove postojećih izdavačkih kuća.

Stoga je u sve zaoštrenijem obliku sazrijevala svijest o nužnosti osnivanja specijalizirane izdavačke kuće usmjerene u prvom redu na sustavno objavljivanje opsežnijih znanstvenih i stručnih radova s područja proučavanja književnosti i jezika. Tu je zadaću u velikoj mjeri na sebe preuzela novoosnovana Sveučilišna naklada Liber pri Zavodu za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Najpreče su potrebe u izdavanju znanstvenih djela time – bar u prvo vrijeme – bile donekle zadovoljene. No dalji je razvoj i lingvistike i znanosti o književnosti – uključivši u sebi širok front mlađih i posve mladih proučavalaca raznovrsnih, katkada i uže specijaliziranih područja – zahtijevao i dalju diferencijaciju, odnosno specijalizaciju temeljne izdavačke orijentacije.

U takvim se okolnostima posve logično i prirodno – kao intenziviranje i proširivanje dotadašnje djelatnosti Hrvatskoga filološkog društva – javila ideja o potrebi pokretanja posebne biblioteke u kojoj bi se objavljivala djela mlađih i sasvim mladih znanstvenih radnika. Ideja o osnivanju takve biblioteke s radošću je pozdravljena i svesrdno prihvaćena od članstva Hrvatskoga filološkog društva i njegovih upravnih organa, a naišla je i na razumijevanje i punu podršku šire društvene zajednice te je u skladu s tim uskoro došlo i do njezine realizacije.

Biblioteka je osnovana koncem 1970. godine pod nazivom **Znanstvena biblioteka Hrvatskoga filološkog društva**. Na temelju odluke upravnog odbora HFD inicijativu o pokretanju **Biblioteke** proveli su u djelo Franjo Grčević i Zdravko Malić, a veliku im je pomoć u tome – razumijevanjem, susretljivošću i pronalaženjem dodatnih izvora financiranja u početnoj fazi – pružio inž. Boris Bakrač, tadašnji potpredsjednik Izvršnog vijeća Sabora Socijalističke Republike Hrvatske. U inicijalni fond za pokretanje **Biblioteke** novčana su sredstva priložili pojedini prinosnici i podružnice Hrvatskoga filološkog društva. Prva je knjiga u **Biblioteci** objavljena nedugo nakon njezina osnivanja: odmah početkom 1971. godine.

Izdavač **Znanstvene biblioteke** je Hrvatsko filološko društvo. Za izdavača odgovara predsjednik Društva, osoba koja se nalazi na toj funkciji u času kad pojedina knjiga izlazi iz tiska. Neposrednu brigu oko uređivanja **Biblioteke** – počevši od pribavljanja i preuzimanja rukopisa preko brige o provedbi recenzentskog postupka i predaje rukopisa u tisak sve do izlaska knjige iz tiska – preuzima na sebe urednički odbor, sastavljen od tri člana izabrana od upravnog odbora HFD. Tiskarske i distribucijske usluge **Biblioteci** pruža Sveučilišna naklada Liber, a novčana se sredstva za objavljivanje pojedinih svezaka (knjiga) namiču prijavljivanjem svakoga pojedinačnog uređenog rukopisa na javno raspisan godišnji natječaj Republičke interesne zajednice za znanstveni rad SR Hrvatske (SIZ VII), čija Komisija za izdavačku djelatnost nakon ocjenjivačkog postupka odobrava novčana sredstva u iznosu dovoljnom da se (otprilike) pokriju tiskarski troškovi.

Biblioteka je zamišljena i pokrenuta u prvom redu kao znanstvena tribina kojom se omogućuje objavljivanje (uglavnom prvih) knjiga mlađim i sasvim mladim znanstvenim radnicima koji u znanstvenom istraživanju poduzimaju svoje prve ozbiljnije korake. U sklopu same koncepcije **Biblioteke** s obzirom na disciplinarno-tematski određenu vrstu tekstova predviđenih za objavljivanje vodi se računa o tome da pri objavljivanju podjednako budu zastupljeni i književnoznanstveni i lingvistički tekstovi.

Dosada je – od 1971. do 1979. – u **Biblioteci** objavljeno **sedam** svezaka (knjiga), što obasiže ukupno 1340 stranica znanstvenoga teksta i stručno obrađene dokumentacije. Sve su knjige formata 20 x 12 cm, broširana uveza. Na hrptu svake knjige otisnut je naziv **Znanstvena biblioteka** i redni broj izlaženja pojedinog sveska od 1 do 7. U samom dnu hrpta stilizirana je malim štampanim slovima u kratici oznaka izdavača, Hrvatskoga filološkog društva. Od šestog sveska na hrptu je uz navedene oznake otisnuto još i ime i prezime autora i naslov djela. Omotne su stranice svake knjige u drugačijoj boji. Pojedina knjiga u **Biblioteci** izlazi u nakladi od oko 1000 primjeraka, uz izuzetak zadnjih dvaju svezaka kojima je naklada (nažalost) samo 500 primjeraka.

Biblioteku likovno oprema akademski slikar Josip Vaništa, a tehnički se urednici, lektori i korektori mijenjaju od sveska do sveska.

Knjige su u **Biblioteci** izlazile ovim redom:

1. Dragica Malić, *Jezik prve hrvatske pjesmarice,* 1972*, 235 str.
Urednički odbor: August Kovačec, Zdravko Malić, Josip Vončina
Za izdavača: Miroslav Šicel

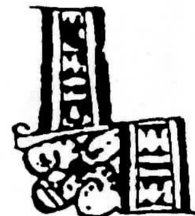
Studiozno pisana filološka rasprava u kojoj se – uz obilno kritičko konzultiranje dosadašnje literature – temeljito, do u tančine proučava jezik hrvatskih glagoljicom pisanih pjesama iz tzv. *Pariškog kodeksa* iz 14. stoljeća. Pročitavši cjelokupan tekst pjesama i navodeći ga uporedo u latiničkoj transliteraciji i suvremenoj transkripciji autorica najprije opisuje grafijsko-ortografske osobine samoga teksta a zatim pomno analizira jezik pjesama na svim gramatičkim razinama, upotpunjujući tu analizu naznakama o leksiku i iscrpnim popisom svih upotrijebljenih riječi i njihovih oblika. Riječju: vrijedan prilog proučavanju povijesti hrvatskoga jezika.

2. Franjo Grčević, *Književni kritičar i teoretičar Bogdan Popović,* 1971, 224 str.
Urednički odbor: August Kovačec, Zdravko Malić, Josip Vončina
Za izdavača: Miroslav Šicel

Književnoznanstvena monografski iscrpno i pregledno zasnovana studija o jednoj od najzanimljivijih i najkontroverznijih ličnosti srpske književnosti i književnog života krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Analizom kritičarsko-teoretičarske djelatnosti Popovićeve autor pokušava donekle „neutralizirati" zaoštrenost dosadašnjih u literaturi vrlo oprečnih stavova i mišljenja o B. Popoviću i objektivnije mu odrediti mjesto u srpskoj književnoj kritici i teoriji. Za proučavatelje djela B. Popovića osobito je vrijedna iscrpna bibliografija radova B. Popovića i radova o B. Popoviću.

*** Iz tehničkih se razloga – zbog težine sloga – knjiga Dragice Malić pojavila nekoliko mjeseci kasnije od Grčevićeve knjige.**

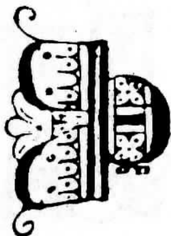

3. Zlata Bogdan, *Aorist u romanima Mirka Božića,* 1977, 148 str.
Urednički odbor: August Kovačec, Zdravko Malić, Josip Vončina
Za izdavača: Antun Šojat

Specijalizirana sintaktička studija iz posebno zamršenoga područja sustava glagolskih vremena, njihove upotrebe i funkcioniranja u suvremenom hrvatskom književnom jeziku, rađena na korpusu tekstova Božićevih romana *Kurlani* i *Neisplakani.* Dokumentiranom analizom svestrane i raznovrsne porabe aorista u Božićevim tekstovima autorica uvjerljivo pokazuje da je aorist i te kako prisutno i „živo" glagolsko vrijeme u suvremenom hrvatskom književnom jeziku te da je stoga posve neopravdano smatrati kako se njegova upotreba zadržava još samo za stilističku rezervu.

4. Vida Flaker, *Časopisi hrvatskoga modernističkog pokreta,* 1977, 247 str.
Urednički odbor: Milan Moguš, Anica Nazor, Miroslav Šicel
Za izdavača: Antun Šojat

U svom prvom dijelu, pod naslovom *Hrvatski modernistički pokret u ogledalu svojih časopisa,* knjiga sadrži analitički pouzdanu, kritički odmjereno i znalački pisanu sintetsku književnopovijesnu bibliografsku studiju o hrvatskom modernističkom pokretu s kraja 19. stoljeća, s naglašenom tezom o njegovoj specifičnoj jedinstvenosti na širem kulturnom planu. Drugi dio knjige sadrži iscrpno obrađenu deskriptivnu bibliografiju priloga objavljenih u

časopisima toga pokreta. U cjelini nezaobilazan doprinos književnopovijesnom proučavanju tog po mnogo čemu bitnog i specifičnog razdoblja novije hrvatske književnosti.

5. *Prilozi,* 1978, 179 str.
Urednički odbor: Mladen Kuzmanović, Ante Stamać, Antun Šojat
Za izdavača: Antun Šojat

Šesnaest vrijednih, i tematski i problemski zanimljivih što lingvističkih što književnoznanstvenih prilogâ hrvatskih slavista Osmom međunarodnom slavističkom kongresu u Zagrebu 1978. godine.

6. Mirko Peti, *Predikatni proširak,* 1979, 180 str.
Urednički odbor: Milan Moguš, Anica Nazor, Miroslav Šicel
Za izdavača: Anica Nazor

Sintaktička studija o dosada pojmovno i terminološki nedovoljno precizno određenoj i slabo proučenoj kategoriji (predikatnog proširka) u rečeničnom ustrojstvu hrvatskoga ili srpskoga jezika rađena na odabranom korpusu tekstova hrvatskoga književnog jezika.

7. Miroslava Tušek, *O pjesničkom djelu Zvonka Milkovića,* 1979, 139 str.
Urednički odbor: Milan Moguš, Anica Nazor, Miroslav Šicel
Za izdavača: Anica Nazor

Književnokritička monografska studija o jednom od sudionika *Hrvatske mlade lirike* regionalistu, Gričaninu i Varaždincu Zvonku Milkoviću. Analizom cjelokupna pjesničkog opusa Milkovićeva autorica otkriva vrijednosti koje je dosadašnja kritika o Milkoviću ili (neopravdano) zanemarivala ili pak (nepravedno) prešućivala.

Osim navedenih, dosada objavljenih knjiga u 1980. bit će u **Biblioteci** objavljene još i ove:

8. Marica Čunčić, *Stilematika Kolarove proze*
9. Dubravka Ugrešić, *Nova ruska proza*
10. Dunja Fališevac, *Hrvatska srednjovjekovna proza*
11. Eugenija Barić, *Imeničke složenice neprefiksalne i nesufiksalne tvorbe*

Navedimo na kraju još i to da je većina objavljenih knjiga u **Znanstvenoj biblioteci** popraćena u našoj stručnoj javnosti povoljnim kritičkim ocjenama. To je samo još jedan dokaz više o opravdanosti dosadašnjih napora oko **Biblioteke.** I poticaj za još odgovornije i dinamičnije nastavljanje jednoga korisnog posla.

Mirko Peti

Znanstvena biblioteka Hrvatskoga filološkog društva

Za izdavača:
Anica Nazor

Izdavački servis:
Sveučilišna naklada Liber

Lektor:
Mirko Peti

Korektor:
Antonija Ivić

Likovna i tehnička oprema:
Mladen Kuzmanović

Suradnici na likovnoj opremi:
Josip Bratulić i Branko Vujanović

Meteur:
Vera Lacko

Slog:
Lidija Klasić

Tisak:
Sveučilišna naklada Liber

Naklada:
2000 primjeraka

Glagoljski inicijali
iz **Lobkowiczova psaltira**

Tisak dovršen u veljači 1981.

Dosadašnja izdanja
Znanstvene biblioteke
Hrvatskoga filološkog društva

Dragica Malić
Jezik prve hrvatske pjesmarice

Franjo Grčević
Književni kritičar i teoretičar Bogdan Popović

Zlata Bogdan
Aorist u romanima Mirka Božića

Vida Flaker
Časopisi hrvatskoga modernističkog pokreta

Prilozi
Šesnaest lingvističkih i književnoznanstvenih priloga hrvatskih slavista Osmom međunarodnom slavističkom kongresu u Zagrebu 1978.

Mirko Peti
Predikatni proširak

Miroslava Tušek
O pjesničkom djelu Zvonka Milkovića

Marica Čunčić
Stilematika Kolarove proze

Dubravka Ugrešić
Nova ruska proza

Dunja Fališevac
Hrvatska srednjovjekovna proza

Eugenija Barić
Imeničke složenice neprefiksalne i nesufiksalne tvorbe

Spomenica Hrvatskoga filološkog društva 1950–1980.